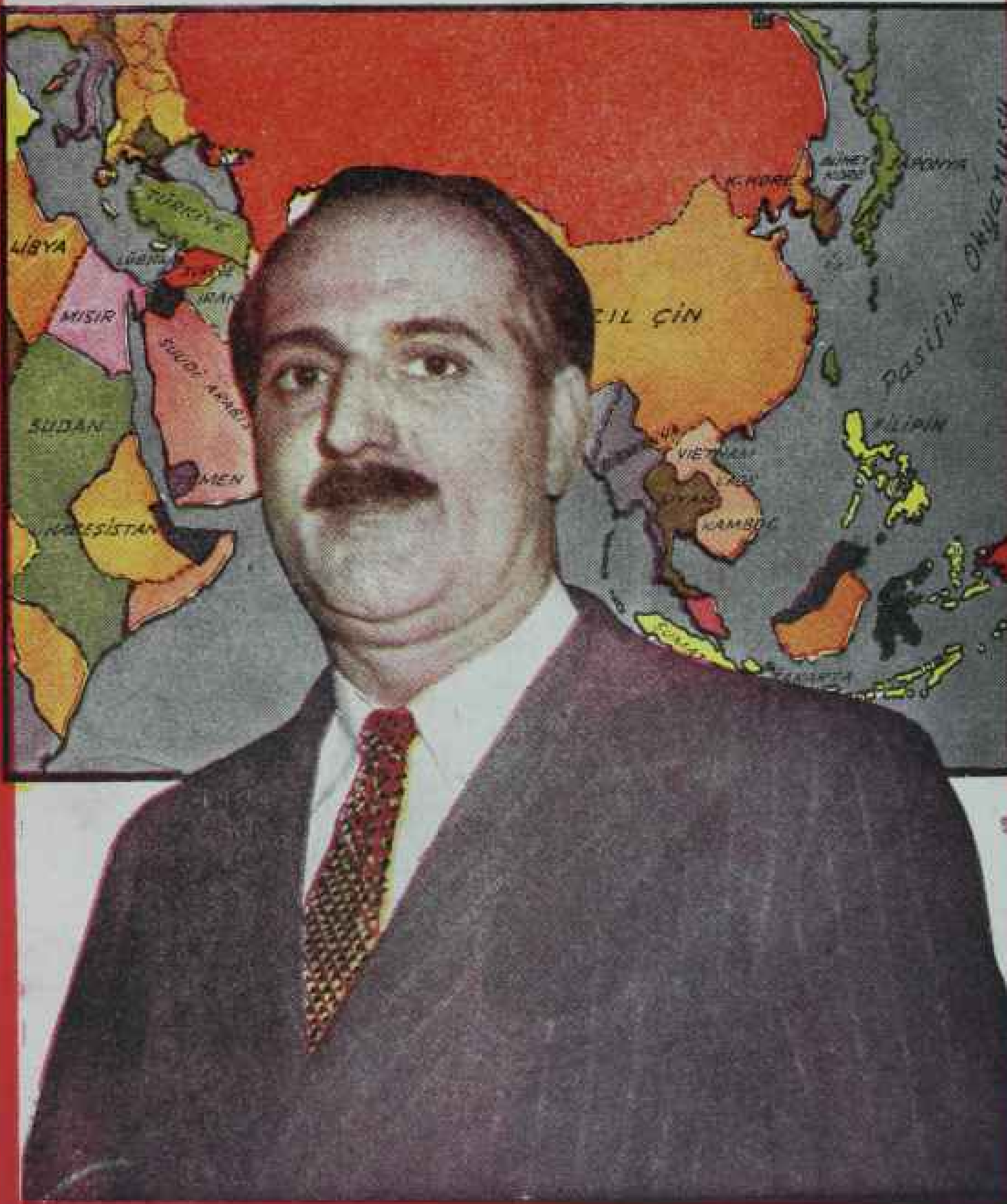
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

YARIM
Milyon
LİRA
İRATLI APARTMAN...EV.
İRATLI APARTMAN
İRATLI APAR
İRATLI APAR
PARA
EV
PARA
EV
PARA
AKBANK
İRATLI APARTMAN
PARA
EV
AKBANK
HER 150 LİRAYA BİR İSTİRAK HAKKI.

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Denizciler Caddesi
Yeni Matbaa • Ankara
P. K. 582 — Tel: 18992

Fiatı: 60 Kuruş

*

İmtiyaz Sahibi:
Metin TOKER

*

Yazı İşlerini fiilen idare eden:
Cüneyt ARCAYÜREK

*

Ressam:
İzzet ÇETİN

*

Karikatür:
TURHAN

Fotoğraf:
ASSOCIATED PRESS — HÜSEYİN EZER

*

Klişe:
Doğan TORUNOĞLU

Abone Şartları:

3 aylık	**(12 nüsha) :**	**6 lira**
6 aylık	**(25 nüsha) :**	**12 lira**
1 senelik	**(52 nüsha) :**	**24 lira**

*

İlân Şartları:
4 Renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira
Kapak içi 300 lira ve metin sayfaları Santimi 4 Lira

*

Dizildiği ve Basıldığı Yer :
Yeni Matbaa — Ankara

Kapak Resmimiz

Fatin Rüştü Zorlu

Nâsır ile düelloya gitti

Kendi aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Üç hafta sonra AKİS, birinci neşir yılını tamamlıyor. Mecmua 2 Mayıs seçimlerinden hemen sonra, 15 Mayısta, Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışma devresine girerken intişara başlamıştı. Gayemiz basınımızdaki bir hoşluğu doldurmaktı. Teni bir gazete tarzı keşfetmiyorduk, hiç bir yerde eşi emsali olmayan bir mecmua çıkarmak niyetinde de değildik. Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere dünyanın birçok memleketinde haftanın her sahadaki hadiselerini hakiki iç yüzleriyle veren ve bunu yaparken kendilerine mahsus bir dil kullanan mecmualar eksik değildi. Bunlar, gündelik gazetelerden farklı olarak nazarlarını daha ziyade kulislere çeviriyor, hadiseleri yaratan insanların şahsiyetleri üzerinde duruyor, bilhassa politika âleminde neler döndüğünü okuyucularının gözleri önüne seriyorlardı. Tenkidleri iğneleyici, metihleri hafif müstehziydi. Kendilerini cumhurbaşkanından veya başbakandan - hele bakanlardan, hiç - bahsederken sayın, pek sayın, pek çok sayın gibi tabirler kullanmaya mecbur addetmiyor, muhabbet beslemedikleri kimseleri şamar oğlanına çevirmekten çekinmiyor, fakat bütün bunları tabiî kanunların - yalnızca kanunların - çerçevesi dahilinde yapıyor, sert kelimeler kullansalar da bir bilirkişi heyetinin hakaret bulacağı tarzda yazılar yazmıyorlardı. Yazdıklarından almanlar olmuyor muydu? Elbette ki oluyordu. Meselâ meşhur McCarthy, hele en kudretli devrinde, Time'ın naşirini eline geçirse mutlak paralardı. Ama kanunlar, gazeteciler için, kudretli kimselere karşı bile mükemmel birer garantiydi. Kimse, gece rüyasına girdiğinden dolayı onlara illâ diş geçirmeğe çalışmıyordu. Çalışamıyordu. Zira bahis mevzuu memleketler demokratik memleketlerdi. Bir "Time", gazetecilerin başbakanın kapıcısına bile muhabbet beslemeğe mecbur tutuldukları Ur totaliter idare altında elbette ki kendisine hayat hakkı bulamazdı, en masum yazıları yüzünden başına belâ gelirdi.

AKİS'in 2 Mayıs seçimlerinden sonra ve Türkiyede demokrasiyi yerleştirmek azmiyle iş başına gelmiş bulunan Demokrat Partinin ikinci zaferini de görüp intişara başlaması bu düşüncelerin neticesiydi. Böyle bir mecmuanın 1946 dan evvelki Türkiyede hayat hakkı bulamıyacağını biliyor, 1954 ten sonraki Türkiyede ise ancak müsamaha ve itibar göreceğini tahmin ediyorduk.

AKİS'in 49 haftalık neşriyatı ortadadır. Üzerinde durmak istediğimiz, bu değildir. Umumi efkârın hükmü, 10 bini çoktan aşmış olan tirajımızdadır. Mecmuanın birinci neşir yılını tamamlamak üzere bulunduğa şu günlerde gözlerimizi geriye değil, ileriye çevirmek niyetindeyiz. Zira AKİS hakkında dostlarımızda haklı bir endişe, hasımlarımızda yersiz bir ümidin belirmiş olması muhtemeldir. AKİS, yoluna devam edecektir.

Evvelâ şu hakikatin bilinmesinde fayda vardır: AKİS gibi bir mecmua tek adamın değil, bir takımın eseridir. O takımdan bir kişi - kaptan dahi olsa - böğrüne sıkı bir tekme indirilip muvakkaten oyun dışı olmakla AKİS teslim alınmaz. Hele yolundan hiç döndürülmez. Ama AKİS'i bütün bütün yerle bir etmenin imkânı yok mudur? Elbette ki vardır. O yola gidilirse, müstakil gazetecilerin hepsinin kaleminin kırılmasını isteyenler iktidara hâkim olurlarsa AKİS elbette ki susar. Diktatoryalar serbest basını susturmanın yolunu daima bulmuşlardır. Ama bu yapılmadıkça, şerefsizce bir sükût AKİS'in neşriyatına hâkim olamıyacak, onu inandığı dâvaların müdafaasından hiç bir şey ve hiç bir kimse alıkoyamıyacaktır.

Menfaatle yola getirilemiyenlerin korkuyla "adam edildiği" ni her gün görüyoruz. AKİS'in kapıları her ikisi için de kapalıdır. Hiç kimsenin hürriyet için mücadele etmediği memleketler, kıyamete kadar hürriyete susamaya mahkûmdurlar. Evet, Adnan Menderesin hakkı var: Hürriyet isteyenler, evvelâ ona lâyık olmalıdırlar. Liyakat midesi için fikrini satmak, sopayı görünce bütün prensiplerinden dönmek değildir. Bir çok milletin kan ve can pahasına elde ettiği demokrasinin eşiğine biz dokuz senedir sadece göz yaşı ve ıstırap mukabilinde varmış bulunuyoruz. Eğer içeriye girebilmek için biraz daha göz yaşı, biraz daha ıztırap elzemse bu milletin namuslu evlâtları iktidara onu da, hattâ fazlasını da vereceklerdir. Kaçanlar veya eğilenler, korku yüzünden o utanç verici sükûtu ihtiyar edecekler AKİS takımı içinde mevcut değildir.

Yolumuza devam edeceğiz. Aramızdan eksilenler olduğu takdirde elbette sendeleyeceğiz, sizi tatmin etmekte belki güçlük çekeceğiz, kusurlarımız onların yoklukları sırasında ihtimal ki artacak. Ama gidenler de kalanlar da vazifemizi yapacağız. O günler için sizden bir tek şey diliyoruz: desteğinizi ve müsamahanızı bizden esirgemeyiniz. O, bize yetecektir.

Saygılarımızla

AKİS

Davamız

Mahkûmiyet

Ankara Toplu Basın Mahkemesi, mucip sebeplerinin ilerde "yazılacak tafsilâtlı kararda gösterileceği" kaydıyla mecmuamızın sahip ve başyazarı Metin Tokeri 9 ay 10 gün hapis ve 9516 lira 55 kuruş para cezasına mahkûm etmiştir. Karar 7 Nisan Perşembe *günü* verilmiştir.

O gün mahkeme heyeti Kemal Aktürenin başkanlığında Emin Gebizlioğlu ve Ahmet Apaydından teşekkül ediyor, iddia makamında da Firuz Çilingiroğlu bulunuyordu. Üç Celse evvel suç ihtiva ettiği ileri sürülen yazılan bir bilirkişi heyetine havale eden heyetle (Necati Erdoğanın başkanlığında Fethi Ünver ve Necmeddin Arvastan müteşekkildi) savcı muavini Nuri. Süer değişmişlerdi. Bilirkişi heyetinin yazılarda suç olmadığını bildiren raporunun okunduğu celsede yeni hâkimler ve savcı muavini eskilerinin yerlerini almışlardı. Yalnız o celsede yeni heyete Emin Gebizlioğlu başkanlık ederken, bu defa başkanlık makamında da tekrar değişiklik olmuş ve oraya Kemal Aktüre gelmişti. Kararı Kemal Aktüre okumuştur. Kararın metni şudur:

"Mucip sebepleri yazılacak tafsilâtlı kararda gösterileceği üzere maznunun, yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdür ve mevkute sahibi bulunduğu Akis mecmuasının , 23/10/1954 tarihli "Hükûmet" başlıklı ve "Maarif Vekilinin verimli çalışmaları", "Vekilin gazetesi" mevzulu yazı ile aynı mecmuanın 30/10/1954 günlü ve "Bu Vekil istifa etmelidir." başlıklı ve 13/11/1954 günlü nüshasında "Demokrasi", "Mektepteki hazine", "Kâğıt üzerinde devir" adlı yazılarda maznunun müdahil Devlet Vekili Dr. Mükerrem Sarol'un İtibarını kıracak ve şöhretine zarar verecek bazı hususları isnad ettiği kanaatına varılmış olduğundan hareketine uyan 6334 sayılı kanunun 1 inci maddesinin *Z* numaralı bendi gereğince 6 ay müddetle hapis ve 1000 lira ağır para cezasiyle cezalandırılmasına,

Bu isnadlar müdahilin sıfat ve hizmetlerinden dolayı işlendiğinden, tayin olunan cezalar üçte bir nisbetinde artırılarak 8 ay müddetle hapis ve 1338 lira 30 kuruş ağır para cezasiyle tecziyesine ve bir suç işlemek kararının icrası cümlesinden olarak kanunun aynı hükmünü defaatle ihlâl etmiş olduğu kabul olunarak, tayin olunan cezaların Ceza Kanununun 80 inci maddesi gereğince altıda bir nisbetinde tekrar tezyide tabi tutularak binnetice maznunun 9 ay 10 gün müddetle hapsine ve 1555 lira 50 kuruş ağır para cezasiyle mahkûmiyetine ve maznunun mevkutenin imtiyaz sahibi de bulunması dolayısiyle tâyin olunan 1555 lira 50 kuruş ağır para cezasının beş misli olan 7777 Ura 50 kuruş para cezasının aynı kanunun 5 inci maddesi hükmünce kendisinden tahsiline ve Borçlar Kanununa tevfikan 188 lira 55 kuruş maktu harçlar müfredatı aşağıda yazdı mahkeme masrafının kendisinden tahsiline 80 inci maddenin tatbikine ve mevkute sahibi olan maznunun ayrıca tecziyesine ekseriyetle, diğer hususlarda ittifakla temyizi kabil olmak üzere karar verilmiştir."

Kararı temyiz ettik

Kararın sonradan yazılacağı bildirilen mucip sebepleri hâlâ tarafımıza tebliğ edilmiş olmamakla beraber Faik Ahmet Barutçu temyiz müddetini geçirmemek için gerekli müracaatı yapmıştır. Mucip sebeplerin ne zaman hazırlanacağı meçhuldür. Bunlar yazılıp tebliğ olunduğunda Faik Ahmet Barutçu Temyize mucip sebepli lâyihasını takdim edecektir.

DAVAMIZIN TARİHÇESİ

24 Kasım 1954 : Metin Toker telef onla Ankara Savcılığına davet olunuyor ve kendisine AKİS Mecmuasındaki bazı yazıların Dr. Sarolun şerefine halel getirir mahiyette görüldüğü bildirilerek ifadesi alınıyor.

9 Aralık 1954 : Davanın ilk celsesi. Hakimler heyeti Necati Erdoğanın başkanlığında Fethi Ünver ve Necmeddin Arvastan teşekkül etmektedir. Savcılık makamında Nuri Süer vardır.

3 Şubat 1955 : Mahkeme suç unsuru ihtiva ettiği ileri sürülen yazıları İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden bir, Edebiyat Fakültesinden bir, Gazetecilik Enstitüsünden bir hocadan teşekkül edecek bilirkişi heyetine havaleye karar veriyor. Savca buna karşı itiraz serdetmiyor.

17 Mart 1955 : Hâkimler heyeti. tamamen değişmiştir. Başkanlıkta Emin Gebizlioğlu vardır. Azalar Kemal Aktüre ve Ahmet Apaydındır. Savcılık makamına da Firuz Çilingiroğlu gelmiştir. Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Sulhi Dönmezer, Edebiyat Fakültesinden Prof. Sabri Esad Siyavuşgil ve Gazetecilik Enstitüsü Hocalarından İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Cevat Fehmi Başkuttan müteşekkil bilirkişi heyetinin raporu okunuyor. Heyet yazılarda suç unsuru görmemiştir.

7 Nisan 1955 : Hâkimler heyeti başkanı tekrar değişmiştir. Bu sefer o makamı Kemal Aktüre işgal etmektedir. Teni heyet Metin Tokeri mahkûm ediyor.

Basın

İspat hakkı mücadeleleri

Haftanın başında Ankara Palasın pavyonunda, bir büyük masa etrafında Demokrat Parti milletvekillerinden bazıları toplanmıştı. Sayıları pek fazla değildi. Aynı gün öğleden sonra aralarında mühim bir mevzuu görüşmüşlerdi. Türkiye Büyük Millet Meclisine bir kanun teklifi getirmeye hazırlanıyorlardı. İstedikleri yüksek memurlar ve bakanlar hakkında gazetecilere ispat hakkının tanınmasıydı. Zira vaktiyle Hasan ÂH Yücel -Kenan Öner davası sırasında alınmış bir tevhidi içtihat kararı vardı ki bilhassa bakanları ve onlarla beraber bir takım zevatı "haklarında neşriyat yapılamaz" hale getiriyor, âdeta tabu yapıyordu. Meselâ bunlardan birinin nüfuz ticareti yaptığını, suistimal ettiğini, kirli bir takım ticaret işlerine giriştiğini bir gazeteci bilebilirdi. Hattâ elinde bütün delilleri de tutabilirdi. Ama mevcut kanun bunların gazete sütunlarında ortaya dökülmesine maniydi. Zira bir bakan ispat edebileceği isnatlardan dahi o gazeteciyi mahkemeye verdi mi, mahkeme hiç bir şey dinlemeden gazeteciyi en aşağıdan sekiz ay hapse ve 1333 lira para cezasına mahkûm ediyordu. Tabii bu, cezaların asgarisiydi. Müddet ve para miktarı astronomik rakkamlara kolaylıkla ulaşabiliyordu. Böylece basın, demokratik memleketlerde en tabii hakkı olan mürakabe vazifesini bizim memleketimizde yapamıyordu. İşte, o gün öğleden sonra toplanan Demokrat milletvekilleri Demokrat bakanları o beğenmedikleri "27 senelik C.H.P. iktidarı" zamanından kalma zırhlarından sıyırmak, onları da herkes gibi haklarında neşriyat yapılabilecek hale getirmek istiyorlardı. Bir bakan nüfuz ticareti yapar ve bu, delillerle sabit olursa gazeteci kalemini eline alabilmeliydi.

İlk reaksiyon

Prof. Fethi Çelikbaş ve arkadaşlarının bu yolda bir teklifi kanırt» dıkları biliniyordu. Teklif aleyhindi

ilk reaksiyon bizzat basın işlerini tedvire memur Devlet Bakanı Dr. Mükerrem Saroldan geldi. Ankarada teklif sahipleri tasarıları üzerinde çalışırlarken Dr. Sarol İstanbuldaydı. Tan gazetesinin muhabirini kabul etti ve ona fikrini açıkladı. Fikri şuydu:

"— Şahsi kanaatim, Basın Kanununda bir tâdile ihtiyaç olmadığıdır. Kolay şöhret peşinde olanlar, ban temiz siyaset adamlarını şamar oğlanı vaziyetine düşürmek istiyorlar. Mevcut kanun, bu gibi emellere set çekmek için yürürlüğe girmiştir. Tenkid namı altında iftira ve tezvir yoluna sapanlar, kanun muvacehesinde bunun hesabım vermelidirler."

Dr. Mükerrem Sarolun şahsi kanaati buydu ama, Başbakan Adnan Menderesin henüz bir karara varmadığı biliniyordu. İspat hakkının aleyhinde olan bazıları Prof. Fethi Çelikbaş ve arkadaşlarının hareketini parti içinde bir kazan kaldırmanın başlangıcı gibi göstermekte menfâat umuyorlardı. Başbakan Adnan Menderesin kulağına bu neviden sözler fısıldanıyordu. Bunların aslı yoktu. Hareket ne kazan kaldırmaydı, ne de bir kuvvet denemesi. Sadece bir ihtiyacın karşılanmasına çalışılıyordu. Hattâ bu şekilde bazı ithamlara yol açmamak için teklifi getirenler sayılarının çok kabarık olmamasına hususi bir itina göstermişlerdi.

Kasım Güleğin ihtisasları

Basın mevzuatımızın demokratik bir memlekete yakışır mevzuat olmadığı hususunda memleketin içinde ve dışında tam bir fikir beraberliği vardı. C.H.P. nin Genel Sekreteri Kasım Gülek de uzun süren Amerika ve Kanada turnesinden bu ihtisasla dönüyordu. Basın mevzuatı dışarda da itibarımızı sarsıyordu. Kasım Güleğe gittiği hemen her yerde basın kanunumuzdan ve mahkûm gazetecilerden bahsedilmiş, hattâ Kanadada ikincilerin tam bir listesi kendisine verilmişti. Amerika, Demokrat memleket denilince her şeyden evvel hür bir basın anlıyordu. **Hür** basın ise, gazetecilerin ip cambazına döndürüldüğü basın değildi.

Demokrat Parti Meclis gurubunun pek çok azası da aynı kanaatteydi. Bakanları, suçlarının delilleri sabit olduğu takdirde dahi pamuklar içinde hüsnü muhafaza etmenin demokrasiyle alâkası bulunmadığını hemen herkes kabul ediyordu. Fiilî vaziyet şuydu: bir bakanın nüfuz ticareti yaptığım hiç bir şüpheye mahal bırakmayacak şekilde bilseniz ve bu hakikati ispat edecek durumda olsanız dahi kanun sizi tek bir satır yazmaktan dahi men ediyordu.

Tevhidi içtihad kararını müdafaa

Amerikanın en büyük gazetesi olan New-York Times 8 Nisan tarihli sayısında Metin Toker'in mahkûmiyeti hakkında Ankara mahreçli yarım sütundan fazla bir yazı neşretmiştir. "Türkler tenkid eden gazeteciyi mahkûm ediyorlar - Haftalık mecmuanın müdürü bakana hakaret suçundan 9 aya hüküm yedi" başlıgiyle neşredilen bu yazıda şöyle denilmektedir:

2 INTER

TURKS SENTENCE CRITICAL EDITOR

Weekly Magazine Chief Gets 9 Months on Charge of Slandering Minister

By WELLES HANGEN
Special to The New York Times.

ANKARA, Turkey, April 7— Metin Toker, independent editor and critic of the Government was sentenced to nine months and ten days in prison today on charges of slandering Dr. Mukerrem Sarol Minister of State.

Müstakil olup hükûmeti' tenkid eden nâşir Metin Toker Devlet Bakanı Dr. Mükerrem Sarola hakaret etmek suça ile bugün 9 ay 10 gün hapse mahkûm edilmiştir. M. Toker ayrıca 9516 lira (3398 dolar) tutarında ceza ve mahkeme masrafı ödiyecektir.

Geçen yıl yeni basın kanununu tatbik etmek üzere kurulan hususi bir mahkeme haftalık Akis mecmuasının 31 yaşındaki nâşirini burada dört aydan fazla süren bir duruşma sonunda mahkûm etmiştir.

M. Tokerin avukatı Faik Ahmet Barutçu Türkiyenin en yüksek adil mercii olan Temyize baş vuracaklarım bildirmiştir.

Gazete Dr. Sarol hakkında bazısı mecmuamızda çıkan, bazısı başka gazetelerde yer alan iddiaları zikrettikten sonra Metin Toker'in, Dr. Mükerrem Saroldan istifasını istediğini yazmakta ve söyle devam etmektedir:

Mahkeme heyeti tarafından M. Tokerin yazılarını tetkikle vazifelendirilen bir ehlivukuf heyeti bu makalelerin "sert olduğunu, fakat mutlaka hakareti mutazammın bulunmadığım" beyan etmişti. Mahkeme bu raporu reddetmiş ve bire karsı ikiyle gazetecinin hapsine karar vermiştir. Para cezasında karar ittifakla alınmıştır.

Metin Toker'in mahkûmiyeti müşahitleri şaşırtmıştır, zira hükûmet muhalefete ve müstakil gazetecilere karşı girişmiş olduğu kampanyayı son zamanlarda ana partiler arasında yeni bir "iyi niyet" politikasına uygun olarak gevşetmişti.

M. Toker İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden ve Paris Siyasî İlimler Okulundan mezundur. Şubat ayında Türkiyenin sabık Cumhurbaşkanı ve halen başlıca muhalefet partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi Lideri İsmet İnönü'nün kızıyla evlenmiştir. M. Toker daha evvelce askerliğini piyade subayı olarak ve Amerikalı hocaların yanında yapmıştı. İstanbul gazetelerinden Cumhuriyet'in Paris muhabirliğinde bulunmuş, geçen sene Mayıs ayında Akis'in başına geçmeden evvel Hükûmet organı olan Zafer gazetesinde çalışmıştı.

MUHALEFETİ SUSTURMAK

NUTUK ÇEKMEK

İDMAN YAPMAK

TEMEL ATMAK

RADYO DA MEVLÜT OKUTMAK.

DEMOKRASİNİN ŞARTI BEŞTİR

edenler yok muydu? Vardı. Bunlar, bir basının demokratik memleketlerdeki fonksiyonunu tamamiyle unutarak fikir beyan ediyorlardı. Diyorlardı ki gazeteci veya değil, her hangi bir vatandaş bir bakanın meselâ suistimal yaptığını öğrendi mi, Büyük Millet Meclisinin Dilekçe Komisyonuna başvurabilir ve elindeki delilleri oraya verebilir. Bu, basının vazifesini ve manasını tamamiyle inkardan başka bir şey değildir ve demokratik zihniyetle uzaktan yakından alâkası yoktur. Demokrasilerde her şey Dilekçe Komisyonunun kapalı kapıları ve bakanın parti arkadaşları arasında değil, umumi efkârın gözleri önünde münakaşa edilir. Gazeteciler bildiklerini, ispat edebilecekleri hususları açıkça yazabildikleri müddetçe gazeteciliğin bir mânası kalır. Aksi halde, arzuhalcilik yapmak daha uygundur ki ispat hakkının aleyhinde bulunanlar bunu tavsiye etmektedirler. Diğer taraftan, hakikaten, temiz olan siyaset adamlarının şamar oğlanına çevrilmelerine imkân yoktur. Ortada bir şey olmazsa, gazeteci ispat hakkiyle neyi ispat edebilecektir? Temiz siyaset adamları için böyle bir korkunun yeri olmamalı.

Çelikbaş ve arkadaşlarının teklifi Meclise geldiğinde, genç, yaşlı kanaatlerini izhar etmekten çekinmeyen Demokrat milletvekillerinin hareket tarzı teklifin akibetini tayin edecektir. Tabii eğer, Başbakan Adnan Menderes şimdiki tarafsız vaziyetini muhafaza ederse.. Zira bir vakitler İsmet İnönünün muvafakati olmaksızın Meclisten nasıl hiç bir kanun çıkmıyorsa - ama hiç olmazsa o zaman rejimin adı demokrasi değildi - şimdi de aynı şekilde Adnan Menderes ademi muvafakatini bildirdiği takdirde D.P. gurubu menfi tavır takınmaktadır. Ama Başbakan bir vaziyet almazsa meselâ Semi Ergin, meselâ Hamid Şevket İnce, mesela Turan Güneş, meselâ Şeref Kâmil Mengü, meselâ Ekrem Alican gibi hukuk bilgileri kuvvetli, Kasım Küfrevî, Feridun Ergin, Enver Güreli, Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu gibi fikirlerini söyliyebilen ve nihayet bütün gazeteci milletvekillerinin tasarıyı benimsemeleri ispat hakkının kabulüne kâfi gelecektir.

Hamid Şevket İnce

Menderes karışmazsa...

Kâğıt meselesi

Ama ispat hakkının kabulü, tek başına basın hürriyetini temine kâfi gelecek midir? Elbette ki hayır. Zira basını, en liberal mevzuatla dahi sıkı sıkıya kontrol etmenin usulünü bazı iktidarlar bulmuşlardır. Meselenin mevzuatta değil, bilhassa zihniyette olduğunda zerrece şüphe yoktur. Ama bunun yanında mevzuatın da hayati ehemmiyetini inkâr etmek kabil değildir. O bakımdan, "sadece ispat hakkı bir mâna taşımaz, kendimizi boşuna zora sokmıyalım" dememek lâzımdır.

Çelikbaş ve arkadaşları ispat hakkı tasarısını getirirken hükümet de gazetelerin kâğıt ihtiyacını bir tek mercie bağlamaktadır. Şimdiye kadar gazeteler ihtiyaçlarına göre Ticaret ve Ekonomi Bakanlığından lisans alıyor ve kâğıtlarını bizzat ithal ediyorlardı. Şimdi temayül, bütün ithalâtı Sümer Bank vasıtasiyle yaptırmak ve kâğıdı, hakiki tirajlara göre dağıtmaktır.

Temayülün, prensip bakımından doğru olduğu şüphesizdir. Kâğıt karaborsasını besliyenler bir takım üçüncü sınıf gazetelerdir. Fiilî satışları beşyüzü geçmediği halde meselâ tirajları beş bin, hattâ on beş binmiş gibi kâğıt almakta, bunu iki misli fiyatla karaborsaya devretmektedirler. Yeni usul, bunu önlerse çok iyi olur. Ama, acaba bu kâğıtların dağıtılmasında politik faktör rol oynamıyacak mıdır? Partizanlar bundan istifade etmiyecekler midir?

Bunun yakında ispat hakkı dahi teminatsız hâkimlerin elinde belki maksadı temin etmiyecektir Ama ne olsa durum, bugünkünden daha iyi olacaktır. Onun için ispat hakkını istiyenler bu hak etrafındaki havanın yapılmasına şimdiden ve esaslı surette çalışmalıdırlar. Nadir Nadiler, Falih Rıfkı Ataylar, Burhan Felekler ve hattâ - eğer vicdanında sızı duymaya başladıysa - Ahmed Emin Yalmanlar ' kendilerini göstermelidirler.

Türkiye Gazeteciler Konferansı

İspat hakkinin tanınması için Meclise müracaat edilirken İstanbulda eski Eminönü Halkevinde "Türkiye Gazeteciler Konferansı" toplantıya hazırlanıyordu. Bu, şatafatlı isimli konferansı tertipleyen İstanbul Gazeteciler Sendikasıydı. Gündem üç maddeyi ihtiva ediyordu. Bunların ikincisi Basın mevzuatına dairdi. İlk madde gazetecilerin maddi refahı ve sosyal güvenliği, üçüncüsü de Gazeteciler Sendikalarının bir federasyon halinde birleşmeleriyle ilgiliydi. Konferansa "çalışan" bütün gazeteciler iştirak edeceklerdi, "çalıştıranlar" da davetliydiler. İstanbul Gazeteciler Sendikası gündemin çeşitli maddeleri hakkında rapor hazırlamıştı, gerek öteki sendikalar, gerekse diğer azalar ise tebliğler yapabileceklerdi.

Mükerrem Sarol gülüyor

Ispat hakkı olmadıkça...

İlk madde alâka uyandırıcıydı. Zira hakikaten gazetecilik mesleğinin mensupları belki de bütün "çalışanlar" arasında durumları en ziyade kötü olan guruptu. Bir asgari ücret yoktu, patronlar yüz liraya, hattâ elli liraya adam çalıştırıyorlar, daha doğrusu istismar ediyorlardı. Gerçi bundan bir kaç sene evvel iş verenle işçi arasında mukavele mecburiyeti konmuştu ama, doğrusu istenilirse bu çok zaman lâfta kalıyordu. Sosyal güvenlik bakımından da gazeteciler berbat bir durumdaydılar. Mesele dikkatle ele alınmaya değerdi.

Ama, siyasi çevrelerin üzerinde asıl durdukları madde ikinci maddeydi. Basın ile ilgili mevzuat, demokratik memleketlerde anlaşılan mânasiyle gazeteciliği Türkiyede imkânsız kılıyordu. Düşününüz, bir ga-

Köprülerin altından sular akıp giderken...

Sene: 1950 (Demokrat Parti İktidara yeni geçmiştir) .

İnsanların hayatta iki türlü hüviyeti vardır: Bunlardan biri günlük hayattır. Diğeri amme içinde geçen hayattır. Ben farzediniz ki, kıyıda kenarda kalmış genç bir kimseyim. Hovardalık ederim, herkes güler bana ve hattâ beni beğenirler, hovarda adamdır derler. Fakat yarın Belediye Reisi veya Milletvekili olduğum zaman da hovardalık yaparsam, kötü adamdır damgasıyla damgalanırım.. O zaman tamamen kendimin malı değil, aynı zamanda iç hayatımda da, eğlencemde de, hovardalığımda da bütün bir memleket ve milletin malı olurum arkadaşlar (Alkışlar). İşte o zaman da umumi efkârla beraber, milletle beraber, gazeteci de benim peşimdedir. Eğlencemde de peşimde olması, hovardalığımda da peşimde olması, iç hayatımda da, evimin tezyinatında da, oturduğum binanın, yaptırdığım asansörün, kullandığım otomobilde de onun gözü, eli olması lâzımdır (Bravo sesleri, alkışlar). Arkadaşlar, Fransada Stavisky'yi adliye, zabıta, yüzlerce emniyet memuru ortaya çıkaramamıştır, gazeteciler çıkarmıştır... Amme hayatının idaresinde vazife almış insanlar, bütün hayatlarında, hayatlarının bütün safhalarında, uyurken, uyanıkken, gezerken, eğlenirken dahi millete mal olduktan sonra milletin kontrolüne de tabi olmak mecburiyetindedir. Millet, kontrolünü teker teker yapacak değildir, onu da basın vasıtasiyle yapar.

(Sıtkı YIRCALI, T.B.M.M. Tutnak Dergisi, Devre IX, Cilt I, s. .756)

*

Sene : 1954 (Demokrat Parti iktidara ısınmıştır)

Muhterem arkadaşlar, bir gazete kalkacak, sanki vekillerin, sanki hükûmetin icraatını murakabe edecek memlekette başka hiç bir imkân mevcut değildir de Devlet işlerinin iyi yürümesi hakkında yegâne müddeiumumi ve heyeti ithamiye olarak matbuata vazife verilmiş. Gazete yazacak, yazdıktan sonra istersen dava aç. Davayı açtın mı? İsbat hakkı ile mahkemeye gideceksin. Mahkeme neyi görecek? Bakanın vazifesinden inbias eden herhangi bir suç iddiasının muhakemesini görecek. Muhterem arkadaşlar, bu Divanı Âlidir. Mahkemeleri Divanı Âli haline getirmemek için bu içtihadın kabulü zarurî idi. Esasen mevcut... Gelelim hususi eşhasa! Şimdi muhterem arkadaşlarım, vaziyet şöyle tasavvur ediliyor: Bir memur herhangi bir fiilî harekette bulunacaktır ve bunu hiç bir surette murakabe imkânı mevcut değildir? Tek vasıta olarak matbuat sütunları kalmış ve orada mürakabe edilecek! Memurun âmiri vardır, âmirin de âmiri vardır, Adliye vardır, milletvekilleri vardır, Büyük Millet Meclisi vardır. Büyük Millet Meclisine Anayasanın temin ettiği şikâyet hakkı vardır, türlü haklar mevcuttur...

(Adnan MENDERES, T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, s. 413-414-460.)

zeteci bir bakanın kendi bakanlığına bağlı bir umum müdüre yazdığı ve içinde "sana bir adam gönderiyorum, bana 50 bin lira verdi, sana da 20 bin lira verecek, işini yap" dediği mektubu eline geçiriyor. Gazeteci bu mektubu neşredip, bakanın rüşvet aldığını yazamaz. Yazarsa kanun bakanın değil, gazetecinin yakasına yapışır ve onu mahkûm eder. 'İkinci maddenin görüşülmesi sırasında bilhassa İstanbul gazetecilerinin bu mevzuu bahis mevzuu edip şiddetle aleyhinde bulunacakları biliniyordu. 0334 sayılı sert kanun ele alınacak ve hırpalanacaktı. İspat hakkının kabulü talep olunacaktı.

İktidar ve muhalefet bu vesileyle konferanstan istifade gayretindeydiler. Muhalefet istiyordu ki konferans mesleki huduttan dışarı çıksın ve iktidarın bir takbihi haline gelsin. Bunun için tertipler düşünülmüş ve muhalif gazeteciler vasıtasiyle harekete geçilmesi için plânlar yapılmıştı. Buna mukabil Demokrat Partinin basın işlerini tedvirle vazifeli bazı şahsiyetleri kendi ellerinde oyuncak olan "hatır sayan" gazetecileri kullanmaya hazırlanıyorlardı. Konferans "çalışanlar" m konferansıydı. Eğer "çalışanlar", hissi bir hava yaratılarak kanunlardan ziyade "çalıştıranlar" m aleyhine tahrik olunursa dikkatler başka yerlere çekilirdi. Ankara sendikası konferanstan evvel bir fikrin müzakeresini yapmıştı. 6334 sayılı kanun suç ihtiva ettiğine kanaat getirilen yazıların yazarlarıyla gazetenin yazı işleri müdürlerine hapis cezası tanıyor, gazete sahibini de çok ağır bir para cezasına mahkûm ediyordu. Fikir şuydu: "denilsin ki gazetelere hâkim olanlar, patronlardır; onlar emir verir, çalışanlar yazı yazar veya o yazıları koyar. O bakımdan kanun böyle tadil edilsin ki çalışanlar para cezası yesin, hapse patronlar mahkûm olsun". Bu tezin en ufak hukuk mefhumuyla bir alâkası yoktu, dünya mevzuatında e» şi emsali de mevcut değildi ama "çalışan" lardan müteşekkil konferansta göz boyaması kuvvetle muhtemeldi. O zaman asıl dava, ispat hakkının kabulü veya 6334 sayılı dehşetli sert kanunim cezalarının azaltılması yolundaki temayül ortadan kalkacaktı. Demokrat Parti içinde bundan pek memnun olacak şahsiyetlerin sayısı az değildi. İspat hakkının aleyhindekiler bunu istiyordu.

Konferansı mühim bir vazife bekliyordu. Ne Muhalefetin, ne iktidarın ajanlarına kapılmak ve dertleri hakiki çehreleriyle ortaya atıp yüksek bir seviyede münakaşalarım yapmak. Eğer konferans ispat hakkının tanınması hususunda bir karar sureti kabul ederse, bunun Meclis üzerinde hayırhah tesirleri olacağından ve bu hak için mücadele edenlerin davalarını kolaylaştıracağından şüphe edilemezdi. Toplantıya başkan olarak namzet, İstanbul Gazeteciler Cemiyetinin başkam Cevat Fehmi Başkut idi. Cevat Fehmi Başkutun böyle hararetli bir konferansı dirayetle idare edebilecek ve partizan gayeleri semeresiz bırakacak tek şahsiyet olduğunda herkes müttefikti.

İzmir

S.D.K. (Siyasî Düşkünler Kulübü)

İzmir Fuarının kurulduğu Kültürpark'taki Çay Bahçesinde, erken gelen bir ilkbaharın oldukça kızgın güneşinin altında oturuyorlardı. Dokuz kişiydiler. O tarafa bakan, birdenbire Şeref Balkanlı'nın kırmızı yüzüyle durmadan oynayan çenesini görüyordu. Masanın etrafındakiler, İzmir siyasî sahnesinin bazı şöhretleriydi. Her birinin ağzında nargilenin uzun kehribarı parlıyordu. Sadece

Menderes - Balkanlı
Mevzu : Manerin atlaması

Yukardaki resim, Mısırda aleyhimizde hazırlanan tertiplerin en güzel delili ve fotografla yapılmış tesbitidir. Solda görünen vatan haini komünist Aslan Humbaracıdr. Ortadaki Mısırın Millî İstikamet Bakanı Selah Salem, soldaki de Cemal Abdülnasırdır. Atlan Humbaracı komünistler tarafından Türkiye aleyhinde çalışması için Orta Doğuya gönderilmiştir. Orada evvelâ Mısırlı liderler tarafından kabul edilmiş, sonradan Suriyeye geçmiştir. AKİS, bu görüşmenin fotografını temin etmek suretile bunu umumî efkârımıza arzetmemize ve böylece neşir hayatımızın büyük başarılarından birini gerçekleştirmemize fırsat verdiği için fotografı Mısırdan gönderen okuyucusu A.R.'ye samimi teşekkürlerini arzetmeyi vazife bilir. Resim, Mısır sansüründen Atina yoluyla sevkedilmesi sayesinde kaçırılabilmiştir.

Balkanlı "konuşamam" endişesiyle olacak, nargile içmiyordu. Umumiyetle can sıkıcı olduğu iddia edilen politikayı kendisine meslek yapan Balkanlı, mutadı veçhile durmadan konuşuyor, espriler yapıyor, tarizlerde bulunuyordu. Birdenbire bir fikir ortaya attı. Bu fikri oradakilerin hepsini ayrı ayrı gözden geçirdikten sonra serdetmişti: İzmirde bir "Siyasî Düşkünler Kulübü" kurulmalıydı. Bu kulübe orada bulunanların her biri rahatça girebilirlerdi. Şahap Gürsel, masada oturan tek hukukçuydu. O da diğerleri gibi Balkanlı'nın teklifini münasip buldu. Orada, hemen nizamname kaleme alındı. Son yılların bir çok siyasi hadisesinin esaslı bir hicviyesi olan nizamnamede her madde diğerleriyle yarış eden bir karikatürdü. Meselâ, kulübe âza olabilmek için bir siyasi partiden ihraç edilmek, bir sen» ceza yemiş olmak, yahut bir idare kurulundan atlatılmış olmak şart koşuluyordu. Bu madde Şeref Balkanlıyı (Partiden ihraç edilmişti), Dr. Hüsmeni (Partiden bir sene ceza yemişti), Burhan Maneri (İl İdare Kurulu Başkanlığından atlatılmıştı) içine alıyordu.

İkinci madde şöyle diyordu:

Küfür serbesttir. Altıncı maddeye göre bir adamın arkasından konuşulacak, yüzüne karşı âzami iltifat esigenmeyecekti. (Bu maddenin içine, siyaset pazarının bütün madrabazları giriyordu).

Kulübün maddeleri sanki Eşrefin kıtalarının nesir haline getirilmiş şekilleriydi. Bunda siyaset içinde dolap döndürmeğe çalışanların uygun portreleri çiziliyor ve kulübe âza olabilmek için şart olarak gösteriliyordu. Kulübün kurulusundaki mâna, politika cereyanlarının başında bulunanları ikaz etmekti. Şeref Balkanlı son iki yıldanberi bunu kendisin» program edinmişti. Gerçi kendisi hizip kavgalarının içindeydi, fakat hepsiyle alay eder gibi bir hali vardı. Kavgalar başlayınca iki hizip de ona sarılıyordu. Bir meseleyi tahkik gelen heyette âza bulunan Fikri Aaydın onun için "altın top" demişti Herkesin bir derdi vardı. Onunki D. P. ye tekrar girmekti. Bundan ötürü son kongrede ellerini iltifat bekleyen talebeler gibi önüne kavuşturmuş, oturdu. Bununla hiçbir şeye karışmadığını göstermek istiyordu. İki yıldan beri de feragatin canlı nümûnesi halindedir: Çıkarıldığı partinin hizmetindedir. Bunu, manen ve maddeten imkânları nisbetinde yapar. Seçimlerden fince D. P. ye rey verilmesi için nutuklar çekmiştir. Şimdi 15 metre uzunluğunda ve 140 bin imzayı havi bir dilekçe ile Büyük Kongrede kendini affettirmek iste-

mektedir. İstediği zaman, hizipleri yaratır, birbirine sokar ve çekilip bir kenardan kavgaları seyreder. Menderes, onun bu tarafını bilir ve her İzmir'e gelişinde iltifat eder. Şeref Balkanlı da kendisine İzmirde neler döndüğünü iğneleyici bir lisanla anlatır.

Simdi S.D.K., siyasette bir takım işler çevirmek istiyenlerin Menderese gene tatlı dille ihbarından ibarettir. Menderesin, her bir cümleyle kimin kastedildiğini anlaması işten bile değildir. Ama anlamakla harekete geçmek arasında hayli mesafe vardır.

Elçiliklerimiz

Bir aşk macerası

Haftalık "Aram" gazetesinin bir havadisini okuyanlar kahkahalarla gülmekten kendilerini alamadılar. "Aram", Tahranda çıkıyordu. Havadis, sosyeteyle alâkalıydı ve "Bir aşk hikâyesi" başlığını taşıyordu. Bu, bir çift dayağın hikâyesiydi ve metni şuydu:

"Bugün son gününü yaşıyan sene, sanki bir aşk maceraları senesi idi. Bir kaç gün evvel de Türkiye sefaretinin demir parmaklıkları arkasında, bir aşk macerasının büyük gürültüsü duyuldu.

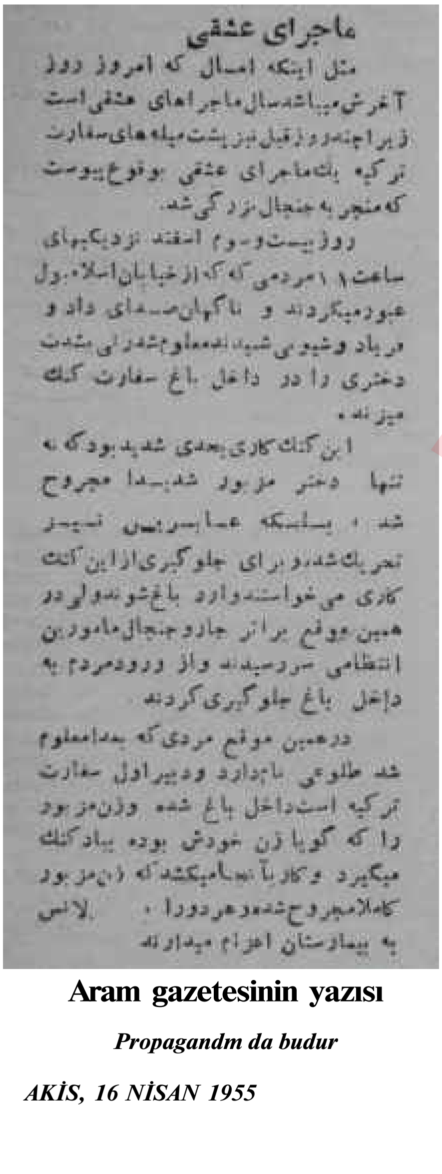
23 İsfend (14 Mart 1955) günü gece saat 23. e doğru, İstanbul caddesinden geçen halk bir inilti ve feryat sesi işittiler. Halk sefarete baktı ve bir kadının genç bir kızı dövdüğünü gördü.

Bu dövme o kadar şiddetli oluyordu ki, oradan geçen halk bahçeye girerek müdahale etmek istediler. Fakat tam bu sırada, gürültüyü işiten polisler vaka mahalline geldiler ve halkın sefaret bahçesine dolmasını önlediler.

Polislerin geldiği sırada, Türkiye sefaretinin Başkâtibi Talay (Alâattin Talay) bahçeye geldi, hanımı olduğu anlaşılan yaşlı kadını dövdü. Dayak o kadar ileriye gitmişti ki, her iki kadın bir ambülânsa bindirilerek hastahaneye sevkedildiler.

Tapılan tahkikat neticesinde, Türkiye sefaretinin başkâtibinin daktilosu olan genç kadınla alâkası olduğu anlaşıldı. Bu alâka ve rabıtadan Talay'ın hanımının haberdar olması, bu hâdiseye yol açmıştı. O *gün* Talay'ın hanımı daktilo kızla münakaşa etmiş, daktilo sefaretten kaçmak istemiş, fakat sefaretin bahçesinde Talay'ın hanımı tarafından yakalanarak dövülmüştü. Ve hâdise, daha sonra yukarda anlatıldığı gibi cereyan etmişti.

Türkiye'nin Tahran Büyükelçisi Ali Türkgeldi bir seneden beri hasta ve yatakta olduğundan sefaretin işleri ile yakından alâkadar olamamaktadır.

ماجرای عشقی
مثل اینکه امسال که امروز روز آخرش میباشد سال ماجراهای عشقی است زیرا چندروز قبل نیز پشت میله های سفارت ترکیه یک ماجرای عشقی بوقوع پیوست که منجر به جنجال زد و خوردی شد.
روز بیست و سوم اسفند نزدیکیهای ساعت ۱۱ مردمی که از خیابان استانبول عبور میکردند ناگهان صدای داد و فریاد و شیون شنیده معلوم شد زنی بشدت دختری را در داخل باغ سفارت کتک میزند.
این کتک کاری بحدی شدید بود که نه تنها دختر مزبور شدیدا مجروح شد، بلکه عابرین نیز تحریک شده و برای جلوگیری از این کتک کاری می خواستند وارد باغ شوند ولی در همین موقع بر اثر جار و جنجال مامورین انتظامی سررسیدند و از ورود مردم به داخل باغ جلوگیری کردند.
در همین موقع مردی که بعدا معلوم شد طلوعی نام دارد و دبیر اول سفارت ترکیه است داخل باغ شده و زن مزبور را که گویا زن خودش بوده بیاد کتک میگیرد و کار بآنجا میکشد که زن مزبور کاملا مجروح شده و هر دو را با آمبولانس به بیمارستان اعزام میدارند.

Aram gazetesinin yazısı

Propagandm da budur

C. H. P.

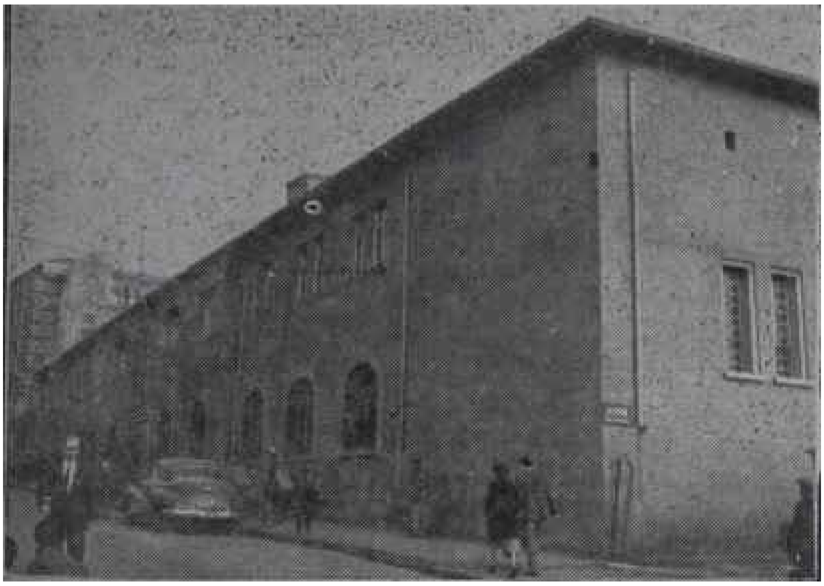
Bir dönemeçte tereddüt

5 Nisan 1955... Bu tarih, Cumhuriyet Halk Partisi Meclisinin Ankarada Ziya Gökalp Caddesi üzerindeki Genel Merkezinde yapacağı toplantının tarihidir. Niçin 15 Nisan? Zira Parti Meclisi umumiyetle iki ayda bir içtima yapmaktadır. Son toplantının üzerinden ise henüz iki ay geçmemiştir. Bir sebep arayanları hunnakta güçlükle karşılaşmazlar. Evvelâ, Genel Sekreter Kasım Gülek Amerikadan dönmüştür. Parti Meclisine seyahati hakkında izahat vermesinden daha tabii bir şey olamaz. Kasım Gülek Merkez İdare Kurulu âzalarına ve Genel Başkan İnönüye anlatacaklarını anlatmıştır. Fakat bunun resmen Parti Meclisine yapılmasında fayda vardır. Başka bir sebep olarak, yaklaşan Belediye ve İl Genel Meclis seçimleri gösterilebilir. Ana Muhalefet Partisi, Cumhuriyetçi Millet Partisinin aksine bu seçimlere katılmak kararını vermişti. İştirake, herkesten çok Genel Başkan İnönü taraftardı. Zira İnönü, demokrasiyi seçimsiz anlamıyordu. İki şık mevcuttu: ya Muhalefet partileri vardırlar ve o takdirde seçimlere katılırlar; ya da yokturlar ve o zaman kapılarını kapayıp icraatını tatil ederler. İkinci şıkka sapmak için - bütün güçlüklere rağmen - henüz bir sebep yoktu. Muhalefetin çalışamaz hale getirildiği yalan değildi, fakat bu halden kurtulmak gene Muhalefetin gayretiyle olabilirdi. Eski Milli Şef, kaba kuvvetin kullanılmasının önünde sonunda sökmiyeceğini biliyordu. Biliyordu ve her şeye rağmen nikbinliğini muhafaza ediyordu. C. H. P., başında İsmet İnönü varken mücadelesinden vaz geçmiyecekti. 15 Nisan tarihinin başka bir sebebi daha bulunabilirdi: Ulus meselesi. Parti, gazetesini 19 Mayısta çıkarmak kararındaydı. Matbaa bahsinde bir de plânı vardı. Nihayet iktidarla temas mevzuunda Genel Merkez Parti Meclisinin tasvibini almak mecburiyetindeydi.

Zihinlerdeki sebep

Evet, bütün bu sebepler hakikaten mevcuttu ve Parti Meclisi toplantısını izaha yetiyordu. Ancak Muhalefet idarecilerinin zihinlerinde çok daha şümullü ve mühim bir mesele bulunuyordu: CELP. dönemeçe gelmiştir; bundan böyle ne yapacaktır T

Herkes bir noktada mutabıktı: el, şaklamak için bir çift olmalıdır. Tek el, ses çıkaramazdı. Bir müddetten beri - aşağı yukarı gürültülü 2 Ma-

Ulus matbaası

Eski sahipler yeni kiracı oluyorlar

yıs seçimleri kampanyasından bu yana - parti derin bir sessizliğe gömülmüştü. Hattâ iktidara müteaddit defalar elini uzatmıştı. Bu eli başta reddeden Demokrat Parti, şimdi, bir "iyi niyet gösterisi" ne girişmişti. Bejimin normal bir demokrasi olmadığı muhakkaktı. Halk Partisi işin anormal tarafını karşılıklı ve dostane görüşmelerle halle hazırdı. O da uslanmıştı. Uzatılan eli ısırmak ve galebeyi o yoldan temin etmek isteyen - ve tavsiye eden - zevatın Partinin başına daha fazla musallat olmamalarını bizzat Menderes sağlamıştı. Bunun için kullandığı usulleri tasvip etmeye asla ve asla imkân yoktur. Ama, realist olmak için bu usullerin gayeyi - eğer gaye ondan ibaretse - sağladığım görmek lâzımdır. Gaye hakikaten o muydu? Oysa, Menderesin zemin müsait bulunduğuna göre normal demokrasiye dönüşte bir adım 'atması lâzımdır. Yok maksat Muha-
li lefetin ağzına bir kilit vurmaksa, adım atılmıyacaktır. Cumhuriyet Halk Partisi şimdi bunu öğrenmek istemektedir. Parti Meclisi 15 Nisanda işte o sualin cevabını Genel Sekreter Kasım Gülekten alacaktır.

Kasım Güleğin, başbakandan müştereken hallini İstediği bazı hususlar vardı. Amerikada görmüştü: orada, her şeyden çok basın hürriyetiyle alâkalanılıyordu. Amerikalılar, memleketlerin itibarını onunla ölçüyorlardı. Bizim için Amerikadan daha fazla yardım temin etmek ve içinde bulunduğumuz ekonomik güçlüklerden kurtulmak mümkündü Yeter ki demokrasi yolunda azimle yürüyelim. Kasım Güleğin fikri şuydu: hapisteki gazeteciler affedilsin, ondan sonra oturulup mevzuatın fazla sert ve lüzumsuz tarafları törpülensin. Konuşmaktan, şimdiye kadar hiç kimse zarar görmemiştir. Ondan sonra, C.H.P. nin, Ulus'u tekrar eski tesislerinde kira mukabili çıkarmasına müsaade edilsin ve bu hal, demokrasimizin güzel bir teminatı olsun. Muhalefet gazetesinin Devlet tesislerinde çıkması dünyaya karşı ne kadar güzel bir harekettir. - Tabii kızınca kapı dışarı etmemek şartiyle -. Bir nokta daha vardı: Halkevlerinden dolayı C.H.P. muazzam bir borcun altına sokulmuştu. Halbuki şimdi elinde ne Halkevi, ne de başka mal kalmıştı. Borçlar da malları alana raci olmalıydı. Bu, parti- için son derece mühimdi, hayatiydi. Bunlar hakiki yumuşamanın fiili neticesi olacaktır. Yumuşamanın memlekete sağladığı faydaları gösterecekti. "Niçin yumuşak hava" denilince, "işte, bunun için" denilebilmeliydi. Secim teminatından hâkim teminatına kadar pek çok şey bu suretle, iki tarafın rızasiyle ele alınabilirdi. Bunlar yapılmadığı takdirde ise, C. H. P. kendisine yeni bir politika aramalıydı. Zira yumuşatmanın öldürme başlangıcı olduğu meydana çıkacaktı.

Şimdiye kadar iktidarın Muhalefetle temasları hep gayrı mesul şahıslarla görüşmeye inhisar etmişti. Artık işi resmiyete dökmenin zamanı gelmişti.

Ya, iktidar hayır derse?

Aksi ihtimal tahakkuk ettiği takdirde C.H.P. yeni bir yoldan mücadeleye başlıyacaktı. Ulus'un Yeni Matbaada çıkması için hazırlıklar zaten yapılıyordu. Gazete 19 Mayısa yetiştirilecekti. Bundan başka Meclis 'gurubu da vazifesine dört elle sarılacaktı. Doğrusu istenilirse C. H. P. bu seçimler için fazla bir gayret göstermek niyetinde değildi. Belediye veya muhtar seçimlerinin kıymeti, bunlar Genel seçimlerden evvel yapılırsa olur. Aksi halde, daha üç yıl Demokrat Partinin iktidarda kalacağını bilen seçmenin belediyesini muhalefetten seçmek istemiyeceğine şüphe yoktur. İşte bu yüzdendir ki normal sıra Muhtar seçimleri - Belediye Seçimleri - Milletvekili seçimleridir. Biz bize benzediğimiz için sırayı alabora etmiş, Milletvekili seçimlerinden sonra muhtar seçimlerini, onlardan sonra da Belediye seçimlerini ele almıştık. Bu bakımdan C. H. P. memleketi sinirli bir havaya yeniden ve boş yere sokmak niyetinde değildi. Fakat iktidar elin şaklaması için yardım etmediği takdirde, çalışmaların baştan başlamasından başka çare kalmıyacak, Demokrat Partiden rejime bir isim koyması sureti katiyyede istenilecekti. Demokrasinin güdümlü muhalefetle yapılmasına imkân yoktu.

Parti Meclisinin temayülü

Parti Meclisi demokrasinin teminatının getirilmesini istiyordu. Ama iktidar buna yanaşmadığı takdirde, yapılacak şey boyun eğip katlanmak değil, mevcut bütün imkânlarla mücadele etmekti. Tâ ki o imkânlar da Muhalefetin elinden alınsın..

O zaman ise, Allah kerimdi.

Parti Meclisinin toplantısı en aşağı iki, en fazla üç gün sürecek ve bu arada hakikaten Belediye seçimleri için bir kampanyanın esası ile Ulus'un durumu bahislerinde ciddi karara varılacaktı. Bir buçuk yıldan beri bir gazete çıkaramayan partiye milletten millet islerinin tedviri için itimat istemek hakikaten biraz garip kaçıyordu.

Bu sırada elemanlarını yavaş yavaş kaybetmekte olan Halkçı gazetesi, bir gazete olarak şeklini değiştiriyor ve siyasî hüviyetini ikinci plâna alıp "Bulvar gazetesi" demlen hüviyeti denemeye başlıyordu. Gazetenin sahipleri, Ulus çıktığı andan itibaren Halkçı'nın politika gazetesi olarak yaşamasına mikân görmüyorlardı. Bu yüzden cinayetlere -politik cinayet değil, bildiğimiz neviden cinayet -, intiharlara - politik intihar değil, bildiğimiz neviden intihar - ve zabıta haberleri ile magazine daha fazla ehemmiyet vermeye hazırlanıyorlardı. Nitekim gazete bir casusun infazı geciktirilen idamını birinci sayfasında 8 sütunluk manşetle veriyor, günün siyasi haberlerini ikinci plâna atıyordu.

Teşekkürümüz

Akis mecmuası ve başyazarımız Metim Toker, davamız münasebetile teessürlerimi ve iyi dileklerini bizzat gelerek veya telefonla, telgrafla, mektupla bildiren bütün dostlarına ve okuyucularına en' samimi şükranlarımı arzeder.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Kalkınma

Fedakârlık! Ne zamana kadar?

İktisadi durumumuzun gün geçtikçe daha büyük güçlükler arzetmiye başlaması, iktisatçılarımız arasında hararetli bazı münakaşalara sebep olmaktadır. Münakaşalar, bilhassa, iktisadî gelişmenin temini ve garanti altına alınması için takip edilmesi icap eden politika üzerinde toplanıyor. Her ne kadar iktisadî durumdaki aksamalar, ilk hamlede, kısa vadeli meselelerin göz önünde bulundurulmasını ve münakaşasını icap ettirirse de bunun kâfi olmadığı artık anlaşılmış vaziyettedir. İktisatçılarımız kısa vadeli meseleler hakkındaki fikirlerini de ortaya koymaya başladılar. Bu şekilde iki tez belirdi: Tezlerden birincisi, Liberal esaslardan hareket ediyor, ikincisi ise kalkınmanın bir fedakârlığı icap ettirdiğini söyliyerek bazı tahditlerin yapılmasını zaruri görüyor.

Birinci tezi müdafaa edenler şu noktadan hareket ediyorlar: "demokrasilerde devletin vazifesi müstehlik kütlenin refahını yükseltmektir." Bu fikrin müdafilerine göre, eğer devlet kalkınma için, vatandaşların fedakârlıkta bulunmalarını istiyecek olursa, demokrasi prensiplerinden ayrılmış olacağı gibi, hakiki mânada kalkınmıya da hiç bir zaman ulaşamıyacaktır. Çünkü fedakârlık hamlesi istihlâk malları ithalâtının kısılması ile başlıyacaktır. İstihlâk malları ithalâtının kısılması veya men'i ise, dahildeki malların fiyatlarını yükselttiği gibi kalitelerinde de düşüşlere sebep olacaktır. Kullanılan, malların kalitelerinin düşmesi, fiilî olarak refah seviyesinin inmesi demektir. Bu iddialarının ispatı sadedinde tatbikattan bazı misaller veriyorlar.. Misallerden biri Rusya ye Yugoslavyadır. Serbest rekabetin mevcut olmadığı bu memleketlerde istihlak mallarının kalitesinde umumi bir bozukluk vardır. Diğeri ise kendi bünyemizde müşahede edilmiş bir vakıadır. Avrupa kumaşları ithalinin zorlaştığı günlerden beri, yerli kumaşlarımızın kalitesinde bariz bir düşüklük mevcuttur. Meselâ apre işleri gün geçtikçe daha üstün körü yapılmıya başlanmıştır. Çünkü dış rekabet olmadığı için piyasaya çıkarılan her mal kolaylıkla satılmaktadır. Liberal tezi müdafaa edenlere göre, fedakârlık fikrinin en tehlikeli taraflarından biri, fedakârlığın sonunun gelmeyişidir. Zira, fedakârlık istihlâk malları ithalinin kısılmasına mukabil sermaye malları ithalinin artmasını intaç edeceğinden yatırımlar artmış olacaktır. İlk nazarda, yatırım artışları, istihsal kapasitesini arttıracağından, millî sermayenin büyümesini temin eder gibi görünür. Fakat iş bu kadarla kalmamaktadır. Çünkü kısa bir zaman sonra yatırımların bakımı ve yedek parçalarının temini bir mesele olarak ortaya çıkar. Yani yapılan her yatırım ilerde, ithalât hacmimizin bir kısmını yutacak olan ithalât ihtiyacını doğurur. Liberal tezin temsilcileri olan iktisatçılarımız, memleketimizde fert başına düşen ithalât payının 23 dolar olduğunu, halbuki yapılan yatırımların sadece bakım ve idame masraflarının 100 doları icap ettireceğini söylemektedirler.

İşte bu düşünceler muvacehesinde liberal görüşe taraftar olanlar, fedakârlık için bir sebep yoktur, sermaye terakümünün kendiliğinden teşekkül etmesi iktisadî gelişmenin ve refaha ulaşmanın en emin yoludur, diyorlar.

İkinci tez

Fedakârlık tezine gelince... Bu tezin taraftarları çoğunluğu teşkil etmekle beraber gerek bu düşünceye taraftar olmalarının saiki ve gerekse takip edilecek yollar hakkındaki kanaatları bakımından birbirlerinden ayrılmaktadırlar.

Saik meselesinde bilhassa siyasi unsurlar ortaya çıkmaktadır. Açık bir şekilde ifade edilmemekle beraber, hükümet ileri gelenlerinin fedakârlık fikrini daha sempatik buldukları anlaşılmaktadır. Çünkü içinde bulunduğumuz iktisadî güçlükler bu yolla gayet kolaylıkla izah ve müdafaa edilebilir. Ancak, fedakârlık görüşünün, içinde bulunduğumuz vaziyeti izah ve müdafaa etmek için değil ve fakat bu vaziyetten kurtulmak için ortaya atıldığı düşünülürse meselenin siyasi veçhesi üzerinde pek fazla durmamak icap ettiği meydana çıkar. Bu sebeple biz iktisadi olan görüşler üzerinde duracağız.

Fedakârlık tezinin hareket noktası, istihlâk etme ile tasarruf ve yatırımın bir arada bulunmasına imkân olmadığıdır. Hakikaten de öyledir. Elimizdeki kaynakları hem istihlâk etmemize, hem de ayni zamanda tasarrufta bulunmamıza imkân olmadığı meydandadır. Keynes ekonomisinde, yatırımla istihlakin ancak ayni yönde hareket edebilecekleri, yani istihlâk edilmedikçe yatırım yapılmıyacağı ortaya konmuştur. Fakat bu halin bizim durumumuzla karıştırılmaması lâzımdır. Hem zemin, hem de şartlar başkadır. Külfetsiz nimet, bilhassa bu sahada, hiç görülmüş bir şey değildir. Şimdiye kadar her millet refahı bazı külfetler karşılığında elde edebilmiştir. Bizim vaziyetimizin istisna teşkil etmesi için düşünülebilecek bir makul sebep mevcut değildir. Önleyici tedbirler alınmadığı takdirde, içinde bulunduğumuz enflâsyon, zararlı tesirler yapmaya devam eder. Gelirin dağılışı adaletsiz bir hal alır veya bu hal artar. Refaha ulaşma geriye atılmış ve müddet biraz daha uzatılmış olur.

Fedakârlık tezini benimsiyen iktisatçılarımız arasında bu noktaya kadar bir anlaşma vardır. Fakat fedakârlık yapılacak sahanın ve fedakârlıkta kullanılacak vasıtaların seçiminde ittifak edemiyorlar. Bazı iktisatçılarımız sosyal zaruretleri ihmal ederek meseleyi sırf iktisadi noktai nazardan ele alıyorlar. Onlara göre fedakârlık, istihlâk mallarına karşı olan talebin kısılması ile yapılmalıdır. İstihlâk mallarına karşı olan talep ise ancak vasıtalı vergilerin artırılması ile kısılabilir. Çünkü talep fazlasının menşei sermayeden gelmemektedir. Sermaye terakümünü önliyecek vasıtaların kullanılması doğru değildir. Eğer sermaye üzerinden alınan vergiler arttırılacak olursa, netice, hususi yatırıma gidecek kaynakların devlet eline geçmesi olacaktır. Bu ise sermaye transferinden başka bir şey değildir. Sermayenin vergilenmesi hususi teşebbüsün şevkini kıracağı gibi maliyet fiyatlarının yükselmesi bakımından da ekonomi üzerinde menfi tesirler yapar.

Söylenilenler belki sırf iktisat zaviyesinden doğru olabilir. Fakat içinde bulunduğumuz şartlar ve sosyal zaruretler hesaba katılınca, eksik bırakılan noktaların mevcudiyeti göze çarpmaktadır. Her şeyden önce vasıtalı vergiler sosyal adalet telâkkilerine uymazlar. Tersine müterakki oldukları için tahmil ettikleri yük az. gelirli vatandaşların sırtında kalır. Zaten şimdiye kadarki kalkınma-

nın yükü orta ve az gelirli sınıf m omuzlarına yüklenmiştir. Fiyat artışlarından en çok bu vatandaşlar mutazarrır olmuşlardır. Bazılarının gelirlerinde ufak tefek ayarlamalar olmuşsa da bunlar fiyattaki artışları karşılıyamadıkları için tesirsiz kalmışlardır. Şimdi bir de vasıtalı vergileri arttırarak bunların daha fazla yük altına girmelerine sebebiyet vermek doğru olmaz. Kaldı ki katlandıkları külfetin nimetinden faydalananlar da kendileri değildir. Hiç bir külfete katlanmadıkları halde ziraat erbabı, zirai krediler, primler v. s. gibi yollardan şimdiye kadar pek fazla nimet elde etmişlerdir. Spekülâtif yollardan kazanç temin eden kimseler de bunlara ilâve edilebilir.

Memleketimizin gerçekleri hesaba katılarak düşünülecek olursa, ne liberal esasları müdafaa eden görüşün, ne de vasıtalı vergilerin arttırılmasını tavsiye eden fedakârlık tezinin, tatbik edildikleri takdirde, iyi neticeler vermiyecekleri tahmin edilir. Halbuki kalkınmamızın hızını muhafaza etmesi batının refah seviyesine ulaşmamız için şarttır. Ama bu hız fedakârlığı zaruri kılmaktadır, mesele hangi kitleye kemerleri sıkmak lâzım diyebilmenin kestirilmesidir. İkinci Cihan Harbi ve harp sonrası kalkınmanın fedakârlığı hep dar ve değişmez gelirli vatandaşlarla Orta sınıf halkın omuzlarına yüklenmiştir. Buna mukabil serbest meslek erbabı, tüccar harbin aşırı kazançlarından ve enflâsyonun nimetlerinden fazlası ile istifade etmişlerdir. Onun için kanaatimizce bu kitleler büyük zirai işletme sahibi vatandaşlarımızla birlikte fedakârlığa davet edilmelidirler. Enflâsyon hususi ekonomide yatırımların hakiki istikametlerini kaybettirmiştir. Keza hususi ekonomide bir sermaye terakümü değil bir sermaye tüketimi (disinvestment) hali mevcuttur. İşte bunun için vasıtasız vergi nisbetlerinin arttırılması veya yeni vergilerin ihdası ne sermaye terakümüne, mani olacak ve ne de dolayısiyle iktisadi inkişafımıza engel teşkil edecektir. Üstelik enflasyonist tesirlerin asgariye indirilmesi gibi memleket ekonomisine hayırhah bir rol oynıyacaktır. Eğer bu tavsiyeler dinlenmiyecek olursa hadiselerin seyri önünde sonunda zorla bizi bu yola sevkedecek, fakat o zaman adalet gecikmiş olacaktır. Gecikmiş adalet de adaletsizlik değil midir?

İsveç

Mecburi tasarruf

İsveçte Maliye Bakanlığı bir kanun tasarısı hazırlamıştır. Bu tasarıya göre, belli bir müddet İçin istihlâki kısmak maksadiyle tasarruf mecburi tutulacaktır. Daha şimdiden mezkûr tasarı ban makamlara ve teşkilâta tevdi edilmiştir. Hükümet ilgili makamların ve teşkilâtın bu mesele hakkında mütalâalarım inceledikten sonra lâyihayı tekrar ele alacaktır.

İsveç Maliye Bakanlığının bildirdiğine göre kanun 1 Temmuz 1955 te yürürlüğe girecek ve bir buçuk sene müddetle vergilerde % 10 nisbetinde bir artırma yapılacaktır. Sonra her mükellef vergi tediye makbuzuyla birlikte artırılan paranın miktarını ve faiz nisbetini gösteren başka bir makbuz alacaktır. Faiz nisbeti 1955 te % 10, 1956 da % 6 dır. Vergi kanalıyla cebri olarak yapılan tasarruflar 1958 yılının Ocak - Haziran ayları arasında devletçe tediye edilecektir. 50 kurona kadar olan borçlar kuron ile, 50 kurondan yüksek olan meblâğlar devlet tahvilleriyle ödenecektir.

İsveç, İskandinav memleketleri arasında devri bütçe tatbik eden bir memlekettir. Devri bütçe, bilindiği gibi, iktisadi hayatın bir devre zarfında muvazene halinde tutulmasını istihdaf eder. Devri bütçenin tatbik edilebilmesi için bazı şartların mevcudiyeti lâzımdır: bir kere devri bütçe tatbik edecek memleketin parası mustakar olmalıdır. Yani uzun devreler zarfında para satın alma gücünden kaybetmemelidir. Saniyen bütçenin fazla ile kapandığı devrelerde millet vekillerinin aşırı masraflar talep etmiyecek kadar siyasi rüşte ulaşmış olmaları gerekir.

Görüldüğü üzere millî iktisadiyatın muvazenede tutulabilmesi için aktif bir rol oynayabilir; Bütçenin bu rolü oynaması bütçe gelir ve giderlerinin de ayni rolü oynamasiyle mümkündür. Devletin istikrazları, kendine varidat temin etmek için akdettiği devirler geçmiştir. Devlet zamanımızda varidat temini için değil, iktisadi hayatı tam çalışmada tutmak için borçlanmaktadır. Bu bakımdan devlet re milli iktisadiyat birbirinden ayrı olarak mütalaa edilemez. Devletin borçlanması, borçlanmanın şekilleri, itfa zamanı ve tarzı, amme masrafları hep milli iktisadiyatın sıhhatini muhafaza için baş vurulan başlıca vasıtalardır. İsveç bu vasıtaları şimdiye kadar en iyi kullanmış memleketlerden biridir.

Fransa

Poujade'in grev emri

Poujade tarafından ortaya atılan ve yeni mali hükümleri protesto etmek gayesini güden tacirlerin milli grevi Pariste başarı kazanamamıştır. Grevin muvaffak olamayışının sebeplerinden biri gıda maddeleri satan tacirlerin dükkânlarını kapamamaları idi. Dükkânlarını kapatanlar da öğleden sonra işlerin tenhalaştığı zamanda emre riayet ettiler. Buna rağmen toplantı mahallerinde bazı tezahüratta bulunuldu. Tezahüratta bulunanlar küçük sanat erbabı ile tacirlerdi. Poujade tarafından verilen grev emri milli bir mahiyet taşıdığı için Paristen gayri vilâyetlerde ne derece başarı gösterdiği sarahaten bilinmiyor. Yalnız bazı vilâyetler, Nimes ve Cahors tacirleri greve riayet edeceklerini bildirmişlerdi. Buna mukabil Nancy vilâyetinin ticaret birliği greve riayet etmiyeceğini beyan etmiştir. Lüle şehrinde şehrin merkez kısmındaki mağazaların büyük kısmı açık kalmıştır. Kapanan dükkânlar daha ziyade şehrin kenar mahallerindedir. Bu semt-

İsveçten **bir görünüş**
Avrupanın Amerikası

Poujade

Mali âsi

lerdeki dükkânlar Poujade hareketinin öncülerinin zoruyla kapatılmıştır. Grev günü Lille'de büyük bir miting bekleniyordu.

Marsilya'da kahveler, barlar, lokantalar kapanmıştı. Şehir değişik bir manzara gösteriyordu. Vichy - Moullins yolunda da lokanta ve kahveler kapalı idi. Lyon'da tacirler piyasadan çekilmişlerdi. Bordeaux'da tüccarın yüzde sekseni greve iştirak etti. Versay'da beş yüz kadar tacir Poujade hareketi lehinde tezahüratta bulundular.

M. Poujade grev günü Grenoble'da idi. Grev sabahı ikamet ettiği otelin salonunda bir toplantı tertip etti ve kendi ismini taşıyan hareketle mesleki sendikalar arasında sıkı münasebetler kurulması hususunda ısrarla durdu.

Kurtuluşu müteakip Fransa çetin davalarla karşılaştı: Anayasa buhranı, komünizm tehlikesi, yeniden iktisadi kuruluş, Hindiçini meselesi, Kuzey Afrika meseleleri, istikrarsız hükümetler.. v.s. gibi. İşgal devreleri Fransızları mali bakımdan ezdi.

Halbuki karşılaşılan meselelerin çoğu Fransızlardan daha büyük mali fedakarlıklar istiyordu. Fransızlar ise bıkmışlardı. Poujade işte bu fedakarlıklardan bıkanların lideridir. Zaten Fransa'nın ana davası fedakarlığı hangi kitleye mal edeceğini bilemeyişidir. Fransa öyle bir memlekettir ki orada fırıncılardan tutun da tacirlere kadar herkes grev yapar. Grev hakkı şüphe yok ki tanzim edici bir kuvvettir. Fakat bu hakkın kötüye kullanıldığı bir memleket varsa, orası da herhalde Fransadır.

İtalya

Amerika ile müzakereler

İtalyan başbakanı Sinyor Scelba Amerika Birleşik Devletlerine üç günlük resmî bir ziyaretten maksadın İtalyanın milletlerarası sahada, daha büyük bir rol oynamak arzusu olduğu söylenmektedir. Ziyaret şu an Uç ameli neticenin elde edilmesiyle neticelenmiştir. Bunlar,

1 — İki hükûmet arasında silâhsızlanma, iktisadi ve siyasî birliğin Batı Avrupada takviyesi hususunda görüş beraberliği,

2 — Amerika Birleşik Devletlerinin İtalyanın iktisadi kalkınmasına Yardıma devam etmesi, (Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası başbakana Güney İtalyanın kalkınması için 200 milyon dolarlık bir krediye hazır olduğunu bildirmiştir).

3 — Amerika Birleşik Devletlerinin sulh maksatları için İtalyaya atom enerjisi sağlamak üzere yardımda bulunacağıdır.

İtalya son on sene zarfında hızla kalkman memleketlerden biridir. Lakin bu kalkınma daha ziyade İtalyanın dış münasebetlerini iyi yürütmeye muvaffak olmasına dayanmaktadır. İtalya şimdiye kadar meydana getirilmiş en büyük askerî ittifakın NATO'nun üyesidir.

B E L E D İ Y E C İ L İ K

Ankara

Bir şehir değişiyor

1953 senesinin sıcak bir yaz günü, Ankara Valisi Kemal Aygün Ankara kalesinden şehri seyretti. Sağ tarafı Altındağ, sol tarafı gene Altındağ misali bir karışıklık, ovaya doğru inildikçe yer yer modern binalar, fakat gene bir karışıklık, kısaca sadece karışıklık göze çarpıyordu. Bir şehir büyüyor, fakat büyürken bütün sevimsizlikleri, çirkinlikleri ve gayri muntazam çizgileri sinesinde topluyordu.

Bu, Ankara şehrinin on beş senedir, hattâ daha fazla bir zamandır tecellisi idi; şehir bahsinde plansızlıktan mütevellit kıyametler koparılmıştı, söylenmedik lâf bırakılmamıştı, fakat hiç kimse eline kâğıdı kalemi alıp meseleyi enine boyuna incelemek lüzumunu hissetmemişti. Ankara kendi haline bırakılmış bir yetim çocuk gibi, hem parası bol, hem de ahlâkı fena bir çocuk gibi serpilmiş, büyümüş, bugünkü darmadağın hâlini almıştı.

Ankara, kuruluşundan bu yana, inkişafına ait yanlış rakamlarla beslenmişti. 1923 senesinde Cumhuriyeti ilân eden toplar Ankara'nın da başkent olduğunu bildirdikten, otuz sene sonra bu şehrin bu kadar büyük bir nüfusa sahip olabileceğini düşünen pek az kimse vardı. Yahu» Atatürk, bir medeni memleketin baş şehrinin modern ve eli yüzü düzgün olmasında ısrar ettiği için, şehirde ilk on beş yıl boyunca bir faaliyet olmuş, binalar yapılmış, yollar tanzim edilmişti. Nitekim Atatürk'ün ideali nisbeten kısa bir zamanda tahakkuk etmiş, şehrin nüfusu günden güne fazlalaşmış, Ankara yapılan plânların, düşünülen rakamların üzerinde bir şehir oluvermişti.

Jansen plânı, şehre bir büyüme istidadı tanımıştı. Ancak bu plân nüfusun 150-200 binden yukarı çıkamıyacağı hesabına göre ayarlanmıştı. Halbuki memlekette toprağa bağlı kalmadan hayat hakkı bulunabileceğine dair inanç kuvvetlenince, köylerden şehirlere akın başlamıştı. İş arıyanlar 'büyük merkezlere- yerleşmeğe gelmişlerdi. Ankara hem iş arıyanların, hem de büyüyen bir devletin memur dolu başkenti halinde idi. Ankara'nın gelişmesinin önüne geçmek imkânsızlığı ile karşılaşılmıştı, Jansen plânı bir ölü plân haline geliyordu, halkın bu plândan habersiz durumu, ilgililerin de plâna karşı ilgisizliği şehrin alabildiğine ve gelişigüzel büyümesine sebebiyet veriyordu; vermişti.

Yeni yeni mahalleler doğuyordu, yeni yeni binalar - hem de gelişi güzel binalar - yükseliyordu. Arsaların pahalılaşması için, vatandaş parmağının, şehrin her hangi bir tepesini veya büyük bir toprak parçasını işaret etmesi kâfi idi, taş toprak ve biraz da kereste burada yeni bir mahallenin yükselmesine yetiyordu. Bu, şehre bir sevimsizlik ve yamalı bohça manzarası veriyordu. Bunun yanında ilgili merciler ,şehrin merkezinde, plânın hudutları dahilinde yapılan binaların katları, şekilleri üzerinde duruyorlar, kavga ediyorlar, münakaşa yapıyorlar, binaların istedikleri 'gibi olmasını temin etmek gayesini gördüm. Bunda haklı idiler; fakat şehri yamalı bir bohça haline sokan lâkaydilerinde haksız, hem de affedilmiyecek kadar haksız idiler. Yerden biten derme çatına fakir fukara mahalleleri seneler ve seneler devam etti; ne düzeltilmesi için bir tedbir, ne de yeniden bir imar plânı yapılması için bir teşebbüs vâki oldu. '

Kemal Aygün
Şehre yeni çehre verecek

İşte 1953 senesinin o sıcak yaz günü Vali Kemal Aygün Ankara kalesinden indi, doğru Belediyeye gitti ve Atıf Benderlioğlu ile görüştü. Bu görüşme gelirin kaderini değiştirme yolunda ilk adımdı.

Senelerce üzerinde durulan bir mesele artık üzüntü sahasından çıkıyor, tatbik sahasına giriyordu. Bu şehre bir çehre vermek, bu çehreyi medeni vasıflarımıza uygun hale düşürmek lüzumlu idi. Bunun için iki çare vardı: ya yerli kıymetlerimizden faydalanmak veyahut bütün dünya teknik elemanlarının, mimarlarının fikirlerini almak lâzımdı.

O günleri hatırlıyanlar gazetelerde ilk önce küçük, fakat sonra hâdisenin ehemmiyet kesbetmesi dolayısiyle gittikçe büyüyen ve ehemmiyetli bir mahiyet alan haberler görmüşlerdir. Vali Kemal Aygün'ün başkanlığında, Belediye Başkanı - o zamanki - Atıf Benderlioğlu'nun da iştiraki ile bir büyük komisyon kurulmuştu. Komisyonda, belli başlı umum müdürlüklerin temsilcileri bulunuyordu. Her birinin ihtisas şubeleri ayrı idi. Bu büyük komisyon sonradan tali komisyonlar halinde faaliyette bulundu, raporlar hazırladı, şehrin her meselesini, her ihtiyacını bu raporlarla tesbit etti. Bunlar o kadar mufassal idi ki, şehrin içinde camilerin yer ve büyüklüklerini, çeşmelerin adedini, sokakların şeklini, binaların tarzlarını ayrı ayrı bölümlerde bulabilirdiniz. Hattâ Ankara şehrinin iklimine dair bu raporlarda sarih bilgi vardı.

Komisyon, işi başından itibaren sıkı tutmuştu. Büyüyen ve nüfusu gittikçe artan bir şehre sima vermek için bundan başka yapılacak şey yoktu.

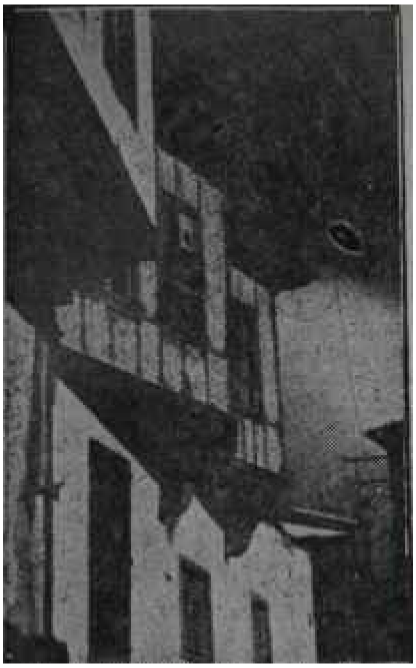
Ayni senenin on birinci ayının 19 uncu günü Kemal Aygün'ün başkanlığında komisyon son defa toplandı ve "imar komisyonu raporu" nu tetkik ederek, tasvip ve tasdik etti.

Ankara şehrinin imar plânını kimlerin hazırlıyacağı da tesbit edildi. Proje müsabakası mahallî mahiyet arzetmiyecek, milletlerarası bir müsabaka olacaktı. Bunun için de beynelmilel mimarlar birliği üyelerinden de bazı kimseler jüride bulunacaktı.

Ankara imar plânının hazırlıyacaklara sekiz aylık bir çalışma müddeti tanındı, bu sekiz ay zarfında şartnameyi gören ve müsabakaya girmek istiyenler hazırlıklarını yapmağa başladılar. Müsabıklar için Ankara valiliği ve belediyesi o kadar geniş bilgileri ihtiva eden raporlar hazırlamıştı ki, bir yabancı mimarın Ankara'da bulunmadan dahi her şeyi, her yeri eliyle koymuşcasına bulmaması imkânsız idi. Komisyon bu raporları üç dil üzerinden bastırmış, dağıtmıştı.

Yeni bir şirket

Müsabıklar hazırlanıyordu ve istenilene uygun çok sayıda imar projesinin geleceğinden herkes emindi. Çünkü bir yeni şehrin doğuşuna - hem de proje parası 30 bin lira idi - hizmet etmek istiyenlerin bol olmam tabii idi.

Ankara'nın eski evlerinden
Yakında göremiyeceğiz

Bu proje ne olacaktı, neleri toplıyacak ve hazırlıyacaktı?

Bu proje tatbik sahası bulunca, darmadağın bir şehri daha düzgün hale getirmek imkânı belirecekti. Mesela bu şehirde, bir sanayi bölgesi olacaktı: fabrikalar, tezgahlar, bu mahalde toplanacaktı. Meselâ bu şehirde bir üniversite muhiti olacaktı: bütün fakülteler, hattâ talebelerin yatacakları yerler bu bölgede toplanacaktı. Adalet sarayı muayyen bir yerde yerleşecek, şubelerini etrafında toplıyacaktı. Bakanlıklar bir bölge üzerinde buluşuyordu.

Hattâ gürültülü hadiselere her zaman sahne olan bazı "eğlence yerleri" vardır ki, bunların da bir araya getirilmesinde bugüne kadar bilinmeden sarfedilen gayret toparlanacak, bir noktaya teksif edilecekti.

Şehrin şurasında burasında sivrilmiş mahallere bir şekil vermek icap ediyordu; yeni imar plânı bunları da içine alacaktı.

Yeni plân 750 bin ilâ bir milyon nüfusa göre ayarlanıyordu. Ayarlanması lâzımdı, çünkü şehrin nüfus hedefi bir milyonu gösteriyordu. Bu plân nüfusun artmasına karşı, şehri **düzensizlikten kurtarmanın yollarını** buluyordu. Yani kısa tâbiri ile ayağımızı denk atıyorduk.

Bu plân ile, bir milyon nüfusa göre bir iskân yapmak yolunu hazırlıyorduk.

Plânları tetkik

Müsabıklar - yirmi kadardır projelerini gönderdiler, Ankara sergi evinde her biri ayrı ayrı yerlere Mildi ve Jüri çalışmalarına başladı. Jüri, Ankara Valisi Kemal Aygün belediye başkanı sıfatı ile - ve yerli, yabancı on beş profesörden teşekkül etmişti. Jürinin faaliyeti 15 Nisan gününe kadar devam edecekti. Çalışmalar, projeleri tetkik tam bir ketumiyet içinde cereyan ediyordu, hangi plânın üzerinde durulduğu, hangisinin sempatik karşılandığı söylenmiyordu, bu hareket beynelmilel kaidelere uygundu, jürinin seçimi de 'beynelmilel kaidelere uygun olarak yapılmıştı. İtiraza mahal yoktu.

Şu satırlar bu mecmuada okunduğu sırada, Ankara'nın kaderini değiştirecek olan plânı kimin yaptığı, kimin müsabakayı kazandığı ilân edilecektir. Bu suretle şehrin kaderini değiştirmeyi kararlaştıran Vali Kemal Aygün, şehrin kaderini plânlaştıran kimseye müsabakada kazandığını bildirecektir.

Şehir nereye doğru gidiyor

Yapılan tetkiklerin neticesine göre, şehir kendi kendine büyüme istikametini tayin etmiştir. Ankara, Gazi istasyonu cihetine doğru ilerlemektedir. Büyüme bilhassa buralarda olmaktadır.

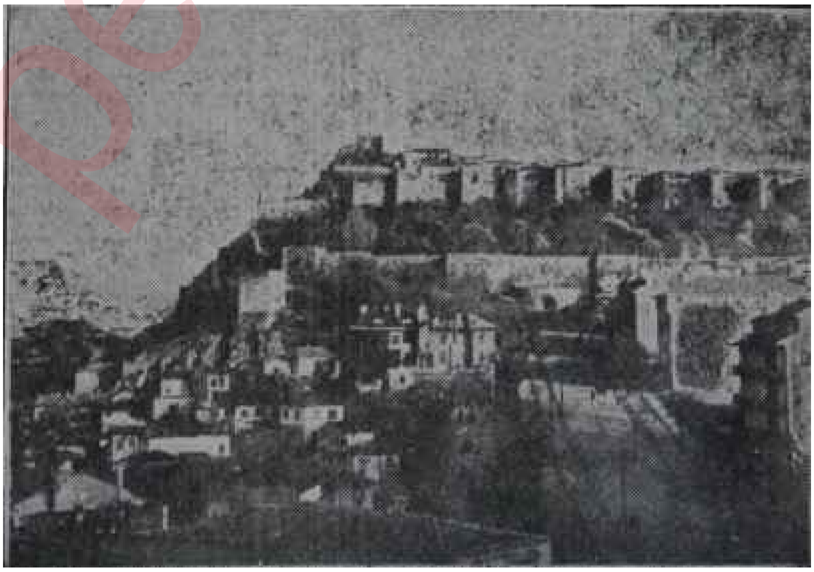
Binalar, mahalleler bu yönde kurulmakta, eski şehir yavaş yavaş çok geriye düşmektedir. Plânda bu büyümenin tanzim şeklini bulacağız. Yani, yeni plân bize, Gazi istasyonu cihetine doğru giden ve gidecek olan bir şehrin imkânlarını gösterecektir. Fakat burada akla bir sual gelip takılmaktadır. Şehir büyüdükçe, Altındağ'lar, Yenidoğan'lar ne olacaktır? Bunlar şehrin ortasında bir harabe yığını gibi kendilerini daima gösterecekler midir?

Altındağ, Yenidoğan 1946 da demokratik hayata girişimizin tipik örnekleridir. Bir seçim heyecanının ve kazanma hırsının içinde bulunulduğunu düşününüz. Bu öyle bir devirdir ki - iktidarlar ve politikacılar için - vatandaş vicdanını incitmemek, sandık, önüne giderken, istenilen partiye rey vermesini temin etmek lâzımdır. İşte Ankara gibi bir şehre iş için vatandaş akın ederse, bunlara yatılacak, barınılacak ev verilmezse, el çabukluğu marifet bir dağın üzerinde yüz küsur bin nüfuslu bir mahalle, bir şehir türer. Buraya hiç kimse 1946 senesinde el uzatamaz, hiç kimse bir şey söyliyemez. Çünkü yüz küsur bin insan!. Hattâ burayı şehirleştirmek için su, yol ve elektrik gibi lüzumlu maddeler sevkedilir, çeşmeler nutuklarla açılır. Bu durum 1946 senesinde böyledir, 1950 senesinde böyledir, 1954 senesinde de hiç bir değişik zihniyetle hareket edilmemiştir. Bunlar hem rey emri vâkileridir, hem de bu kadar vatandaşı nereye yerleştireceğiz endişesinin mahsulleri...

Fakat, Altındağ gibi, şehrin en yüksek mevkiine yerleşmiş bir mahalleyi ele almamak, bugünkü Ankara Valiliği için bir üzücü nokta olsa gere'ç.

Şimdi, Altındağ'ın daha iyi binalara kavuşması için iyi bir tertip düşünülmüştür. Tertip zordur, senelerce üzerinde işlenilmesi lâzım gelmektedir.'

Toprakta nasıl "nadas" yapılırsa, burada da evler için bir başka türlü nadas tatbik edilecektir. Vatandaşa daha gerilerde, iyi ve içinde yaşanması mümkün evler temin edilecek, eskiler yıkılacaktır. Bu tabiatiyle yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, zaman ve imkân işidir. Fakat bu bölgeyi kurtarmak, şehrin uzaktan manzarasına bir şekil vermek İcap ediyorsa - ki buna mecburuz - bu yoldan hareket etmek elzemdir.

Kale'nin ve civarının görünüşü
Yeni bir şekle muhtaç

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Asya - Afrika

Taraf mı, tarafsızlık mı?

Bundan beş ay kadar önce Güney Doğu Asyada "Kolombo devletleri" diye bilinen Hindistan, Pakistan, Seylan, Birmanya ve Endonezyanın mümessilleri aralarında toplanıyor ve bir konferans tertiplemeye karar veriyorlardı. Dünya iki büyük bloka ayrılmıştı. Bu bloklardan birinin liderliğini Amerika Birleşik Devletleri, diğerininkini Sovyet Rusya yapıyordu. Dünya milletlerinin büyük Ur kısmı bloklardan birine dahil olmuştu. Ama buna rağmen iki ayrı bloka mensup bulunduğu halde davalan ve meseleleri birbirlerinin davalarına, meselelerine pek benziyen memleketler vardı. Bunları birleştiren coğrafyaydı. Asya ve Afrika toprakları üzerinde bulunuyorlardı. Acaba bu devletler aralarında toplanıp görüşseler faydalı olmaz mıydı? Kolombo devletlerinin - Pakistan müstesna - hemen hepsi'tarafsızlık politikasının şampiyonlarıydı. Onlar teşebbüse geçtiler.

25 devlete davetiye gönderildi. Konferansın toplanma mahalli olarak Endonezyada Bandung şehri seçilmiş bulunduğundan daveti Endonezya hükümetinin başı yapıyor ve bütün hükümet başkanlarından konferansta bizzat hazır bulunmalarını temenni ediyordu. Yahut, hiç olmazsa Dışişleri bakanlarını göndermeliydiler. Daveti, bir iki hükümet müstesna herkes kabul etti. Bunların arasında Türkiye de vardı.

Gulam Muhammed

Abdülnasır kur yapıyor

Çağrılan devletler ya Asyada, ya da Afrikada bulunuyorlardı. Rejimleri ve politikaları birbirinden tamamiyle ayrıydı. Meselâ bizim batı blokuyla mukadderat birliği yapmış olmamıza mukabil çağrılan bir başka devlet Kızıl Çindi. - Milliyetçi Çin davet edilmemişti - . Yahut Irak ve Mısır konferansta yanyana bulunacaklardı. Toplantıya katılmak, iştirak eden öteki devletleri mutlaka tanımayı gerektirmediği gibi alınacak kararlar da ancak bunlara katılanları, yani onlar lehinde rey kullananları ilzam edecekti. Her şey,' konferansa katılacakları ürkütmeden cereyan edecek şekilde hazırlanmıştı. Konferansı düşünenler siyasi olmaktan ziyade müşterek iktisadi ve içtimai meseleleri göz önüne sermişlerdi. Fakat bütün gayretlerden anlaşılmaktadır ki konferans en ziyade politik bir mahiyet taşıyacaktır.

Mısırın gayretleri

Bandung, ayın 18 inden itibaren iki ayrı temayül arasında bir muharebeye sahne olacaktır. Temayüller-

Kapaktaki Diplomat

Fatin Rüştü Zorlu

1952 senesinde bir gece vakti, Londra hava meydanının Devlet misafirlerine alt salonu tiklim tıklım doluydu. Başbakan Adnan Menderes İngiltereyi resmen ziyaret edecekti. Karşılamaya gelenler arasında, o zamanki Dışişleri Bakanı Mr. Eden de vardı. Menderesin uçağı indi, Başbakan ve Eden salona döndüler. Büyükelçimiz Cevat Açıkalın Türk şahsiyetlerini Dışişleri Bakanına takdim ediyordu. Bu sırada uzun boylu, bıyıklı, {genç bir adam Büyükelçinin yanına yaklaştı:

"— Beni de takdim eder misiniz ?" dedi.

Fakat o sırada, genç adamı mühime alan pek azdı. Galiba fakirdim bile edilmedi. Üç sene sonra aynı adam Dışişlerini tedvire memur Devlet Bakam ve Başbakan Muavini olarak Demokrat Parti hükümetinin *2* numaralı makamını işgal ediyordu. Dışişlerinde pek az kimseye Fatin Rüştü Zorlu kadar süratli bir ilerleme nasip olmuştur. Belki de bu, pek az kimsenin onun kadar kabiliyet göstermesi neticesidir.

Fatin Rüştü Zorlu 1910 da İstanbulda doğmuştur. Galatasaray Lisesinde, Cenevre Hukuk Fakültesinde, Paris Siyasi İlimler Okulunda ve Yüksek İlimler Beynelmilel Enstitüsünde okumuştur. Oradan Dışişlerine geçmiş ve çabuk terfi etmiştir. Fatin Rüştü Zorlu diplomasinin artık İktisadla sıkı sıkıya ilgili bulunduğunu anlayan ender devlet adamlarından biridir. Hakikaten Dışişlerinin hemen daima iktisadi münasebetler kısmında çalışmış, orada tecrübe ve bilgi sahibi olmuştur. İngilizce ile Fransızcaya hakkiyle vâkıf bulunması da işini kolaylaştırmıştır. Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtının başında bulunmuş, bir çok beynelmilel konferansta Türkiyeyi başarıyla temeli etmiştir. Daha sonra, Türkiye NATO'ya girince Atlantik (Paktı teşkilâtına tayin olunmuş ve gider ayak başında bulunduğu Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtım Başbakanlıktan alıp Dışişleri Bakanlığına bağlamıştır. Büyük Millet Meclisi Fatin Rüştü Zorlunun adını ilk defa o zaman duymuştur.

Demokrat Parti iktidarının ilk yıllarında Adnan Menderese bir müşavir lâzımdı ki hem diplomaside, hem beynelmilel iktisatta fikir sahibi olsun. Fatin Rüştü Zorlu - Menderese uzaktan akraba da olur - biçilmiş kaftandı. Bilhassa dış yardımlar bahsinde Zorlu, kıymetli bir yardımcı olmuştur. Ancak plân ve tahminlerinin tahakkuk etmediği ve tavsiye ettiği liberasyonun memlekete hayırlı neticeler vermediğini söylemek lâzımdır. Fatin Rüştü Zorlunun politikası "borçlan borçlanabildiğin kadar" olmuştur. Bu borçların politikayla ödeneceğine inanıyordu. Halbuki borçlar memleket için sıkıntı kaynağı haline gelmiştir.

2 Mayısta Çanakkaleden aday gösterilen Fatin Rüştü Zorlu ilk kabinede Başbakan Muavinliğine getirilmiş ve Dışişlerinin idaresiyle vazifelendirilmiştir. Bakanlık, balen onun emri altında çalışmaktadır. Beynelmilel konferanslarda da Fatin Rüştü Zorlu Başbakanın hakiki yardımcısıdır. Vazife seyahatlerinde Menderes yanına daima Başbakan muavinini almaktadır.

Fatin Rüştü Zorlu şimdi Bandungta büyük bir imtihan geçirmektedir. Muvaffak olduğu takdirde diplomasi sahasında en tesirli adımım atmış olacaktır.

den biri, batı işbirliği, öteki tarafsızlıktır. Tabii Komünist Çin adına çalışmalara katılacak olan Çu-En-Lai tarafsızlığı bile az görecek ve Güney Doğu Asyanın komünist blokla işbirliği yapmasını istiyecektir. Ama bu fikrin fazla tarafta bulamıyacağı aşikârdır. Asıl mücadele Hindistanın başkanlığındaki tarafsızlarla, Batı blokuna dahil olanlar arasında cereyan edecektir ki bunda Türkiyeye de büyük bir rol düşeceğinden şüphe yoktur. Konferansta Türkiyeyi Dışişlerini tedvire memur Devlet bakam ve Başbakan Yardımcısı Fatin Rüştü Zorlu'nun başkanlığında bir heyet temsil edecektir. Fatin Rüştü Zorlu evvelâ Parise, NATO toplantısına katılmaya gitmiştir, oradan Endonezyaya geçecektir. Buna mukabil heyet azasından Orhan Eralp toplantı tarihinden dört, beş gün evvel Bandung'ta olacak ve kulis faaliyetine başlıyacaktır. Fakat kulis faaliyeti şimdiden en hararetli safhasına girmiştir bile. Bu faaliyetin baş aktörü Cemal Abdülnasır'dır.

Mısır başbakanı, kıymetli yardımcısı Selah Salemle beraber evvelâ Hindistanın başkenti Yeni Delhiye gelmiş, orada Nehru ile görüşmüş, müteakiben Pakistanın başkenti Karaşiye geçerek ikinci defa dünya evine giren Başbakan Muhammed Ali ve Devlet Başkanı Gulam Muhammedin iştirakiyle toplantılar tertiplemiş, oradan tekrar Yeni Delhiye dönmüştür. Yeni Delhide Nehruyla yeniden buluşan Cemal Abdülnasır ve Selah Salem Hindistan Başbakanının uçağiyle Birmanyanın başkenti Rangoona gelmiştir.

Rangoon'a Çin temsilcisi Çu-En-Lai de gelmiştir. Mısır ve Hindistan idarecileri orada Çu-En-Lai ile temas edecekler ve Bandunga öyle gideceklerdir. Cemal Abdülnasırın Bandungta büyük bir rol oynamak niyetinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Mısır böylece, arap memleketleri nezdinde son hadiseler sırasında kırılan prestijini tamir etmek arzusundadır. Hakikaten Bandung konferansında Cemal Abdülnasır birinci sınıf bir şahsiyet olarak belirir ve bilhassa Türk temsilcisini ezebilirse Mısırın bundan Orta Doğuda istifade edeceğine şüphe yoktur.

Başkanlık meselesi

Konferansın başkanlık meselesi hemen hemen halledilmiştir. Zira herkes toplantının tabii başkanı olarak Nehruyu görmektedir. Bunun yanında muhtelif komisyon başkanlıkları bulunmaktadır. Fatin Rüştü Zorlunun onlardan birine seçilmesi çok iyi olacaktır. Fakat bu gibi başkanlıklar hemen konferanslarda değil, konferanslardan evvel vuku bulan müzakerelerde, temaslarda tayin olunur. O bakımdan şayanı temenni olan cihet bizim fazla geç kalmış olmamamızdır. Eğer Cemal Abdülnasır bir komisyon başkanlığına getirilir de Fatin Rüştü Zorlu getirilmezse konferansta prestijimiz zarar görecektir. Cemal Abdülnasırın "tarafsız" blokun reylerinden faydalanacağına şüphe yoktur. Buna mukabil Batı taraftarları da Türk temsilcisini desteklemelidirler.

Toplantıda merak uyandıracak başka bir nokta Orta Doğu devletlerinln nasıl bir yol tutacaklarıdır. Bilhassa Lübnan ve Ürdün gibi henüz kararlarını kesin surette açıklamamış olan memleketler temsilcilerinin tavırları alaka çekecektir. Bunlardan başka Kızıllar da Çu-En-Lai'in etrafında birleşeceklerdir. Bunların Nehru grurubuyla ne dereceye kadar işbirliği yapacakları merak etmeğe değer.

Her halde Bandung konferansı Batı ile Komünizmin yeni bir meydan muharebesi verecekleri yer olacaktır. Kızıllar uzun zamandanberl bu muharebeye dikkatle ve itinayla hazırlanmaktadırlar. "Tarafsızlık" hayali içinde bulunan bir takım devletlerin de onların işini kolaylaştıracağı şüphesizdir. Gerçi konferansın sonunda öyle "sansasyonel" kararlara intizar etmek abestir. Belki alınacak kararların tatbik kabiliyetleri bile olmıyacaktır. Fakat, toplantı, çok kuvvetli bir muvazene unsuru olan Asya ve Afrika milletlerinin - veya devletlerinin - siyasi temayülünü gösterecektir ki o bakımdan hayati bir ehemmiyeti haizdir.

Japonyada bahar bayramı
Eski kudretin peşinde

Avrupa

Namus belâsı

Geçen haftanın sonunda Moskovada neşredilen bir tebliğ, daha doğrusu sözüm ona basına yapılan bir beyanat diplomatların omuz silkmesine yol açtı. Bu tebliğde bildirildiğine göre Sovyet Rusya İngiltereyle olan 1942 ve Fransayla olan 1944 andlaşmalarını feshediyordu. Hükümet bunun için Meclise müracaat etmişti.

Diplomatlar hadise karşısında omuz silktiler, ama gazeteler bu haberi büyük manşetlerle verdiler ve umumi efkârın alâkasını uyandırdılar. Zaten Rusyanın manevrası da diplomatlardan ziyade batı memleketlerinin umumi efkârını hedef tutuyordu.

Sovyetler daha bundan aylarca evvel eğer Londra ve Paris andlaşmaları batı parlâmentoları tarafından tasdik olunursa İngiltere ve Fransayla mevcut ittifaklarını feshedeceklerini bildirmişler, böylece bir şantaja girişmişlerdi. Gayeleri umumî efkâr Üzerinde tazyik yapmak ve andlaşmaların tasdikini önlemekti. Batı parlamentoları şimdi kararlarım vermişlerdir. Gerçi andlaşmaların tatbikine henüz girişilmemiştir. Ama bunun da yakında geleceğini Kremimin idarecileri pek âlâ bilmektedirler. Şimdi kendilerine, ettikleri sözü tutmaktan başka şey kalmamıştır. İngiltere ve Fransayla ittifakın bozulmasındaki gaye bundan başka şey değildir.

Fakat bu, mevcut durum üzerinde bir değişiklik yapacak mıdır? Hayır! Zira ittifaklar zaten bir dostluk temin edememiş, bilhassa 1947 den itibaren Doğu ile batıyı ayıran uçurum mütemadiyen genişlemiş ve bugünkü şeklini almıştı. İttfaklar çoktan u-

Sir Winston veda ediyor
Unutulmaz hatıralar bırakarak

nutulmuş, onların yerini gündelik politika zaruretleri almıştı. Hem yirminci asrın ikinci yarısında ittifakların bütün mâna ve kıymetlerini kaybetmiş olduklarına şüphe yoktur. Fakat milletler hâlâ bunlara bir değer atfetmekte, daha doğrusu peşin hükümlerinden sıyrılamamaktadır.

Dörtler toplanacak mı?

Mühim olan mesele ittifakların bozulması değil, Dörtlerin bir araya gelip gelmiyecekleridir. İngilterede başbakan Sir Winston Churchill yerini Sir Anthony Edene bıraktığına göre iki devlet adamı arasındaki fikir ihtilâfı da halledilmiş oluyor. Sir Winston, AKİS okuyucularının bildikleri gibi Dörtler Konferansının en yakın tarihte yapılmasını arzuluyor ve Dört hükümet reisinin gündemsiz yapacakları konuşmalardan bile barış için fayda umuyordu. Buna mukabil Sir Anthony, tıpkı Amerikalı meslekdaşı Dulles gibi konferansa daha ihtiyatlı şekilde hazırlanmak gerektiğini, evvelâ mütehassısların toplanıp bir temel atmalarını, müteakiben Dışişleri bakanlarının bir araya gelmesini ve eğer bunlar muvaffak olursa Dört en büyüklerin buluşmalarını uygun görüyordu. Bu noktai nazar şimdi Batı dünyasında kati olarak kabul edilmiş durumdadır. İngilterede politikanın idaresini Sir Anthony ele aldığına göre orada mesele kalmamıştır. Amerikada ise Başkan Eisenhower Dışişleri bakanının fikrine gelmiştir.

Bir konferanstan elde edilecek neticelerin ne olacağı bütün başkentlerde merak mevzuudur. Pazarlık nenin etrafında cereyan edecektir. Her halde Almanya üzerinde değil, zira onun silâhlanması başlamış olacaktır. O halde Rusyayı, şimdikinden başka türlü harekete mecbur ettirmek için atom bombasından mı bahsedilecektir? Yoksa Sovyetlerin bazı iddiaları üzerinde batı taviz mi verecektir?.

(Bilinen şudur: Yalta konferansı zabıtlarının açıklanması "kapalı kapılar arkasında pazarlık" politikasına kati olarak son vermiştir. Pek az diplomat böyle bir ihtiyatsızlığı göze alabilir. Bilâkis toplantı propaganda vesilesi olacak ve her delegasyon kendi gazete ve ajanslarına konuşmaları kendi görüşüne göre sızdıracaktır. Bu yeni metod İngilteredeki silâhsızlanma konferansında kendini göstermiş ve Rus delegesi Gromyko görüşülenleri Rus zaviyesinden basma aktarmıştır. Tarafların birbirlerinden böylesine şüphe ettikleri bir konferanstan esaslı kararlarla çıkılması akla yakın gelmemektedir.

Uzak doğu

Adalar Meselesi

Geçen haftanın başlarında, bütün Amerikan gazeteleri arasında yabancı memleketlerde en çok okunanı olan New York Times'in bir baş makalesini gören politika adamları hayretlerini gizliyemediler. New York Times'in gerek havadislerde, gerekse başmakalelerinde daima Amerika Dışişleri bakanlığının hiç olmazsa tasvip ettiği bir havayı kullandığı ve bu gazetenin yarı resmi bir mahiyet taşıdığı hiç kimsenin meçhulü değildi. New York Times o gün, Çin kıyılarındaki Matsu ve Quemoy adalarının durumuna temas ediyor, taş ve kayadan ibaret bu toprak parçalarının bir Dünya harbine değmiyeceğini ileri sürüyordu. Gazete asıl, Amerikada bilinmediği zannedilen, fakat oradan başka hemen her yerde açıkça görülen bir hakikati ortaya atıyordu. Diyordu ki: Çin kıtasını Formoza'dan hareketle yeniden zaptetmek bir hayalden başka şey değildir. Adanın o bakımdan öyle büyük bir stratejik ehemmiyeti yoktur. Yalnız, hürriyet ve istiklâl için bir ışık teşkil etmektedir ve muhafazası onun için lâzımdır. Ama, kıyıya pek yakın matsu ve Quemoy'larm üzerine ziyadesiyle düşmek doğru değildir. Bunlar pek âlâ feda edilebilir.

Gazete, Amerikanın resmî çevrelerinin ağızlarında pek duyulmıyan bu fikri açığa vururken hemen bütün siyasî çevreler "Amiral Carney" hadisesiyle meşguldü ve Amiralin bîr kaç gün evvel bir basın toplantısında sarfettiği sözler münakaşalara yol açıyordu. AKİS okuyucularının hatırlıyacakları gibi Amiral Carney Formozadan döner dönmez bir basın toplantısı yapmış ve o toplantıda hazır bulunan bazı gazeteciler Deniz Genel Kurmay Başkanının kendilerine "yazılmaması" kaydıyla ifşaatta bulunduğunu açıklamışlardı. Hakikaten açıklamada Amiral Carney'in ismi yoktu, fakat öylesine tarif ediliyordu ki kimden bahsolunduğunun anlaşılmamasına imkân mevcut değildi. Amiral Carney Kızıl Çinlilerin 15 Nisan civarında Matsu ve Quemoy adalarına tecavüz edeceklerini bildirmişti.

İfşaat derhal derin akisler uyandırmıştı. Bunun üzerine Amiral Carney "yazılmaması" kaydıyla dahi bu neviden bir lâf etmediğini ileri sürmüş, fakat basın toplantısının notları gazeteciler tarafından ortaya konmuştu. Carney, müşkül bir mevkide bırakılmış, Başkan Eisenhower de haftalık basın toplantısında bu neviden gevezelikleri tasvip etmediğini açık şekilde ifade etmişti. Zira Amiralin beyanatı kendisini de müşkül duruma sokmuştu. Âyanın iki ucundaki müfritler hemen harekete geçmişlerdi. Müfrit sol kanatta yer alan Oregon senatörü Wayne Morse, Başkanın derhal bir açıklama yaparak iki küçük ada için Amerika Birleşik Devletlerinin harbe girmiyeceğini bildirmesini istemişti. Buna mukabil sağ kanadın dibinde yer alan meşhur senatör McCharty sesini yükseltmiş ve Amerikanın bu adalar yüzünden harbe gireceğinin Başkan tarafından ilânını taleb etmişti. Gerçi Âyanın ekseriyeti - mutediller - dış politikada hükümeti destekliyordu. Bilhassa senatör George, Eisenhower'in tezini tutuyordu ama, adalar etrafında bir gürültüdür başlamıştı.

Müttefiklerin düşünceleri

Amerika, Matsu ve Quemoy'lar için harbe girip girmiyeceğini açıklamamış, meseleyi muallakta bırakmayı tercih etmişti. Hattâ Uzak Doğudan dönüşte Formoza'ya uğrayıp Mareşal Çan-Kay-Şek ile görülen Dışişleri Bakanı Dulles bizzat Milliyetçi Çin liderine bile Amerikanın kararını söylememişti. Doğrusu istenilirse bunun sebebi henüz ciddi bir kararın mevcut olmamasıydı. İki küçük adanın, Formozanın istilâsı için Kızıllar tarafından kullanılacağına kimsenin zerrece şüphesi yoktu. Ama Amerika Formoza ile Pescadore adaları bahsinde Milliyetçi Çine sarih garanti vermişti. Bunlara tecavüz vâki olduğu takdirde Amerikanın silâhlı kuvvetleri müdahale edecekti. Kızıllar buna rağmen Formozaya saldırabilirler miydi? Yani, Üçüncü Dünya harbinin çıkacağını bile bile... Zira Amerikanın bu garantisini, Müttefikleri de tasvip ediyorlardı.

Fakat aynı müttefikler öteki iki küçük ada için Amerikanın harp etmesini istemiyorlardı. İngiltere, bunların başında geliyordu. Bilhassa Sir Anthony Eden, Matsu ve Quemoy hakkında da bir garantiye şiddetle muhalifti. Müttefiklerin yanında Uzak Doğunun tarafsız memleketleri de Amerikayı desteklemiyordu. Hattâ sempatilerinin, - bu meselede - Kızıl Çine müteveccih bulunduğunu çoğu saklamamıştı. Halbuki Amerika, dünyanın bu bölgesindeki milletlerin sempatisine fazlasiyle muhtaçtı. Birleşik Devletler yalnız kalmışlardı. Başkan Eisenhower hem içten, hem de dıştan tazyik ediliyordu. Milliyetçi Çinin terki bahis mevzuu değildi. Formoza hakkındaki garantiye sesini çıkaranlar yalnız komünistlerdi. Ama durum, iki küçük ada için başkaydı.

Yeni bir politika denemesi

İşte New York Times'in makalesi bu sırada çıktığı için geniş akisler uyandırdı. Amerika, anlaşıldığına göre, yeni bir politika deneyecekti. Matsu ve Quemoy'lar Kızıllara bırakılırdı. Ama Amerikanın müttefiklerinin, Formoza mevzuundaki garantiye iştirak etmeleri lâzımdı. Sadece tasvip kâfi değildi. Milliyetçi Çin, Amerikanın müttefikleri tarafından da garanti edilmeliydi. Mütecaviz bilmeliydi ki Formoza ve Pescadore'lara tecavüz ettiği takdirde karşısında sadece Birleşik Devletlerin değil, bütün hür dünyanın silâhlı kuvvetlerini bulacaktır.

Ancak, Amerikanın müttefiklerinden bazıları - meselâ İngiltere - Kızıl Çin'i resmen tanımış ve onunla münasebet kurmuştur. Acaba buna rağmen Milliyetçi Çin adalarının garantisine iştirak edecekler midir? Hele Güney Doğu Asyanın "tarafsız" blokunun bu yolda Amerikayı takip etmesi kolay olmıyacaktır. Buna mukabil ancak Amerikanın Matsu ve Quemoy adalarının müdafaası için Çini atom bombasına tutmıyacağı da kuvvetli bir ihtimaldir. Bu ihtimal bile batılı devletleri memnun etmeye kâfi gelmiştir.

Şimdi hemen herkes 15 Nisam beklemektedir. Kızıl Çinin bu tereddüt devresinden istifade ederek iki küçük adayı alması mümkün olduğu gibi, müttefiklerin arasındaki ihtilâfı devam ettirmek için beklemesi de akla yakın gelmektedir. Amiral Carney'in ortaya attığı tarihin Bandung Konferansı ile hemen hemen aynı tarihe rastlamış bulunması da merakı arttırmaktadır.

Hatoyamanın derdi

Bundan bir kaç ay evvel bir buçuk metre boyunda gözlüklü, yaşlı bir adam Japonyayı bir Chrysler otomobil içinde şehir şehir dolaşıyor ve Japonlara, kendisine rey verdikleri takdirde memleketlerine eski kudretini iade edeceğini vaad ediyordu. Seçim oldu, Japonlar bir buçuk metre boyundaki Hatoyamayı yeniden iktidara getirdiler. Ama Hatoyama Japonyaya eski kudretini vermenin pek o kadar kolay bir iş olmadığını daha o sözleri söylerken pek âlâ biliyordu.

Amiral Carney
Hadise yaratan adam

Nitekim küçük Japon başbakanı her şeyden evvel Rusya ile münasebetlerini normale sokmak kararındaydı. Harp biteli çok seneler olmuştu ama Rusya ile Japonya, hukuken hâlâ harp halindeydiler. Rusya, eski düşmanı ile Amerikanın ve öteki müttefiklerin imzaladıkları San Francisco andlaşmasını kabul etmemiş ve bu hal 1955 e kadar böylece sürüp gitmişti.

Seçimlerin arefesinde Rusya Yoşidaya nazaran çok daha az Amerika taraftarı olan Hatoyamanın kazanma şansını arttırmak için Japonya ile olan münasebetini düzeltmek arzusunu açıklamıştı. Bunu temin için de müzakereye hazırdı. Fakat müzakere nerede olacaktı? Rusya iki yer gösteriyordu: Tokyo veya Moskova. Doğrusu istenilirse Rus - Japon müzakeratı için ilk akla gelen yerler de bunlardan başkası değildi.

Ama kurnaz Hatoyama düşündü. Rusyanın bir kuzu olduğuna inanmıyor ve bu manevranın gayesinin Japonyayı Amerikadan ayırmak olduğunu pek âlâ biliyordu. Amerikadan ayrıldıktan sonra Japonya komünizm için daha kolay yutulabilir bir lokma haline gelecekti. Halbuki bir buçuk metre boyundaki adam Batı ile Doğu arasındaki gerginlikten istifade edip Japonyaya eski kudretini iade azmindeydi. Taraflardan birine kapılandığı takdirde bunun gerçekleşemiyeceğinden emindi. Ancak dikkatli bir muvazene Japonyaya fayda verebilirdi. Rusyaya, müzakere yeri olarak New York'u teklif etti. New York'u bir Amerikan şehri olarak değil, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının merkezi olarak teklif ediyordu, ama Hatoyama nasıl Rusyanın niyetlerim anlıyorsa, Moskova da Japon başbakanının maksadım görmüştü. Teklifi kabul etmedi. Ya Tokyo, ya Moskova diyordu.

Amerikanın sert cevabı

Bu sırada Amerika Dışişleri Bakanı John Foster Dulles Japon Dışişleri Bakanının kendisiyle görüşmek için Washington'a gelme teklifini sert bir tavırla reddediyordu. Bakanı kabul edemiyecekti. Haber Tokyoda heyecan uyandırdı. Amerika neden endişe etmişti ? Yoksa böylece, Japonya üzerinde tazyik mi yapacaktı? Başbakan, Dışişleri bakanına Amerikaya gitmekten vaz geçmesini tavsiye etti. Dulles'la görüşmesi kalabilirdi. Bunun hemen akabinde de Rusyaya bir cevap verdi. Moskova veya Tokyoyu, randevu mahalli olarak uygun bulmamakta devam ediyordu. Ama, ortalama bir yer seçilebilirdi. Müzakereler, meselâ Cenevrede başlayabilirdi. Sonradan başka bir şey düşünülebilirdi. Geçen haftanın sonunda bu karar Moskovaya bildirildi. Hatoyama, kuvvet müvazenesine devam edecek ve bir yerden tazyik geldiğinde tazyikin geldiği tarafa değil, öteki yana sokulacaktı. Zira başbakan biliyordu ki Japonya nasıl Amerikaya ve Rusyaya muhtaçsa, aynı şekilde onlar da Japonyaya muhtaçtırlar.

Fakat Hatoyama hemen hemen aynı zamanda Amerikaya da bir askerî heyet gönderiyordu. Bu heyet,

yarınki kudretli Japonyanın muhtaç bulunduğu silahları Amerikadan temine çalışacaktı.

İran

Hırsızlara ölüm!

Parlamento, mebusların alkışları ve "yaşa" sedalariyle inliyordu. O gün yeni Başbakan Hüseyin Ala kabinesini takdim ediyordu. Biraz evvel, hükûmetinin programının esasım irtişa ve suistimal ile mücadelenin teşkil edeceğini bildirmişti. Milletvekilleri:

"- Hırsızlara ölüm!" diye bağırmaya başlamışlardı.

İranın kudretli başbakanı General Zahedî, sıhhî sebeplerden dolayı istifa etmiş, Şah, Saray nazırı Hüseyin Alayı onun yerine getirmişti. Musaddıkı deviren ve memleketten sürülen şahı geri getiren General Zahedînin rahatsızlığı uzun zamandan beri biliniyor ve istifası bekleniliyordu. Ancak başbakan ile Şah arasında bir ihtilâfın mevcudiyeti de meçhul değildir. General bilhassa solculara karşı sert tedbirler almış, takibata uğrıyanların arasına Şahın dostları da karışmıştı. Şimdi, kudretli başbakanın ayrılması ve saray nazırının başbakanlığa getirilmesiyle ipler hemen tamamiyle Şahın eline geçiyordu.

General Zahedi hastaydı da Hüseyin Alanın sıhhati iyi miydi? Pek değil.. Zira yeni başbakan hükümetini Meclise takdim eder etmez Parise hareket ediyordu. Orada mühim bir ameliyat geçirecek ve itimat reyini dönüşünde istiyecekti.

İran, bir çok Orta Doğu memleketi gibi nüfuz ticaretinden şikâyetçiydi. Suistimal ve irtişa alıp yürümüştü. Bilhassa basının serbest olmaması bunları kolaylaştırıyordu. İngilizler, ahlâkın bozulmasına esaslı surette çalışmışlar ve bu Doğu memleketinde gayelerine ulaşmışlardı. Onların sebep oldukları ahlâkî harabiyet zehirli neticeler vermekte devam ediyordu. Milletvekilleri "hırsızlara ölüm!" diye bağırırken milletin hakiki hislerine tercüman oluyordu. Ancak bizzat bağıranlar arasında nüfuz tacirlerinin bulunduğu hiç kimsenin meçhulü değildi.

K İ T A P L A R

GENEL VE LÜZUMLU BİLGİLER

(Yazan: Ahmet C. Gazioğlu. Lefkoşa 1955 Bozkurt Matbaası. 100 sayfa.)

Okur - yazarların, öğrencilerin ve öğretmenlerin müracaat kitabı olarak hazırlanmış olan eser, bilinmesi lüzumlu olan umumi kültür konularını içine almaktadır. Kısa ve özlü bir müracaat kitabıdır. Yabancı memleketlerde, muhtelif konuları içine alan böyle küçük ve pratik kitaplar çok rağbet görmektedir. Tamamlanmış bir ansiklopedisi bulunmayan memleketimizde ise bu tip kitaplara olan ihtiyaç aşikârdır. Kâinat, dünya, takvimler ve saat sistemi, bazı matematik notları ve kimya elemanları, eserin birinci bölümünü teşkil eden konuların başlıklarıdır. İkinci bölümde kompozitörler, Türkiye Cumhurbaşkanları, zamanımızın meşhur şahsiyetleri, Türk dili ve Türk yazısı, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı, Nobel. Mükâfatı ve spor konularında bilgiler verilmektedir. Eser, "Hür Fikir Yayınları: I" seri kaydını taşımaktadır.

*

AVCININ NOTLARI

(Yazan: İvan Turgenyev. Çeviren: Nihal Yalaza Taluy. İstanbul 1955 Yeni Matbaa. 133 sayfa, fiyatı 100 kuruş.)

Avcının notları, yazarın şimdiye kadar dilimize çevrilmemiş olan bir eseridir. Kitap, aslında iki büyük cilt tutmaktadır ve bir avcının, ayrı ayrı hikâyelerden meydana gelmiş olan hatıralarıdır. Bu itibarla her hikâye az çok müstakil sayılabilir. Bu kitap, o hikâyelerden en güzellerini vermektedir. Nakledilen bu tipik ve ilgi çekici hikâyeler ilk defa yayınlandığı zaman, Oxford Üniversitesi yazara "doktor" ünvanını vermişti. Yazarın sağlığında Avcının notları birçok dillere çevrilmişti. Geç olmakla beraber Türkçeye çevrilmiş olması, Dostoyevski ile Tolstoy arasında sıkışıp kalmış olan Turgeniyev'in biraz daha yakından tanınmasını sağlıyacaktır.

*

TMO DERGİSİ

(İmtiyaz sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden: Füruzan Selçuk. I. sayı. Nisan 1955 Ankara, Doğuş Matbaası. 05 sayfa, fiyatı 5 kuruş.)

Toprak Mahsulleri Umum Müdürü Feridun Üstün'ün bir takdim yazısiyle başlıyan dergi, mesleki olduğu kadar, meslek mensuplarının umumi bilgilerini de arttırmayı gaye edinmektedir. Bu itibarla mesleki yazılar kadar genel kültür konularına da yer verilmektedir. Bu sayıdaki yazılar: Âşık Veysel Şatıroğlu: Toprak (manzume), Füruzan Selçuk: Dostumuz hayvanlar (tercüme), Nazmi Sevgen: Anadoluda at ve koyun motifli mezar taşları, Ekrem Kolerkılıç: Mitoloji, Vahdet Sipahioğlu: Sanat, Saim Altıok: Bir kayakçının hatırası, Nazmi Sevgen: Tacikbaba, Münir Tevfik Uras: Dağlar ardında cennet, Dr. Osman Eralp: Pelemir ve sıcak kanlılar (tercüme), Abdullah Cizre: sporun ilme ve medeniyete yardımı, Nazmi Sevgen: Türklerde at ve atçılık, Ekrem Kolerkılıç: Memnu meyva, Nejat Akkan: spor. Ayrıca mizah, aylık ofis haberleri ve mesleki bulmaca... Kapak, renkli kuşe kartondan; kâğıdı birinci hamur.. Ebat, bir dergi için küçük sayılır. Fakat, bir pratik tarafı düşünülmüş olsa gerek..

*

ATEŞTEN ŞEHİR

(YAZAN: François Mauriac. Çeviren: Zübeyir Bensan. İstanbul 195$ Yeni Matbaa. 106 sayfa, fiyatı 100 kuruş.)

Yazarın, Varlık yayınları arasında daha önce çıkan Zehir adlı eserini tanıtmıştık. Varlığın cep kitapları serisi içinde, bu defa aynı yazarın bir romanı daha basılmıştır. Bu roman da en az Zehir kadar beğenilecektir. İçinde, Günâhlar içinde yuvarlanan ve o günahların kendine verdiği nazlarla düşmekte olan genç bir kadın ve onu doğru yola sevketmek isteyen dindar, yaşlı bir kadın.. Ve ikisi arasındaki mücadele.. "Günahların ateşten çemberi içinde kaybolmamak için bir kız-anne'nin karşılaştığı güçlükler."

*

HİCİV EDEBİYATI ANTOLOJİSİ

(Hazırlıyan: Hilmi Yûcebaş. İstanbul 1965 Dizerkonca Matbaası. 267 sayfa, fiyatı 5 lira).

Bütün cepheleriyle R. Tevfik, c.

Nadir ve Y. Kemal adlı eserlerinden sonra yayınlanan, yazıların bu yeni eserinde 15. yüzyıldan zamanımıza kadar Türk hicvi incelenmektedir. 300 şairimizden hiciv, nükte ve hatıralar nakleden eter portre ve karikatürlerle süslenmiştir. Antoloji, ihmal edilmiş bir boşluğu doldurmaktadır. Okuyucular, Divan, Tanzimat, Edebiyatı Cedide, Fecri Ati ve son devirler edebiyatının hicivci şairlerini bu kitapta bir arada göreceklerdir. Hilmi Yücebaş'ı rahmetli Sadettin Nüzhete benzetiriz; Verimli oluşu memleket için bir kazançtır. Verimin değerlendirilmesi konusunda ise biraz daha "modern" olması arzu edilir. Eserinde, bilerek "herhangi bir metod takip etmeyişi" bizi üzer.. Yücebaş, eserlerindeki vesikalar yığını üzerinde bir "sentez" e ulaştığı gün daha çok faydalı olacaktır. Hiciv Edebiyatı Antolojisi "İstanbul, Posta Kutusu: 255" ten temin edilebilir. Ankarada Berkalp kitabevinde satılmaktadır.

Sosyal Hayat

Evlilikte düşman: sıkıntı

Hastaya tatbik edilir edilmez, onu iyileştirip, onu her zaman için sıhhatli tutmayı garanti altına alacak hiçbir ilâç yoktur, fakat bazı rejimler hastaya iyi gelir. İzdivaç hayatında da, devamlı bir saadet garanti eden kaideler mevcut değildir fakat bir izdivaç hıfzıssıhhası vardır ve buna riayet edenlerin saadet ihtimalleri fazlalaşır.

İzdivacın bir numaralı düşmanı sıkıntıdır. Hayat gibi izdivacın da tadı tuzu değişikliktir.

Sıkıntı, evliliğin ilk günlerinde, yavaş yavaş kendisini göstermeğe başlar: Erkek sabah kalkıp işe gider, akşam döner, yemeğini yer, biraz konuşur, gazete okur ve yatar.. Kadın ev işlerine yetişmeğe, bütçeyi denk getirmeğe uğraşır ve akşam eve dönen kocasına bol bol yorgunluğundan bahseder. Pazar günleri, bazan ay sonu olmazsa, sinemaya giderler ama yol boyunca kalabalıktan, otomobilsizlikten, halktan, cemiyetten, hayattan, kısacası her şeyden şikâyet ederler. Ve bu hal bir, iki, üç, beş, on sene devam eder. Şimdi, bu sıkıntı hastalığına yakalanan bir karıkoca tasavvur edin. Kadın şikâyete, hattâ bedbaht olmağa o kadar alışacaktır ki, onun için hayatta bütün zevk, işini bitirip komşusu ile oturmaktan ve içini dökmekten ibarettir. Erkeğe gelince, onun dışarda başka bir hayatı olduğunu unutmamak icab eder. Bu vaziyette, o herhangi bir değişikliğe karşı gayet hassas olup, kapılmaya hazırdır. Onu cezbeden şey bazan alkol, bazan oyun, bazen başka bir kadındır...

Bu anlattığımız sıkıcı kadın tipi, işinde fazla yorulan, vıdı vıdı yapan, biraz beceriksiz kadın tipidir fakat mükemmel bir ey hanımı olan, vaktini şikâyetle değil de çalışmakla geçiren, parasını yetiştirmesini bilen, derli toplu bir kadın da can sıkıcı olabilir. Onun için hayatın mânası evinin temizliğidir.. Daha misafirler tablalara sigaranın külünü silkerken, o tablaları temizlemek üzere yerinden fırlar, pazarını, diğer tatil günlerini temizlikle geçirir. Bu kadın için her şey vazifeden ibarettir. Kocasının fikri veya hissi hayatı ile, işi ile alâkalanacak vakti yoktur, fakat onun gömlekleri daima kolan, pantalonları ütülü, mendilleri tiril tirildir.. Böyle fazilet sahibi bir kadının kocası da, çabuk sıkılır ve kendisine bir kaçamak yolu arar.. Bazen, bahçesini tanzim eder, bazen pul koleksiyonu yapar veyahut arı yetiştirir, istidadı varsa resim yaparak, yazı veya şiir yazarak kendisini unutmaya çalışır. Bazen kendisini teselli için aradığı bu meşgale onu o kadar sarar ki, hayatının eksik taraflarını unutur. Böylece sonradan *yazı* yazmağa, herhangi bir sanatla meşgul olmaya başlıyan insanlar arasında meşhur olanlar bile vardır. Bu tip karıkocalar birbirlerinden tamamiyle ayrı dünyalarda yaşadıkları halde, işlerinden saadet duydukları için müşterek hayat devam eder. Fakat aralarında erkek-kadın, rabıtaları yoktur, müşterek bağlar mevcut değildir ve üçüncü bir şahıs, ekseri bir başka kadın, aileyi kolaylıkla yıkabilir. Bu yabancı kadın ekseri meziyet ve fazilet sahibi bir kadın değildir. Fakat erkek evinden, karısından, hayattan o kadar sıkılmıştır ki kendisine yeniden yaşama zevki veren bu yeni kadına, âdeta, minnetle bağlanır. Fazilet sahibi karısı o kadar tatsız olmuştur ki o bazen, fazileti bile kusur olarak görmüştür.

Bazı kadınlar da, evlenir evlenmez, bütün şahsiyetlerini terkeder, âdeta kocalarının birer gölgeleri olurlar. Kendi arzuları, kendi meşgaleleri, itiyatları, hattâ akrabaları ve ahbapları yok olmuştur. Kocalarından başka, kimseye verecekleri vakitleri yoktur. Onun kuyruğundan ayrılmazlar. Üstelik gösterdikleri bu aşırı alâkanın aynen karşılığını da bekler, alıngan, şüpheli kıskanç olurlar. Bu fazla alâka erkeği sıkar, o-

Sağlam vücut-sağlam düşünce

Jale CANDAN

Ben biç sıhhatimle alâkadar olmam, derken, biraz da, bu ihmalimizle övünürüz. Belki de bu, her insanın içindeki ölüm korkusuna maydan okumaktır ama daha ziyade, bize kendimizden çok, etrafımızla alâkalanmanın bir ispatı imiş gibi gelir.. Halbuki yeni bir cereyana göre, iyi huylu olmak, etrafı toz pembe görmek, mesut olmak ve mesut etmek en başta bir sıhhat meselesi imiş.

Hepimiz çek yorulduğumuz veya acıktığımız zaman sinirli olduğumuzu tecrübe etmişizdir. Kıymeti olmıyan ufak tefek hadiseler o yaman gözümüzde büyür. Rahmetli Orhan Veli bir insanın "nasır" dan neler çekebileceğini ebedileştirmiştir. Ve her anne, uyku veya imama saati aksayan bebeğin nasıl huysuzlandığını bilir..

Dünyanın her tarafında çıkan kadın mecmuaları ve kadın sahifeleri, kadınlara, saadetin anahtarını vermekle meşguldürler. Birçok kadınlar bu yazıları okur, bunlara tamamiyle hak verir, ilk fırsatta tatbikata geçmeye karar verirler.. Fakat hattâ, bu yazıları yazanlar bile, nazariyattan tatbikata her zaman kolay kolay geçemezler.. İşte size hakiki bir hikâye: Bir arkadaşla, Akis'in kadın sahifesini yapıyorduk. *O* daha ziyade çocuk terbiyesi hakkında yazılar yazıyordu, ben de moda ve giyim.. Ev işinden bunaldığım bir gündü. Sabahtan beri, kendime çeki düzen verecek vakit bulamamıştım. Kocam eve dönünce - bu ne kıyafet! dedi. Henüz değişmeye imkân bulamadan, kapı çalındı ve bahsettiğim arkadaşın kocası geldi. Yorgun görünüyordu. Kendisini bir kanepeye atarak:

— Çocuk bizi mahvetti dedi, annesi, son günlerde, onu çok şımartıyor»

Bu sözleri söylerken masanın üstünde duran "Akis" i karıştırıyordu. Birden iğnelenmiş gibi yerinden (fırladı:

— Çocuk terbiyesi hakkında, bizim hanım ne güzel şeyler yazmış!

Kocam kahkaha ile gülüyordu:

— Eh, bizimki de giyim, kuşam hakkında öğütler vermiş ve mecmuayı kapıyarak şu cümleyi okudu. "Ne kadar işiniz olursa olsun, her şeyden evvel, sabah kalkar kalkmaz (temiz bir elbise giyinin, yüzünüzü, saçlarınızı düzeltin ve en ağır işi yaparken bile, bir misafir karşılamaya, mantonuzu üzerinize takıp sokağa çıkmaya hazır olur!"

Vakıa hayatta nasıl hareket etmek icap ettiğini bilmek, buhranlı zamanlarda ruhiyatçılara müracaat etmek, tecrübe sahibi insanların tavsiyelerini okumak çok faydalıdır. Bunlar bazen, hiç farkına varmadan şuur altına yerleşir ve insan en müşkül anında, gayet isabetli kararlar alabilir fakat bir şeyi yapabilmek yalnız bunu bilmekle halledilemiyor, sinirlerin, bütün vücut mekanizmasının insana yardımcı olması şarttır.. En ufak bir uzvi muvaffaki - yetsizlik bazen bütün vücut mekanizmasına zarar verir ve dün çok iyi olarak tanıdığımız bir insan için, bugün, bize şu hükmü verdirebilir "değişmiş, sinirli, kıskanç, berbat bir şey olmuş!".. Tanınmış bir Amerikalı doktor, "saadetinizin düşmanı sizin kendi vücudunuzdadır, diyor, onu keşfedin ve onunla mücadeleye girişin."

En ufak bir sıhhatsizlik işaretini, baş ağrılarım, çürük dişlerinizi ihmal etmeyiniz.

Belki de saadetin anahtarı, lâtinlerden kalma şu çok eski cümlede saklıdır: "Sağlam kafa, sağlam vücutta barınır".

na kaçmak, kurtulmak arzusu verir.

Fazla muntazam, dakik kadınlar da çok sıkıcıdır. Sabah 7,30 da kalkmayı âdet edinmişlerse, herkes o saatte ayakta olmalıdır. Temek saati, her ne pahasına olursa olsun 10 dakika bile gecikmemelidir. Bir evde intizam şarttır ama, her hareketin saate bağlanması eve bir kışla manzarası verir. Ve en uslu insan bile zaman zaman kışladan kaçmak arzusu duymuştur, değil mi?

Bazen de karıkoca devamlı bir harp hali yaşamaya başlarlar. Her söz, aralarında bir kavga vesilesidir. Aralarında zıddiyet var deriz ama aslında bunlar sıkıntıyı kavga ile telâfi etmeğe uğraşan karıkocalardır.

Sıkıntının daha binbir çeşidi vardır. Bu yavaş yavaş evliliği ölüme götüren tehlikeli bir hastalıktır. Gıda almıyan, zayıf bir bünye nasıl her hastalığı kapmaya hazırsa, sıkıntıya uğramış bir aile de, her an tehlikeye hazırdır.

Halbuki kadınların hayali geniştir. Onlar, istedikleri zaman evlerinde sıcak, eğlenceli, mesut bir hava yaratmasını bilirler. Her gün aynı elbiseyi giyen kadın sıkıcıdır. Sık sık aynı yemekleri pişirmek de hoş birşey değildir. Hep aynı mevzu üzerinde konuşmak, hep aynı şeyleri yapmak yalnız erkeğin değil evdeki çocukların da canını sıkar. Kadınlar gülerek "üniforma" diye isimlendirdikleri gündelik elbiselerini sık sık değiştirmeli. Bazen saçlarının biçiminde, bazen evlerinin döşeme tarzında, bazen yemeklerde, bazen de her günkü âdetlerinde ev halkına sürprizler yapmalıdırlar. Bu sürprizleri hazırlamak bile o kadar zevklidir ki, kadına neş'e ve ümit verir. Ev kadınının neş'esi ise saridir. Bütün ev halkı, kısa zamanda, bu sevimli hastalığa yakalanır, mesut olmayı öğrenir.

Adabı muaşeret

Bazı suallerin yalnızca usulen sorulduğu malûmdur. Meselâ sokakta tesadüf etliğiniz bir ahbap, hızlı hızlı geçerken size:

— Nasılsınız ?diye sorarsa, cevabınız daima şu olmalıdır:

— Teşekkür ederim. Siz nasılsınız ?

Eğer durup da beş kilo şişmanladığınızı veya köpeğinizin aşı olurken korktuğunu anlatacak olursanız ahbabınız sizi duymıyacaktır bile.. Üstelik vapurunu veya tramvayını kaçırmak ihtimali de çoktur, size içerlemesi de!..

Kocasının işi icabı, resmi davetlere fazlaca giden bir hanım, bir gün bu davetlerde sorulan fuzuli suallerden ve basmakalıp cevaplardan o kadar usanmış ki, bir "kokteyl" de kendisini karşılıyarak, hatırını soran ev sahibine:

— Kocamı zehirledim, banyoya kilitledim ve geldim, çok iyiyim, demiş.

Ev sahibi gülümsemiş, hiçbir reaksiyon göstermeden elini yeni gelen bir başka misafire uzatmış:

— Nasılsınız hanımefendi?..

Gina Lollobrigida
İlâhi itibara mazhar olmuş

Dedikodu

Rekabet

İki tanınmış İtalyan artisti Gina Lollobrigida ile Sophia Loren arasındaki harp nihayet ilân edildi. Uzun zamandan bert devam eden sessiz mücadele, Londradaki Empire tiyatrosunda beş İtalyan yıldızının kraliçe Elizalbeth'e takdim edildiği firece birden patlak vermişti.

Sophia Loren
Cinsiyet yarışında

Lollo meşhur Romalı terzi Schubert'in güzel fakat iddiasız bir elbisesini giyinmiş olarak göründüğü zaman, bir hayli alkış toplamıştı, fakat sade, mütevazi şöhrete alışmış olgun bir hali vardı.

Hemen arkasından sahneye çıkan Sophia ise bu gece rakibini altetmeğe karar vermiş bir azimle yürüyordu.. Dior imzasını taşıyan harikulâde elbisesi baş döndürücü bir dekolteye sahipti ve o görünür görünmez protokol şefi baygınlıklar geçirdi. Çünkü Sophia Loren, yalnız Lollo ile değil sanki kraliçe İle de rekabete girişmiş, başına tıpkı onun gibi taşlı bir taç takmıştı. Kraliçe neş'e ile ona gülümsedi fakat Lollo'nun çok mütevazi hali Sophia'nın parlak güzelliğinden daha çok cazipti,.

Munich'e yaptığı bir seyahatte hayranlarının hücumuna uğrayan Sophia Loren diğer artistler gibi, bundan ürkeceği yerde, fevkalâde memnun olmuş, halkı cezbetmek için elinden geleni yapmış ve muharebe sonunda, fotoğrafçının önünde poz alarak yırtılan elbisesinin resmini çektirmiştir.. Halbuki birkaç hafta evvel, aynı seyahati yapan Lollo'nun elbisesi yırtılmamıştı, olsa olsa o nefessiz kalıp boğulma tehlikesi geçirmişti!.

Sophia'nın Lollo'ya karşı kullandığı en büyük kozlardan biri de, ondan altı yaş küçük oluşudur.. Sophia ancak 20 yaşındadır ve Lollo'nun çevirmek istemediği "Ekmek, aşk ve..." filmindeki baş rolü büyük bir sevinçle kabul etmişti. 1951 senesinde ismi hiç duyulmamış olan Sophia, bu sene yedi film çevirmekte ve her biri için yirmi milyon lira almaktadır. Gina'ya gelince onun tarifesinin, film başına 200 milyon olduğunu söyliyenler var fakat mütevazi artist bunu tekzip etmiş ve "milletler arası çapında bir artist olduğu için" İtalyayı rakibine bırakmıştır.

Bu iki rakibin müşterek bir dostları vardır: Vittorio de Sica. İkisi de onun sayesinde meşhur olmuştur. İkisi için de Vittorio de Sica, büyük sanatkâr ve fevkalâde güzel kızlar kelimelerini kullanmakta ve bütün söylentilere rağmen, iki rakibi birbirine dost telâkki etmektedir.

"Mme. Churchill" i heyecanlandıran hâdise..

Hayır, bu "Churchill" in siyasi hayattan çekilişi değildir. Mücadele Londradaki hayvanat bahçesinde, on dokuz yaşındaki Rota isimli aslanla İngilterenin diğer yaşlı arslanı arasında geçti:

Rota hastalıktan yeni kalkmıştı. Ve dostu olan Churchill kendisini ziyarete giderken, hediye olarak, bir piliç götürdü.. Rota puslayı taşırdı.

Piliç derken Churchill'in elini de kapıyordu. Allahtan gardiyan Churchill'i birden yakalamış ve arkaya çekmişti. Churchill hiç bir şey olmamış gibi, soğukkanlılığını muhafaza etmiş fakat evinde, hadiseyi duyan, Mme Churchill baygınlıklar geçirmişti: "Kocamın İnsanlarla mücadele ettiğini çok gördüm, dedi. Fakat o bir arslanla ilk defa, karşı karşıya geliyordu.."

Moda

Şıklıkta esas temizliktir

Meşhur Christion Dior, hanımlara aşağıdaki yazıda şıklık üzerine şu tavsiyelerde bulunuyor:

Şık olmak için zevk, görgü, güzel tavır ve hareket şarttır. Güzel giyinmek, modayı anlamak ve kendi kendine emniyet hissi beslemek istiyen her kadın, bu üç vasfa sahip olmalıdır. Bunun çok güç olduğunu zannetmeyin, sevk sahibi olmak, herşeyden evvel şahsiyetinize ve yaşadığınız hayata uyacak elbiseleri' seçmesini bilmektir. Bir elbise yapmaya karar vermeden önce, kadın mecmualarını karıştırıp, anlıyan insanların verdikleri öğütlerden istifade ediniz ve tipinize uyan modeller üzerinde karar kıldıktan sonra, modele uygun kumaş alın. Meselâ her renkler modele gitmez, her renk de her tipe.. Hakikaten güzel giyinen kadınlara dikkat edin, eskiden yapmış olduğunuz ve kendinize yakıştırmadığınız elbiselerden edindiğiniz tecrübeleri hatırlayın. Bir de, model seçerken mankenlerin çok zayıf olduklarını unutmayın.. Orijinalite nadiren güzeldir. Herkeste gördüğünüz güzel şeyleri, hemen tatbike kalkmayın. Zevk sahibi olmak, kendi kendinize benzemeye çalışmanızla da alâkalıdır. Gülüyorsunuz değil mi?. İnsan kendinden başka kime benziyebilir diyorsunuz. Halbuki bir esmer gibi giyinen sarışın, sarışınlık vasıflarım kaybetmiştir.

Jartiyerin ehemmiyeti
... mi derginiz?

Allahtan bir çok kadınlar, haklı veya haksız olarak, kendilerini güzel bulurlar. Allahtan diyorum, çünkü kompleksleri olmıyan, kendisine inanan bir kadınla tanışmak, onunla konuşmak, onun elbiselerini dikmek cidden zevkli bir şeydir.

Bir mukayese

Yeni dünyada, yaptığım seyahatlerde edindiğim intibaa göre, Amerikan kadınları Fransız kadınlarına nazaran daha az komplekslidirler. Halbuki Fransızlar, güzellikçe, onlardan hiç de aşağı kalmazlar. Bunun sebebini çok aradım ve bulduğumu zannediyorum, Amerikan kadınları şıklığın temel şartına riayet ediyorlar, onlarda temizlik bir lüks değil, bir alışkanlıktır. Temiz kadın ise her yere rahat, rahat girip çıkabilir, kendisini kolaylıkla şık ve hoş hisseder.

Şıklık, ekseriya, küçücük teferruatlara bağlıdır: ayakkabılarınızı her giyişte, boyayıp parlatıyor musunuz?. Yoksa, sokağa çıkarken, onların tozunu paspasın kenarında temizlemekle mi iktifa ediyorsunuz?

Ya tırnaklar? Boya ile her şey örtülmez. Ekseri kadınların tırnakları ya siyahtır, ya da yarı boyalıdır.

Saçlara gelince, onları her gün muntazaman ve itina ile fırçaladığınıza emin misiniz?

Çoraplarınız daima jartiyerle çekilmiş midir? Elleriniz, ayaklarınız temiz midir? Çamaşırlarınızı kaç günde bir değiştirirsiniz? İşte "Dior" un son modelini yapmadan evvel düşüneceğiniz şeyler bunlardır.

Boyaları dökülmüş tırnaklarla dolaşan bir kadın dünyanın en pahalı en şık tayyörü ile bile kafiyen şık değildir. Halbuki saçları, dişleri pırıl pırıl, gizlenecek hiçbir kirli tarafı olmıyan, dik yürüyen bir kadın basma entari ile bile şıktır. Madem ki, bir kuruş sarfetmeden bile her kadın temiz olabilir ve madem ki temiz olan her kadın kolayca şıktır, siz de, hemen bu mevsimden itibaren şık olmaya başlıyabilirsiniz.

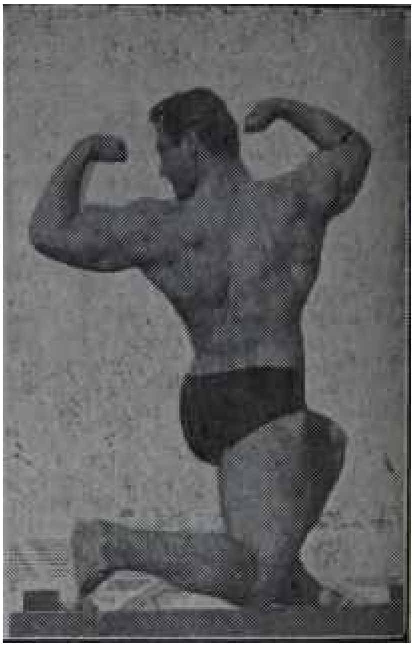
Sağlık

İşte vücudunuzdaki düşmanlar

Çürük dişler: Her insan, senede bir defa dişçi muayenesinden geçip, en ufak çürükleri temizletip doldurtmalıdır.

işitme bozuklukları: Kulaklarınızda ağırlık varsa, doktora gitmeyi İhmal etmeyin, icab ediyorsa onları temizler veya tedavi ederler.

Sinüs hastalıkları: Hem ıstırap vericidir, hem de müzminleştikçe huyumuz bozulur.

Erkek güzeli!
Programı tatbik ediniz '

Gözde aksaklıklar: Gözlük takmayı baş ağrılarına tercih ediniz!.

Hypophyse kifayetsizliği: Neş'esizlik, bitkinlik verir.

Thyroide guddeleri: Fazla çalışma neticesi size lüzumsuz heyecan ve yerinde duramama hissi verir. Aksi halde neş'esizlik, cansızlık tevlit eder.

Sempatik sistem bozuklukları: Sabahları uyanırken hayattan hoşnutsuzluk duymanıza sebep olur, bedbin, olursunuz ve daima değişik reaksiyonlar gösterirsiniz.

Kalb ve kan deveranı bozuklukları: Nefes nefese kalırsınız, ayaklarınız şişer, umumi yorgunluk duyarsınız.

Fena hazım ve miğde hastalıkları: İnsanı fena huylu yapar.

Karaciğer rahatsızlıkları: En hafifi bile insanı çok bedbin, alıngan, daima kızmaya hazır bir duruma sokar. Karaciğeri bozuk olan insanlarla yaşamak güçtür.

Bağırsak hastalıkları, bilhassa kabızlık: İnsanın aile huzursuzluğu ile yalandan ilgilidir.

Yumurtalık hastalığı: Çok sinir yapar, cinsî hayatınızla da ilgilidir.

Böbrek hastalıkları: En ufak şüphede doktora koşunuz. Hem tehlikelidir, hem de mühim baş ağrıları, huzursuzluk verir.

Böbrek üstü guddeleri: Kifayetsizliği yorgunluk hissi ve zayıflığa sebep olur. Fazlası da şişmanlığa.

Lumbagolar, siyatik ağrıları: Ve buna benzer ıztıraplı ağrılar güler yüzlülüğünüzü, daimi surette güç bir imtihana tabi tutar.

Misafirlerimizi nasıl kabul ederim

Windsor DÜŞESİ

Dük ve ben büyük toplantılardan hoşlanmayız. Konuşmanın umumi olabilmesi için, az kalabalık olmayı daima tercih ederiz. Zaten dük, hayatında o kadar resmi toplantıya iştirak etmiştir ki, şimdi ancak samimî ahbaplıkları seviyor.

Bizim kanatimize göre, bir yemek için ideal davetli adedi sekiz veya on kişidir. Masa yuvarlak olursa, iki kadın veya' iki erkeğin mecburen yanyana gelişi o kadar endişe verici değildir. Altı veya sekizer kişilik iki masa on iki veya on altı kişilik tek masadan daha çok sevimlidir. Tabiî mecburen, bazen, biz de büyük davetler yaparız. Fakat bu o kadar ez başımıza gelir ki, ödünç sandalye almak mecburiyeti hasıl olur..

Zaten bizim ahaçıbaşı da aynı fi-. kirde. "— 12 kişiden fazlasına hakikaten iyi yemek yapmak imkânsızdır, davetli adedi yükseldikçe, insan ancak elinden geldiği kadar iyi yapmaya gayret edebilir, en iyisini yapamaz" der.

Umumiyetle bütün Avrupalılar ve bilhassa Fransızlar, biz Amerikalılardan daha çok ağızlarının tadını biliyorlar. Yemeklerinin veya şarabın hiç bir teferruatı onların gözünden kaçmaz. (Seçenlerde "maître d'hotel" e davetlilerin adedini bildirdiğim zaman, bana bu davetlilerin isimlerini de sordu. Şaşırmıştım fakat o, davetlileri bilirse şarabı onların zevkine göre seçeceğini söyledi. Dostlarımız arasında miğdelerine düşkün olanları o muhakkak ki, benden daha iyi tanıyordu.

*

Bir toplantının muvaffakiyetini yapan şey muhakkak ki küçük detaylardır. Herhalde benimkiler için bu böyledir. Şayet davetlerimden daima memnun kalıyorsam, bunun sebebi bütün detayların vaktiyle hesaplanıp ona göre tedbir alınmasıdır. Her şey mükemmel yürüdüğü zaman, muhakkak ki, güzel işliyen bir makinenin karşısında mühendislerin duyduğu zevki duyarım.

Bu iyi midir, fena mıdır bilmiyorum fakat benim göz hafızam, bir fotoğraf objektifi gibi, kuvvetlidir. Bir odaya veya bir dükkâna girdiğim zaman orada ne var, ne yok en ufak teferruatına kadar, hiçbir gayret sarfetmeden tespit eder, bundan sonra, her gördüğümü bir bir anlatabilirim.. Bu bir ziyaret veya alışveriş için fena bir istidat sayılmasa da, evde hiç de öyle değil.. Etrafımdakileri titizliğimle tedirgin ettiğime eminim çünkü, intizamını kaybeden birşey yerini bulmadıkça, rahat edemem. Halam, bazan bir vazoyu iki santimetre için yerinden oynattığımı görünce merakla sorar:

— Peki ama, şimdi daha iyi olduğuna emin misin?

Aksine kocam bu huyumu sever. Çünkü o da şahsî eşyalarına karşı âdeta askeri bir disiplin tatbik eder ve benim gibi teferruatçıdır.. Buna rağmen, gene de evde herşeyin yerini nasıl bildiğime bir türlü, akıl erdiremem.. Ne olursa olsun, ben gene hafızama güvenmem ve daima her işte, listeler yapar, plânlar çizer ve herkese düşen vazifeyi harfi harfine tanzim ederim..

Windsor düşesi
İşi muharrirliğe döktü

Gece yatısına davetli misafirler gelmeden evvel, onların odalarını muhakkak gözden geçirir ve hiçbir şeyin eksik olmamasına dikkat ederim: kalem, stilo, mektup kâğıdı, son çıkan kitaplar, sigara, kibrit, çalar saat, yatağın yakınında termos, banyo odası ile aynı renkte sabun, pamuk, kâğıt mendil ve saire..

Sabahları kahvaltıda, günlük işimi de tanzim ederim. Ahçıbaşı yemek listesini, kâtibem mektupları götserir ve ben edilecek telefonları not ederim. Büyük bir davet için yemekleri en aşağı on gün evvel, tespit etmişimdir. Tabiî bu işi ahçıbaşı ile beraber yaparız. Daha samimi davetler için hazırlığa beş altı gün evvel başlarız. Şayet bir misafir beklemiyorsak, ahçıbaşına dükle benim, evde olup olmıyacağımızı bildiririm. Tabiî bazen, habersiz misafirlerimiz de olur, fakat ben mümkün mertebe haberli olmaya gayret ederim.

Ahçımız meşhurdur. Dük kral iken, onun yanında imiş. Daha evvel de Ağa Hanın ahçılığını etmiş. Fransız ahçılar, çarşı pazar işini muhakkak kendileri yaparlar. Bizimki Pariste, bu işi yapmak için, sabah karanlığı kalkar. Kendi seçmediği bir eti veya sebzeyi asla pişirmez.. Bana gösterdiği listeler, daima iki üç günlüktür. Onları ya olduğu gibi kabul eder, ya da itirazlarımı listenin yanma yazarım.

Yalnız olduğumuz zaman, dükle ben, gayet sade bir yemek yeriz.. Birkaç sene evvel, kocam ülser tehlikesi ile karşılaşmıştı. O tarihten beri bütün sebzeleri püre halinde yiyoruz. Fakat geçenlerde bir arkadaşın evinde minimini limon dilimleri ile süslenmiş yeşil fasulye yedik ve buna bayıldık.

Buz dolaplarından maada bütün mutfak levazımatımız fransızdır. Mutfakta, işi kolaylaştıran binbir türlü yeni icatlar beni daima cezbeder, dayanamaz alırım fakat ahçıbaşının, bundan memnun olup olmıyacağını hiç bir zaman bilemem. Bazılarına o, elini bile sürmez.. Fakat son zamanlarda bana hoş bir sürpriz yaptı. "New-York" tan getirdiğim elektrikli karıştırma aletine bayıldı, elinden düşürmez oldu. Yemek listesi hazırlandıktan sonra masanın dekorasyon işi ile meşgul olurum. "Değirmen" de bambu saplı çatal bıçak takımı kullanarak, gümüşleri koyup kaldırmak zahmetinden kurtuluyorum. Çünkü onları kilit altında bulundurmak zarureti bana külfetli gelir. Birçok sofra takımlarım vardır.. Bazıları tam takımdır. Bazılarını da birbirine uydurarak kullanırım. Yemek ilerledikçe tabakların renk değiştirmesi hoşuma gider.. Açıktan koyuya doğru giderim.

*

En çok sevdiğim şeylerden biri de, her cins sepetlerdir. Bilhassa, çiçek koyarak kullanabileceklerime karşı büyük bir zaafım vardır.. Ve "Değirmen" de sepetler çok del oluyor.

Dük de ben de koleksiyon meraklısıyız demiştim. Ben, eski porselenlere alt ne varsa, toplarım. Dük ise daha ziyade tarihi ve askeri şeyleri sever.. Koleksiyonlarımızı o kadar severiz ki, dolaştığımız zamanlar bile, bir çok yerlerde, onlar, kabil olduğu kadar bizi takib etmişlerdir.

T I B

Hekimlik

Askerlerin ihtisası

AKİS'in eski sayılarından birinde asker hekimliğinin ayrı bir ihtisas olduğundan bahsetmiş ve bu tezi gücümüz yettiği kadar savunmuştuk. O yazımız üniformalı hekimler arasında ilgi yaratmış olarak ki bazı arkadaşlarımız bu konuyu genişletmek için bizi teşvik, bir kısım günlük gazeteler de bu yazımızı iktibas etmek suretiyle bizi taltif ettiler. Bütün bu olaylardan cesaret alarak biz bugün de asker hekimliğini ayrı bir ihtisas yapan sebepleri ve faktörleri gözden geçirmek İstiyoruz. Askerî hijiyen, barışta-savaşta sıhhi hizmetler, epidemiyoloji, harp cerrahisi gibi tamamen askerliği ilgilendiren ve başlı başına birer ilim dalı olan konuları bir tarafa bırakalım. Asker hekiminin alıştığı şartlar bile asker hekimliğini ayrı bir ihtisas saymağa yeter. Bu arada, asker hekimliğinin özel metodlarını, barışta ve savaşta kendine mahsus meselelerini, garnizon hayatını, kamp şartlarına uydurulmuş yani emprovize oluşlarını, anten şirürjikallerin çalışmalarını, bu işlerde çalışanların maruz kaldıkları tehlikeleri sayabiliriz. Son iki dünya savaşında asker hekimliğinin başardığı ilerlemeleri ve bu gelişmelerin bütün dünya hekimliğinde uyandırdığı akisleri de ayrıca kaydetmek lazımdır.

Şimdi asker hekimliğini ayrı bir ihtisas yapan konulardan bir tanesini beraberce gözden geçirelim: Meselâ yaralı, hasta ve gazilerin savaş hattından geriye doğru taşınma ve boşaltılmalarını inceliyelim: Birliklerde, taburlarda ve alaylarda birer sıhhi yardım ekibi bulunduğunu biliyoruz. Bu; taburlarda sıhhiye takımı, alaylarda sıhhiye bölüğü, tümenlerde sıhhiye taburudur. Bir tümen savaş durumuna (girdiği zaman taburların gerisinde sıhhiye takımları birer yardım istasyonu açarlar. Bizde buna tabur sargı mahalli deniliyorsa da doğru bir terim değildir. Çünkü burada yalnız sargı sarılmaz ilk yardım işlerinin hepsi • kan verme, plazma aktarma, atel koyma, canlandırma ve bu işle ilgili enjeksiyonlar - yapılır.

Savaşın şiddetli Ve zayiatın fazla olduğu durumlarda alay sıhhiye bölüğü de bir ilk yardım istasyonu açar. Tümen; kendi elindeki sıhhiye taburu ile alayın bu sıhhiye kuruluşunu destekler. Sıhhiye taburunun anbülâns bölüğü alayı ilk yardım istasyonu civarında bir anbülâns yükleme postası kurar. Geri kalan anbülanslar arkada ağaç altlarında saklanır. Buna yedek posta denir. Daha geride de ana yedek posta vardır. Her anbülans hasta ve yaralı ile dolu olup geriye doğru gelirken yedek postadan yeteri kadar anbülans İleriye, ana yedek postadan da yine birkaç anbülans yedek postayı tamamlamak üzere ileriye otomatik olarak hareket eder. Anbülansların kendiliklerinden bu devamlı hareketine anbulans mekik sistemi denir. Bu şekilde savaş hattından yaralı, hasta ve gaziler tahliye mihveri denilen muayyen bir istikamette geriye, tümenin açtığı ayırma istasyonu denilen küçük seyyar bir hastahane teşekkülüne ulaştırılır.

Bu işlerin daha bir çok incelikleri de vardır. Asker hekimini çok yakından ilgilendiren bu teknik ve taktik açıklamaları daha uzatarak sizi sıkmak istemiyoruz. Maksadımız sizi ve sivil bir hekimi hiç sarmayan şu mevzuun asker hekiminin en önemli ödevlerinden biri olduğunu; yurdun eh kıymetli maddesi olan ve bütün makinalardan üstün bir değer taşıyan canlı varlığın hayatının korunma ve kurtarılmasında bu bilgilerin ona bir özellik verdiğini belirtmektir.

Tarih içinde asker hekimi

Ordularda sağlık servisleri Romalılar zamanında kurulmuştur. Haçlı ordularında da ordu sağlık teşkilâtı vardı. İlk asker hastahanesi 1507 de IV. üncü Henri tarafından Amiens'te tesis edilmiştir. Prusya kralları da ordularında sağlık servisi ve asker hastahaneleri kurmuşlardır. Fransız ihtilâli sırasında biriliklere sıhhiye bölükleri eklendi. Larrey, seyyar hastahaneleri yarattı. Orduya ilk hemşire Florance Nightingale ile Kırım savaşında girdi. Avusturyalı cerrah Kraus; yaralıların tahliyesi için bir sistem kurdu. Esmarch; ilk sıhhiye trenini düşündü. 1870 Fransız - Alman savaşlarında ve Amerikanın iç savaşlarında bu sıhhiye trenleri geniş ölçüde kullanıldı ve bir çok faydalar sağlandı. Orta çağda savaş alanında hiç bir bakım yapılamadan terk edilen yaralılar arasında geniş epidemiler oluyor, bu yüzden ordular büyük zayiat veriyordu. Bu orduları idare edenlerin kendi Özel tabibleri vardı. Fakat birlikler şarlatanların, berberlerin, hekim taslaklarının elinde idi. 1433-1477 sıasında Burgonya dükü Charles le Temeraire'in ordusunda ise önemli bir sağlık servisi vardı. 800 kişiye bir cerrah yani 17.600 ere 22 cerrah düşüyordu. Dükün şahsi tabibleriyle maiyetindekiler bu toplama dahil değildi.

XV. inci yüzyılın sonlarına doğru ateşli silâhlar ortaya çıkınca harb cerrahisi yeni bir istikamet aldı. Bu tarihten sonra operatör olarak ve yeni metodlar keşfetme bakımından şöhret yapmış bazı carrahları saymak mümkündür: Brauschweig, Jean de Gersdorf, Juan Laugi ve Ambroise Paré bunlar arasındadır. Sonuncu operatörün harb cerrahisi üzerinde bir çok buluşları ve yayınları vardır.

XVH. sel yüzyılda Fransada 13. üncü ve 14. üncü Louis; devrin büyük hocası F. L. Petit'nin tesiri altında her alaya birer seyyar hastahane verdiler. Bunların yanında sabit ve harb dışında da devamlı olarak çalışan asker hastahaneleri vardı. XV ve XVI. ncı Louis zamanında; Besançon, Lüle, Metz ve Strasbourg'da asker hekimliği konularının eğitimi ile uğraşmak üzere ilk enstitüler kuruldu. Yine bu kırallar zamanında ordu . sağlık hizmetlerine aid bir talimatname hazırlandı. Laurrent, Percy, Larrey ve Assalini; Napoleon ve ihtilâl devirlerinin destanları arasında asker hekimliği tarihine adı karışanlardandırlar.

Ordumuzda asker hekimliği tarihini yazmak gücümüzün üstünde bir iştir. Başka bir yazımızda bu çok şerefli konuyu özetlemek ümidiyle bu bahsi bitirmek istiyoruz.

Geniş ve derin konular

Bu günkü hekimliğin bir çok ihtisasları asker hekimliğinde zaten vardır: Hijiyen, epidemiyoloji, koruyucu hekimlik, göz, kulak, dahiliye, röntgen, hariciye. Barış sırasında kadın hastalıkları, doğum, çocuk ihtisasları ve sosyal hekimlik de asker hekimleri tarafından dar bir çerçeve içinde yapılmalıdır. Çünkü asker hekimlerinin askeri şahısların aileleri arasında da ödevleri vardır. Savaşta ise tromatoloji, psişiyatri - harp psikopatileri - ve buna benzer başka konular asker hekimliğinde birinci plânda yer alacaklardır. Temaruzların, asker hekimliğini ilgilendiren milletlerarası anlaşmaların tetkiki de yine başlı başına asker hekimini ilgilendiren konulardır. Silâhlı kuvvetler cari usuller, talimatlar, lojistik, taktik prensipleri de asker hekimi tarafından etüd edilecektir. O halde harb cerrahisi .tromatoloji, harb ortopedisi, harb hijiyen ve epidemiyolojisi, savaş psişiyatrisi, askeri adli tıp yanında asker hekim, askerliğin genel prensiplerini de etüd etmek zorundadır.

Asker hekimliğine has olan başka faktörler de vardır. Yeni askere alınanların tıbbi muayenesi, onların fizik kabiliyetlerinin tayini, sakat ve çürüklerin, bunların daimi ve muvakkat olanlarının ayrılması, askerlik esnasında ve bir savaş sırasında vukua gelecek sakatlık ve malûliyetlerin derecelendirilmesi bunlar arasındadır. Yeni orduya alınacak erlerin tıbbi muayenesi ayrı bir önem taşır. Bu suretle hem dışardan orduya sari hastalıkların girmesine engel olunur, hem de sivillikte teşekkül etmiş olan maluliyetler tesbit edilir.

Asker hekimine artık yukardaki bilgiler de yetmemektedir. Yeni teşhis metodlarının öğrenilmesi gerekmektedir. Bunların arasında elektrokardiyografi, elektroansefalografi, tomografi usullerini ve daha bir çok biyolojik, biyoşimik metodları saymak mümkündür. O halde askeri sağlık teşkilâtında, kalifiye personel tarafından idare edilen modern labo-

ratuvarlara da İhtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

Asker hekiminin eugénesie konusunda da bilgili olması lâzımdır. Belçikalı hekim Rene Sand'ın tarifine göre sosyal hekimlik; 'sosyolojinin tıbbi konularla uğraşan bir dalıdır. Öjenezi de, sosyal hekimliğin insan neslini evsaf itibariyle kalkındırmanın etüdünü yapan ve heredite kanunlarına göre İyi döl temini çarelerini arayan bir şubesidir. Öjenezinin bütün medeniyet için olduğu kadar silâhlı kuvvetler için de büyük değeri vardır. Asker hekimi, bu işin, milli bir dava olduğunu bilecek, bu konu ile ilgili nazariyeleri gözden geçirerek - sosyal faktörler, iklimin, yaşanılan muhitin tesirleri - askerî elemanlara öğretecektir. Bu arada evlenmeden önce muayene, aile sağlığı, aile geliri, meselenin fizik ve moral tarafları - jimnastik, spor, zührevi hastalıklar üzerinde askerlerin hattâ halkın eğitimi - ihmal edilmiyecektir. Konferanslar vermek suretiyle askeri elemanlar ve kabilse o bölgedeki halk bu konularda irşâd edilecektir.

Asker hekimi, askerlik hizmetinin gerektirdiği dimaği ve bedenî şartları da etüd etmek zorundadır. Her erin daha askere girerken ince bir takım metodlarla bu sahada muvaffak olabileceği ihtisas şubesi ve sınıfı ayrılmalıdır. Ordumuzda erlerin muhtelif sınıflara ayrılması işi şubelerde kaba taslak yapılmaktadır. Son zamanlarda test usulleri tatbik edilmekte ise de bunu tatbik edenlerin arasında hekim yoktur. O halde şube muayenelerinin bu esaslara göre yeniden ayarlanması hekimlerin test usuliyle muayene metodlarını öğrenmek üzere kursa tabi tutulmaları gerekmektedir.

Asker hekiminin kollektif hijyen konusunda bilmesi icab edenler sayılamıyacak kadar çoktur. Bunların her biri ayrı bir ilim dalı teşkil ederler. Ve başka memleketlerde ayrı enstitüler tarafından etüdleri yapılır. Şahsi hijiyen, kollektif yıkanma, banyolar, yüzme havuzları, soğuğa ve sıcağa karşı elbise, içme suyu, besi meselesi, fizik egzersizler, toprak hususiyetleri, hava yükseklik ve atmosfer tazyiki, iklim, ısı, higrometri, rüzgârlar, deşelerin giderilmesi, ışıklandırma, biyoloji kozmik, meteopataloji, dermopatoloji, güneş ışığının tromatizması, askeri harekâtın yapıldığı bölgelerin ve memleketlerin tıbbî coğrafyası, bu önemli konuların bir kısmıdır.

Asker hekiminin bilhassa koruyucu bir hekim olduğunu ayrıca belirtmemiz lâzımdır. Onun aşılar, seromlar, bunların tatbik tarzları, muafiyet süreleri, kötü tesirleri üzerinde bilgili ve tecrübeli olması şarttır. Çiçek, tifo, dizanteri, menenjit, tetanoz, aşı ve seromları, B.C.G. aşısı, bu arada sayılabilir.

Asker hekimi; büyük insan kitleleri bir sınırdan öbürüne taşınırken ağır sorumluluklar altındadır. Yürüyüşlerin ayrı bir ijiyeni vardır. Erlerin yürüme süreleri, molalar, bu sırada yapılacak ihtimamlar, sıhhî helalar ve banyolar temini, yürüyüş sırasında hastalananlara yardım, bu sırada vâki olacak hava hücumlarında yaralananların tahliyesi, su temini, vuruklar, yanıklar ve güneş çarpmalarına karşı koruyucu ve iyileştirici tedbirler, kamplarda alınacak tedbirler, seksüel hijiyen, bu mesuliyetli ödevlerin ancak bir kısmından ibarettir. Asker hekimi bir anda büyük bir yaralı, gazlı veya hasta kitlesi karşısında kalabilir. İşi bir anda artabilir. Binlerce insan bir anda onun kahramanca müdahalesine ve geniş bilgisine muhtaç olabilir. O halde onu rahat şartlarda, bir ameliyathanenin temiz ve sıcak çevresinde, değerli yardımcılar arasında iş gören bir hekim gibi telâkki edemeyiz. Asker hekimi bu sıkışık durumlarda her türlü panik hareketlerini önliyecek ruh kudretine sahip olacaktır.

Asker hekimi ayrıca çeşitli silâhların özel tesirlerini de bilecektir. A. B. C. savaşının bütün inceliklerini etüd etmiş olacaktır.

Asker hekimliği bölünüyor

Bu kadar geniş mevzuların, elinde bir sıhhiye çantasından ve birkaç sandıktan başka malzemesi olmıyan, sınırların sağlık bekçisi ve Hippocrate'ın en ileri kademedeki nöbetçisi kıta tabibi tarafından kavranmasına imkân olmadığı meydandadır. Esasen ondan en hayatî ve en mukaddes bir ödevi başarırken ayrıca bu çeşitli konuların etüdünü kimse istiyemez. Bunun İçindir ki daha şimdiden asker hekimliği üç ayrı guruba ayrılmış bulunmaktadır. Hava hekimliği ve deniz hekimliği kendi özel şartlarına göre ihtisaslanmıştır.

Özet

Yukardan beri sıraladığımız sebeplerden ötürü asker hekimliği ayrı bir ihtisastır. Hariçten alınacak kontratlı hekimlerle onun orduda bıraktığı açık doldurulamaz. Ne yazık ki son zamanlarda ordudan ayrılan asker hekimlerinin adedi gittikçe çoğalmakta, kadrolarda boşluklar çoğalmaktadır. Çok zaman orduda başarı göstermiş, yıllarca çalışmış, işini kavramış hekimler ordudan ayrılmaktadır. Yedek tabiblerle bunların açığı doldurulamaz. Bir yedek tabibin o seviyeye ulaşabilmesi için yılların geçmesi ve tecrübelerin birikmesi lâzımdır. Ordudan ayrılanların açığım dışardan az bir ücretle temin edilecek askerlik bilgilerine sahip olmıyan, yetişmesi için de uzun senelere ihtiyaç bulunan acemi hekimlerle kapatmağa çalışmaktansa bu kadar yetişmiş, hizmet, etmiş, işini kavramış ve askerlik çevresine ısınmış ve alışmış bu hekimlerin neden ordudan en verimli çağlarında ayrılmak istediklerini etüd etmek lâzımdır. Onlar tatmin edildikleri takdirde esasen herkesin en mukaddes ödevi olan askerlik hizmetini seve seve yapacaklardır. — Dr. E. E.

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

12 Nisan tarihi merak ve heyecanla beklenmektedir. Çünkü o gün, Dr. Salk'ın gocuk felci aşısı hakkındaki hüküm ilân edilecek ve insanlar bu âfetten artık tamamen kurtulup kurtulmadıklarını öğreneceklerdir.

Bu aşının çocuk felcine ne dereceye kadar mani olduğu Michigan Üniversitesinden Thomas Prancis Jr. tarafından bir konferansı müteakip açıklanacaktır. Dr. Francis, aşının tesirleri üzerinde tetkiklerde bulunan bir heyetin başında bulunmaktadır. Adı geçen aşı, Pittsburgh Üniversitesinden Dr. Jonas E. Salk tarafından keşfedilmiştir.

Aşı hakkındaki hükmün verileceği tarih ilân edilmiştir, fakat neticeler hakkında harice hiç bir şey sızdırılmamıştır.

Ortalıkta dolaşan rivayetlere göre bu aşı iyi neticeler vermiştir ve çocuk felci insanlar için bir dehşet olmaktan çıkacaktır.

(Daily Telegraph)

*

Newyork'un en eski gazetelerinden olan Brooklyn Eagle Gazetesi işçilerin grev yapıp ücretlerine zam olmadığı takdirde işbaşı yapmayacaklarını söylemeleri yüzünden kapanmak zorunda kalmıştır. Bu kapanma 114 senelik bir gazetenin ölümüdür.

Gazetenin sahibi neşrettiği bir beyannamede, işçilerinin taleplerini karşılıyacak kudreti olmadığını ve onlar da bu zam yapılmadığı takdirde işlerine dönmiyeceklerini beyan ettiklerinden gazeteyi kapatmak zorunda kaldığını bildirmiştir. Gazete adi günlerde 130.000, Pazar günleri ise 165.000 satmakta olup, 630 kişi çalıştırıyordu.

(Daily Telegraph)

*

Alaska'da yapılacak Dünya İzcilik kongresine iştirak için üç Brezilyalı izci, Merkezi Amerikanın vahşi ormanlarından ciple geçerek 32.000 mil bir mesafe katedeceklerdir. İzciler bu seyahat esnasında 18 memleket katedeceklerdir.

(A.P.)

*

Amerikanın Ohio eyaletindeki Hamilton şehrinde Bekârlar kulübünün on dört aydan beri bir tek âzası vardı. Arthur Holt ismindeki bu tek aza da evlenince kulüp kapanmıştır.

(Daily Telegraph)

*

1936 senesinde bir itfaiye eri, Alabamanın Goldsden kasabasında küçük bir köpek yavrusunu yanmaktan kurtarmış ve ilk tedavisini yaptıktan sonra sahibine tealim etmişti.

Bir müddet sonra o kasabadan ayrılan itfaiye eri ,aradan 15 sene geçtikten sonra geçenlerde tekrar Godsden'e dönmüştür. Eski itfaiyeci kasabaya vardığı gün, bir yoldan geçerken, siyah bir köpek birden üzerine atılmış ve yüzünü yalamaya başlamıştır. İtfaiyeci neden sonra, 15 sene evvel kurtardığı köpek yavrusunu tanıyıp hatırlıyabilmiştir.

(New-York Times)

*

Avukat Rafael de Sosa'nın doktoru, kendisine mutlak istirahat tavsiye etmiştir. Doktorun tavsiyesine uyan Rosa deniz kıyısındaki Merdel Palata'ya giderek balık avına çıkmış ve 200 kiloluk bir köpek balığı ile uzun müddet mücadele ederek, nihayet sahile getirmeğe muvaffak olmuştur. Köpek balığının boyu tam dört metredir. (Time)

Mikhoila Denis
O başa bu traş

Amerikada Mikhaila Denis isminde bir kadın 16 senelik kocasından ayrılmak üzere mahkemeye müracaat etmiştir. Ayrılmağa sebep, çok sevdiği sincabına kocasının iyi muamele etmemesi ve aralarında sincap yüzünden sık sık kavga çıkarmasıdır.

Mikhaila Denis'in kocasının, "ya sincap ya ben" demesi üzerine kadın boşanmağa karar vermiştir.

(A.P.)

*

Amiral Vincent Dickinson'a alt bulunan 15 madalya gece evine giren hırsızlar tarafından çalınmıştır. Bu arada bir kaç mücevher ve 200 İngiliz lirası da ortadan kaybolmuştur. (Time)

Berlindeki çocuk mahkemesinde, mekteplerini ateşe vermek suçu ile yargılanan üç çocuktan en genci şunları söylemiştir:

"Öğretmenle alay ettiğim için üç defa cezalandırıldım. Fakat en büyüğümüz olan Charles, bu ceza fikrini bana aşıladı: haksız yere ceza verilen mektebin havaya uçurulması lâzım geldiğini söyledi. Biz de mektebi ateşe verdik."

(New York Times)

*

Halefi Başkan Remon'un katli ile ilgili olarak mahkemeye sevkedilmiş bulunan eski Başkan Guizado için savcı 35 sene hapis cezası istemiştir. Aslında ceza katilden 20 yıl olup maktulün şahsından ötürü esbabı müşeddide karşılığı 15 yıl daha ilâve olunmaktadır. (Time)

*

Pensüvanya'da Albert Lapinsky adam öldürmek suçuyla mahkemeye verilmiş ve kendisini bu suça teşvik eden sebebi şöyle izah etmiştir:

"— Görüyorsunuz ki sayın yargıç, suratım korkunç derecede çirkin. Bütün hayatım boyunca insanlar, bu çirkinliğimle alay ettiler. Tahammül edilmez bir Ömür geçirdim. Nihayet canıma tak dedi, bütün kinimi benimle en son istihzayı yapan adamdan çıkardım."

Yargıç kendisine "suratının çirkinliği seni cani yapmış, plâstik ameliyat seni hiç olmazsa ızdırabından kurtarır" dedikten sonra 20 yıl hapse mahkûm etmiş, fakat daha sonra hapishane müdüriyle görüşerek bu mahkûma estetik ameliyat yaptırılmasını tavsiye etmiştir.

Şimdi Albert sekiz ameliyat geçirecek, lüzumlu olan para da mahkûmların hapishanedeki yardım fonuna verdikleri paradan ödenecektir.

(New-York Times)

*

Kör ve sağır olan bir karı kocaya, mahkeme, on beş günlük yavrularının bırakılmasına karar vermiştir* Kör ve sağır olan Hathaway ailesinin yeni doğan çocuklarına bakamıyacakları mülâhazasiyle çocuk kendilerinden alınmak istenince kör ve sağır ana mahkemeye müracaat ederek çocuğun kendisinde bırakılmasını istemiş ve:

"— Hayatta sahip olduğum yegâne varlık odur. Çocuğumu bana verin" diye yalvarmıştır.

Hakim, ananın bu arzusunu yerine getirmiş, görmesi ve işitmesi normal olan on beş günlük erkek çocuğun yetiştirilmesi ve bakımı hususunda komşuların kendisine yardım etmeleri icabettiğini söylemiştir. Bir çok teşekküller çocuğun bakımı hususunda anaya yardım edeceklerdir.

Bayan Hathaway geçirdiği bir hastalıktan sonra on beş yaşında gözlerini kaybetmiş ve sağır olmuştur. Uzun zamandan beri sağır olan kocası ise gözlerini 1947 yılında kaybetmiştir. (New-York Times)

M U S İ K İ

Konserler

Berksoy resitali

Geçen hafta Salı akşamı Sanatseverler Kulübü'nün Yenişehirdeki lokalinde, soprano Semiha Berksoy bir şan resitali verdi. Dinleyiciler arasında bir çok opera ve tiyatro sanatkârı vardı. Ankara'nın başlıca musiki ve tiyatro münekkidlerinin de hemen hepsi oradaydı. Semiha Berksoy'un bilhassa meslekdaşlarının alâkasını çeken bir sima olduğu görülüyordu.

Gerçekten, sekiz sayfalık program broşürü, bu alâkayı haklı gösterecek ifadelerle doluydu. Semiha Berksoy'un gerek ses ve gerek tiyatro kabiliyetlerini öven münekkidlerin sözleri nakledilmişti. Misaller: "Bu büyük sanatkârın harikulâde sesine ve kuvvetli şahsiyetine yeniden hayran kaldım" (Tunç Yalman, 1951); "Dünyayı dolduran büyük sesi vardır. Koskoca Atlas tiyatrosunu çınlattı" (Adalet Cimcoz, 1951); "Semiha Berksoy, opera mesleği için lâzım olan hasletlere sahiptir" (Clemens Schmalstich, Berlin Operası Orkestra Şefi, 1942); "Almanya'da neden dolayı beğenilmiş olduğunu anlıyoruz" (Mahmut Ragıp Gazimihal, 1953); "Semiha Berksoy, bir yüksek dramatik soprano olarak ideal mertebeye erişmiştir" (Frieda Böhm, Şan Öğretmeni, 1952).

Yalnız, broşürde yer alan sözlerden biri herhalde farkına varanları güldürmüştür. Ertuğrul Muhsin'in "Semiha, milletlerarası yer alacak bir kıymetimizdir" sözü.. Bu ifadede gülünç bir şey yoktur. İfadede, okuyanı tebessüm ettiren taraf, mezkûr kanaatin bir mizah mecmuasında, Akbaba'da neşredilmiş olduğunun bildirilmesiydi.

Başka bir münekkidin, Turhan Dilligil'in, bir sözü ise düşündürücüydü. Dilligil, Çayhane temsili münasebetiyle Semiha Berksoy hakkında "... Operada bıraktığı boşluğun diyetini ödercesine tiyatroda muvaffak oluyor" demişti.

Konser başlayınca birçok dinleyici, soprano Berksoy'un neden operada bir "boşluk" bırakma mecburiyetinde kalmış olduğunu daha iyi anladılar. Sesi, artık parlak zaferler kazanacak kudrette değildi. Mamafih bu sesin rengi gene de, solmamış olduğu nisbette, tesirli bir parlaklığa malikti. Bazı sahalarda cidden tınlıyordu.

Çaresiz teknik

Semiha Berksoy'un gelişmiş bir tekniği olduğu aşikârdı. Fakat hançeresi artık, tekniğini iyi neticelerle tatbik edebileceği mükemmel bir âlet değildi. Tiz sesleri büyük bir güçlükle çıkarabiliyor, pes notalarda renk yeknesaklığını kaybediyor, yer yer entonasyon hataları yapıyordu. Bir defa, inen bir kromatiği tam bir kaydırma halinde icra etti.

Semiha Berksoy'un üstün tarafı, dramatik mizacı idi. Son sıralarda tiyatro sahnesindeki muvaffakiyetleri de bunu zaten göstermişti. Konser sahnesinde ise Semiha Berksoy oldukça "teatral" görünüyordu. Fakat asla bu sahnenin vakarını ve ciddiyetini bozacak derecede değil. Söylediği şarkıların ve aryaların çoğunda, notaların içindeki mânayı, kelimelerin anlattığı vakayı biliyor ve bunu vuzuhla ifade ediyordu. Wagner'e bilhassa hakim görünüyordu. Bu bestekârın Wesendonck şarkılarından söylediği iki parçadan "Rüyalar" isimli olanında, "Uçan Holandalı" operasından Senta'nın Ballad'ında tam bir muvaffakiyete çok yaklaştı. "Tristan ile Isolde" nin meşhur "Aşk Ölümü" nde, belki piyanisti Mithat Fenmen ile kâfi sayıda prova yapmadığından olacak, işi tesadüfe bırakmış gibiydi. Carmen'den Habanera, bütün konserin en ziyade ustalıkla ve anlayışla İcra edilen parçası oldu.

Semiha Berksoy
Bâki kalan...

İyi program, fakat..

Buna mukabil, Cemal Reşit Rey'in Anadolu şarkıları, onun için değildi. Menotti'nin Medyum operasından Monica'nın aryasını programına koymakla hata etmişti. Annesi tarafından odasına kapatılan bir kız çocuğunu Semiha Berksoy konser sahnesinde bile temsil edemez. Gerek mizacı ve gerek ses rengi bu role asla uymuyordu

Programdaki diğer eserler tunlardı: Beethoven'in Gellert şarkılarından Vom Tode (Ölüme Dair); aynı bestekârın Mailied (Mayıs Şarkısı, Op. 52-No. 4) ve Ah ! Perfido (Arya, Op. 65); Samuel Barber'in The Daisies (Papatyalar) ve Mascagni'nin Cavalleria Rusticana operasından Santuzza'nın aryacı.

Eski Muvaffakiyetler

Semiha Berksoy ilk defa olarak sahneye, 1930 larda, İstanbul Şehir Tiyatrosunda çıkmış ve Schiller'in Hile ve Sevgi'sinde başrolü oynamıştı. Aynı zamanda operet temsillerinde de rol alırdı. Bu ara Cemal ve Ekrem Reşit Rey'in Lüks Hayat, Saz ve Caz, Johann Strauss'un Tarasa operetlerinde kendini gösterme imkanım bulmuş, "zamanın Başvekilinin dikkatini çekmiş ve Ertuğrul Muhsin'in de teşvikiyle Almanyaya gönderilmiştir." 1936 dan itibaren dört sene müddetle Berlin Devlet Yüksek Musiki Akademisinde tahsil görmüştür. Almanya'da dikkate değer faaliyeti, 1939 yılında Berlin'de yapılan Richard Strauss festivalinde, bu bestekârın Ariadne auf Naxos operasında baş rolü oynamasıdır. Alman basını Semiha Berksoy'u çok övmüştü.

Memlekete avdetinde, Türkiye'deki ilk Tosça ve Madame Butterfly temsillerinde, Carl Ebert idaresinde, başrolü oynamıştır. Daha sonra birer defa Almanya'ya ve Avusturya'ya giderek konserler vermiştir. Ankarada opera sahnesine son olarak geçen yıl Devlet Konservatuvarında, Humperdinck'in Haensel ile Gretel'inde anne rolünü alarak çıkmıştır. Halen, Devlet Tiyatrosu'nun dram bölümünde sahneye çıkmaktadır. Mamafih, bu tecrübeli ses sanatkârımızdan opera sahnemizde de faydalanma zamanının henüz geçmediği muhakkaktır.

Opera

Busoni ve Faust

Ferruccio Busoni ismi memleketimizde ancak, Bach ismiyle beraber tanınır. Otuz yıl kadar önce ölen bu İtalyan bestekârı, yalnız Bach'ın değil, Brahms, Beethoven, Chopin, Mozart ve daha birkaç bestekârın eserlerini piyano için tanzim etmişti.

Mamafih, musiki hayatı daha çok gelişmiş memleketlerde bile bu önemli bestekâr lâyık olduğu şöhrete henüz erişememiştir. Hayatında, Busoni iyi bir yetiştirici ve bilhassa harikulade bir piyanistti. Hattâ, piyanistliğinin Liszt'in fevkinde olduğu ve bugün onun ayarında bir piyanistin henüz yetişmediği söylenir. Bestekâr olarak ise, bugün nadiren kasa edilen eserleri onun orijinal bir yaratıcı ve usta bir teknikci olduğunu ortaya koyuyor. Onu, musiki tarihinin "münzevi" lerinden biri haline getiren şeyin eserlerindeki şahsi ifade olduğu söylenebilir.

Ebert'in cesareti

Münekkidler, Busoni'nin en büyük eseri olarak Doktor Faust'u gösterirler. Bu operasında Busoni, mutad opera geleneklerinden sıyrılmış, bütün hayat tecrübesini özetlemiş ve eserini yüksek bir ruhi seviyeye ulaş-

Melchert ve Fisher - Dieskan
Faust uyutmadı

tırmıştır. Doktor Faust'un büyük halk kütlelerinin alâkasını çekmiyecek ve "tutmayacak" bir opera olduğu peşinden kabul edilir. Bu sebeple iki ay kadar önce Carl Ebert, eseri Berlin Devlet Operası sahnesine koymaya karar verdiği zaman cüretkârane bir işe giriştiği söylenmişti. Mamafih Almanya'dan gelen haberler Doktor Faust'un büyük rağbet gördüğü ve kapalı gişe ile oynandığı merkezindedir.

Busoni, Doktor Faust'un livresini 1914 te yazmağa başlamıştı. Livre, 1920 de neşredildi. Mamafih bestekâr 1924 yılında öldüğü zaman musiki henüz tamamlanmamıştı. Bu işi Buaoni'nin en yakın dostlarından biri olan Philipp Jarnach üstüne aldı ve partisyonu tamamladı. Opera ilk defa 1925 te Dresden Devlet Operasında Fritz Busch idaresinde temsil edildi. Daha sonra da 1942 de Floransa'da Maggio Musicale festivalinde sahneye kondu. Doktor Faust'un Berlindeki son temsilleri Almanyada, eserin ilk temsilinden otuz yıllık bir fasıladan sonra vuku bulmuştur.

Goethe yerine kuklalar

Busoni, livresini yazarken, Berlioz veya Gounod'nun "Faust" larının hilâfına, Goethe'nin piyesini takip etmemiş, fakat Goethe'nin yaptığı gibi, bu mevzudaki eski bir kukla oyununu ele almıştır. Eser, bağsız görünen sahnelerden mürekkeptir. Mamafih daha yakından tetkik edildiği takdirde organik bir bütün olduğu görülüyor. Edebi değeri de yüksek olan livrenin her satırında Busoni'nin müzikal prensipleri kendini gösteriyor. Eserdeki çeşitli üslûp farkları,, Busoni'nin birleştirici düşünüşüyle bir bütün haline getirilmiştir.

Bestekârın müracaat ettiği ifade vasıtalarının çeşitliliği ve bolluğu cidden hayret vericidir. Gotik polifoni, empresyonist usuller, stilize folklor, orta çağ ve protestan kilise musikisi, rönesans dansları, barok kontrpuanı, klâsik senfonik şekiller, ekspresyonizm... Busoni bütün bunları, bir bütün olarak mâna ifade edecek şekilde, ustaca bir araya getirmiştir. Eser hakkındaki umumi kanaat, Doktor Faust'un, muasır operanın şaheserlerinden biri olduğudur.

Berlin Devlet Operasındaki temsilinde, eserin kalitesinde olduğu bildiriliyor. Faust ve Mefisto rollerinde iki mükemmel şarkıcı aktör, Dietrich Fischer - Dieskau ile Helmut Melchert büyük muvaffakiyet kazanmaktadırlar. Temsilin müzikal idaresi, orkestra şefi Richard Kraus'un üzerindedir. Rejisör ise Wolf Völker'dir. Bu eseri yeniden sahneye çıkarmış olduğu için Carl Ebert bilhassa takdir kazanmıştır.

Caz

Kenton devri

1941 yılında, Kaliforniya'da, Los Angeles'e 70 kilometre kadar mesafede bir yerde, Stan Kenton adlı genç bir musikişinas, Amerika'nın musiki hayatında mühim bir rol oynayacak olan sanatının ilk mahsullerini vermeğe başlamıştı. Bir dans orkestrasının şefiydi. Bu orkestranın sunduğu parlak musiki ve şaşmaz bir disiplini haiz icra, gerek halkın ve gerek ciddi musikiseverlerin geniş alâkasını çekmeğe başladı. Stan Kenton'un iddialı, ihtiraslı, cesur, aynı zamanda da gerçekten idealist olarak vasıflandırılabilecek bir musikişinas olduğu görülüyordu.

Musiki, küçük yaşlarından itibaren Stan Kenton'un hayatını tamamen işgal etmişti. Lisede ise beyzbolü, matematiği ve gençlik aşklarım bir tarafa bırakmış, kendini tamamen musikiye vermişti. Profesyonel bir musikişinas olarak hayata atılınca önce bir çok güçlükle karşılaştı. Fakat idealine bağlı olmanın semeresini nihayet, bundan on dört sene önce, ilk orkestrasını teşkil ettiği zaman gördü. Müteakip yılların Stan Kenton orkestrasına para ve şöhret bakımından getirdiği muvaffakiyetlere muvazi olarak, orkestranın musikisi de daimi bir gelişme halinde idi. Sanatındaki her gelişme safhasına bir isim veren Kenton, musikisine sıra ile "Ritm'de Sanat", "Müterakki Caz", "Modern Musikide Yenileme" gibi iddialı isimler takmaktan geri kalmadı. Evvelki yıl ilk Avrupa turnesini yaptı. Eski caza daha ziyade bağlı olan Avrupa memleketlerinde Stan Kenton'un müterakki musikisi, beklenmedik bir muvaffakiyet kazandı. Bir ara, orkestrasına yaylı ve ağaç nefesli sazlar da ilâve ederek caz orkestrası kurusundan uzak, bir nevi senfoni orkestrası meydana getirdi. Zaten daha başlangıçtan beri orkestranın çaldığı musiki çok defa caz esaslarına aykırı idi.

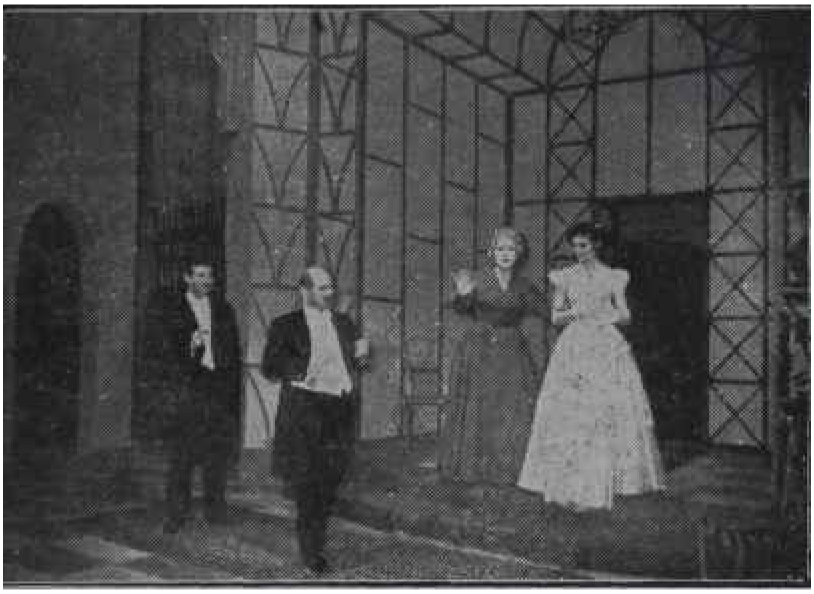
Stan Kenton gerçekten, caz mefhumuna bir bakıma ihanet etmişti. Caz musikisinin arzettiği imkânlardan zekice faydalanmak ve caz çerçevesi dahilinde orijinal bir musiki yaratmak yerine başka bir yol seçmiş, cazın ve "klâsik" ta/bir edilen musikinin bazı unsurlarını birleştirerek melez bir musiki meydana getirmişti. Fakat bu musiki, son derece tahrik edici, cazip ve heyecanlıydı. Gurubunu teşkil ederken daima sazlarına en çok hakim icracıları seçmesi ve kendinin de kudretli Ur orkestra şefi olması dolayısiyle Stan Kenton orkestrası intizamı ve disiplini ile tanınmış, tam mânasiyle virtüoz bir orkestra olarak şöhret yapmıştır.

Kenton'un yaptığı musikinin değeri ve caz olup olmadığı münakaşaları devam ededursun, muhakkak olan bir şey caz musikisinde "Kenton tarzı" ve hattâ "Kenton devri" diye birşeylerin mevcut olduğu inkâr edilemez. Nitekim Amerika'nın Capitol plâk firması, geçenlerde neşrettiği dört uzun-çalan plâktan müteşekkil, mahdut baskılı bir albüme "Kenton Devri" (The Kenton Era) ismini vermiştir. Bu plâklarda, Stan Kenton orkestrasının başlangıçtan bugüne kadar geçirdiği safhalar mükemmelen temsil edilmektedir. İlk plâkta Stan Kenton, orkestranın vs musikinin tarihini uzun uzun anlatıyor ve misaller veriyor. Son plâkta gene konuşuyor. Musikisi hakkında umumi kanaatleri açıklıyor.

Stan Kenton
Kokteyl yaptı

TİYATRO

Şatoya davet
Güzel dekorda uyku getiren piyes

Ankara

Şatoya davet

Devlet Tiyatromuz da yılın modasına uyarak, Büyük Tiyatro'da Anouilh'in bir eserini temsil ettirmektedir. Hakikaten; bu sene önce İstanbul Şehir Tiyatrosu Jean Anouilh'in "Beyaz Güvercin" isimli eserini sahneye koydu. Onu takiben yeni teşekkül eden Güzel sanatlar akademisi tiyatrosunda "Modern Antigone", Teknik Üniversite Tiyatrosunda da "Hırsızlar Balosu" adındaki eserleri sahneye çıkarıldı. Şimdi de bu tanınmış Fransız muharririnin "Şatoya Davet" isimli komedisi Büyük Tiyatroda temsil ediliyor.

Şatoya Davet komedisi, beğenilen bir muharririn eseri olmakla beraber mükemmel bir eser değildir. Hayli boş ve zayıf yapılı, entrikası dahi basit, seyirciyi meraklandırmayan, alelâde bir komedi.

Mevzuu, daha eski muharrirler tarafından çok daha ustalıkla kullanılmış olmakla beraber, zarif, edebi ve ince esprili bir ifade ile yazılmış olması; Şatoya Davet'e bir değer kazandırabilirdi. Fakat, tercümesinin yavanlığı ve ille de Fransızca metindeki kelimelere sadık kalmak endişesi, eseri değersiz bir hale sokmuş.

İkiz kardeşlerden birisi zengin bir kızı sevmektedir, kız ise kendisini sevmeyene gönül vermiş. Kardeşini bu ümitsiz aşktan kurtarmak isteyen ikizlerden biri, zengin halalarının şatosunda verilen bir balodan faydalanarak, şehirden bir dansöz kızla annelini getirtir. Maksadı, ücret mukabili getirtilen bu dansözle zengin kızını kıskandırmaktır. Hakikaten maksadına erer; zengin kız çileden çıkar, dansöz kızla alt alta üst üste kavga ederler. Biricik kızı olduğu için, her nazmı çeken zengin baba, kızının arzusu üzerine dansözü satın almaya kalkar. Fakat kiralık kız, umulduğundan da onurlu çıkar. Şatodan gitmesi için teklif edilen parayı kabul etmez. Her istediğini yaptırabileceğini zanneden yaşlı banker ise, bu hâdise karşısında ümitsizliğe kapılır, çılgınca bir arzu ile banknot destelerini yırtar, bu da yetmez, derhal telefonla emir verir, dünya bankalarında ne kadar esham ve tahvilâtı varsa satışa çıkarır, bu suretle bir türlü akü erdiremediğimiz iflâsını hazırlar. Gerçi sonunda bir sürprizle karşılaşır ve onun gibi maruf bir bankerin bu çılgınca hareketi piyasada reaksiyon yaratarak bir misli zengin olmasını sağlar, ama aslen yahudi olan ve meteliksizlikten başlıyarak milyonlar kazanan böyle bir iş adamının bu gibi bir harekette bulunması mantıksızlıktır.

Diğer taraftan dansöz kız da kendisini angaje eden gence kapris olsun diye havuza atlar ve o genç tarafından kurtarılır.

Neticede, ikizlerden zengin kızı seven, daha doğrusu sevdiğini zanneden genç, bir gece için ücret mukabili şatoya davet edilen dansözle, kardeşini kurtarmak için bu hileye başvuran genç de zengin - o sırada fakir olmuştur - kızla evlenmeye karar verirler. Bundan başka, Bankerle yaşadığı halde, bir başkasıyla aşıkdaşlık eden lady, fazla romantik olduğu için, zengin adamın fakirleşmesi üzerine tamamen ona dönmüş, dansöz kızın annesini yirmi sene sonra gören ihtiyar halanın nedimesi de eski romantik günlerini yaşamak üzere, arkadaşı ile şatoyu terkeder.

Su hikâye istenildiği kadar uzatılabilir veya Anouilh'in beş perdede bitirdiği yerde kesilebilir. Mevcudiyetinden bir şey kaybetmiş sayılmaz. Teknik bakımdan yer yer zaaf alâmetleri göstermekte, uzun konuşmalarla seyircinin sabrını taşırmaktadır.

Devlet tiyatromuz en seçme elemanlariyle temsil ettiği halde bu eseri zevkle seyredilecek bir hâle sokamamaktadır. Bu sanatkârların kusuru değil eserin tiyatrodan ziyade okunacak bir uzun hikâye mahiyetini arzetmesinden ileri gelmektedir.

Şatoya Davet'i sahneye koyan Ragıp Haykır'dır. Eser, mühim bir şey vermediği için, onun gayreti de giriş ve çıkışların tanziminden ibaret kalmış. Bu arada, eserin en muvaffak tarafının dekoru olduğunu belirtmeliyiz. Palmiye, kaktüs, limon, portakal çiçek ve fidanlarının muhafaza edildiği ser büyük bir zevk ve vukufla hazırlanmış. Anouilh'i değil fakat bu dekoru alkışlamak vazifemizdir. Devlet Tiyatrosunun böylesine verimsiz bir komediyi seçip sahneye koymuş olmasını belki bu dekoru göstermek hevesi ile izah edebiliriz. Oldukça pahalıya mal olan bir heves!

Oyunda rol alanlar, biraz evvel de belirttiğimiz gibi, tiyatronun en seçkin sanatkârlarıdır: Cüneyt Gökçer ikizleri oynuyor. Birbirinin tamamiyle aksi karakterde yaratılmış olan bu iki kardeşi maharetle temsil ediyor. Ancak rolünün icabettirdiğinden daha fazla poz almasına hiç lüzum yoktur. Bazan öyle oluyor ki, - bilhassa Ziya Demirelle karşılaştığı zaman - merdiven basamaklarında, şekil bakımından daha güzel görünmek için karşısındakilerle rekabete girişiyor. Purosunu da daha tabii ve itiyad edinmiş tiryakilerin edasiyle içmelidir. İhtiyar hala rolünü Meliha ars temsil ediyor. Otoriter, zenginliğine mağrur, görünüşte hafifliğe müsamahası olmayan fakat sırasına göre muzipleşebilen, iyi temsil edildiği takdirde oyunun mihrakı olmaya müsait bulunan bu rolü Meliha Ars, ne kadar kabilse o nisbette satıhta kalarak, üstelik yaşlı görünmeye de tahammül edemiyerek oynadı. Bu rol eserin muyaffakiyetsizliğinin başlıca âmili oldu.

Muazzez Lutas, lady Desmermortes acundaki hafifmeşrep kadındı. Zengin Yahudinin parası ve genç âşığının sevdası ile yaşıyordu. Öyle yaşaması icabederdi ama, Muazzez Lutas bir acaip, ağdalı ve nazlı konuşmaktan başka bir başarı gösteremedi. Zengin, şımarık kız Handan Uran'dı. Her halde Anouilh de, bu kadro içinde Handan Uran'dan daha fazla bir şey istemezdi.

Bilhassa kıskançlık sahnelerinde, rakibi ile dövüştüğü zamanlar çok iyi idi. Eserin başarılı tiplerinden birisi Salih Canar'dı. Yahudi bankeri bir çok tarafı ile yaşıyordu. Her ne kadar, Yahudi zenginin bir kapris uğruna iflâs etmesi realiteye kolaylıkla intibak etmezse de, müellif yaz-

Yıldız Akçan
Misafiri

mış olduğu için Salih Canar, bu sahneyi de; Yahudi bankerin paraları zevkle yırtmasını da başarı ile oynadı. Hafifmeşrep kadının âşığı rolünü temsil eden Ziya Demirel, öyle bir kadının aşık olacağı olgunluğu veremiyordu. Ahmet Evintan ikinci derecede bir rol olan Romainville'i belki birinci plâna çıkarabilirdi ama, nedense Romainville olmakta bile güçlük çekiyordu. Hattâ sahneye ilk girişinde, Çayhanedeki albay Purdynin geldiği zannedildi.

Kiralık dansöz İsabelle'i Yıldız Akçan oynadı. Duygulu, ölçülü ve zarif bir Parisli dansöz olan Yıldız, bilhassa rakibiyle kavga ettiği ve bankerle paraları yırttığı zaman, ölçüyü aşmamak, bu suretle de oyunu bayağılaştırmaktan kurtarmak suretiyle hakiki bir sanat olgunluğu gösterdi.

İsabelle'in annesi Melek Gün ve hala'nın nedimesi Mediha Gökçer yirmi sene evvel bir birini kaybeden hayalperest iki arkadaştılar. Birisi çocuğunu büyütebilmek için sayısız macera geçirmiş fakat ilk gençlik hülyasından bir şey kaybetmemiş, diğeri yaşadığı manastır misali hayatın tesiri ile, daha da içine kapanarak anormalleşmiş olan bu iki kadın rolünde her iki sanatkârımız da muvaffak birer tip yarattılar.

Josue adındaki metrdotel rolünü Fransada Yonell oynamış. Her halde bu bakımdan ehemmiyet kazanan Josue'i Asuman Korad oynadı ve hiç de bir fevkalâdelik göstermedi. Fakat bu rol, biraz daha işlenebilir, hakikaten büyük-küçük rol davasında bir koz olarak kullanılabilirdi.

R A D Y O

Ankara

Yeni programlar

Radyonun programlarını tedvire memur Naci Serez - bu vazifesi asli değildir - yeni bir Özel program hazırladığını açıkladığı zaman, herkes bu tertibin iyi, güzel ve verimli olacağını tahmin etmişti. Hattâ, radyonun diğer idarecileri bu programın diğerleri gibi elle tutulur, canlı ve hareketli, diğerlerinden ayrı bir şekil arzedeceğini söylemişlerdi. Çünkü, radyodaki programlara bir üçüncüsü ilâve edilmeden önce, mevcut olanlar iki ayrı şekil ve tertipçilerinin birbirlerine karşı pek dostane olmıyan münasebetleri dolayisiyle iki zıt kutup halinde idiler. Daldandala'daki muvaffakiyet, kısa zamanda Neşe ve Komedi programına geçmiş, ancak bu iki programa iştirak eden sanatkârların hiç birisi diğerinde yer almamak için karar vermişlercesine harekete geçmişlerdi. AKİS, bu iki program, bu iki programın tertipçileri ve sanatkârlar arasındaki zıddiyeti geçen sayılarında uzun usun anlatmıştı, hatâ bu programların birisinde anons yapan spikerin diğerinde işitilmediğini de misallerinden birisi olarak zikretmişti. Yeni bir programa geçilmeden önce, her iki programın tertipçileri arasında - Erdoğan Çaplı ve Naci Serez - buzlar eridi, bir dostluk başladı, AKİS'in yazdığı mahzurlar göz önünde tutularak "sulh muahedesi" imzalandı ve hattâ bu sulhta o kadar ileri gidildi ki, hem daldandala, hem de neşe ve komedi programını geçen hafta bir spiker, bayan Deniz Onursal anons etti.

Radyoevinin iç bünyesindeki bu sulh ve sükûna girişten sonra, yeni programdan yeni bir şeyler beklemek esasen yerinde bir düşünüş tarzı olamazdı. Tabii bir rekabet, ifrat derecede büyük çekememezliklere, konuşmamazlıklara kadar gitmemiş olsa, mahsullerinin iyi olmıyacağını kimse iddia edemez. Fakat AKİS'in yazdığı garip haleti ruhiye sona erdikten sonra da, programların yeni bir şekil, bir değişiklik göstermesi imkânsız hale geldi.

Naci Serez bu yeni programına "Skeç, Musiki ve Tiyatro" ismini vermiştir. İsmi ile müsemma bir programın ortaya çıkması beklenirken, tamamen aksi bir neticeye varılmıştır. Yani Naci Serez skeç, musiki ve komedi sözlerinden birisini almış, meselâ geçen hafta olduğu gibi sadece tiyatro, daha evvelki hafta olduğu gibi sadece skeçi ön plânda tutmuştur.

Bu ise, radyoya bir yenilik getirmemiştir, esasen radyoda skeçler yer almaktadır, esasen radyoda piyesler bol bol işitilmektedir. Esasen radyoda bir takım caz orkestraları dinlenmektedir. Sadece bir tek fark göze çarptırılmak ve bu programa "yeni" sıfatını verdirtmek istenmiştir ki bu da "piyesler Devlet Tiyatrosunun" piyesleridir, sözüdür.

Bunun da aslında anlaşmazlıklar olabiliri Bir piyesi tümü ile mütalâa etmek vardır, seyredildiği zaman bir başka havası, şekli ve rengi göze çarpar. Fakat radyo bir piyesi tara olarak neşredemiyeceği için, kısaltma yoluna gitmiştir. Hem de ne kısaltma?..

Devlet Tiyatrosunda "Çayhane" piyesi oynanırken, bir banda alma âleti sahneye yerleştirilmiş, piyes baştan aşağı zaptedilmiştir. Sonra, Naci Serez, piyesin rejisörü ile oturmuş, kısaltma yoluna gitmiş, bazı yerlerini banddan "traş" etmiştir. Geriye ne kaldı ise, mikrofona verilmiştir. Bunun adı da Devlet Tiyatrosunda oynanan piyesin kısaltılmış şeklinin radyodan verilmesi, daha kötüsü, bunun bir "yenilik" olarak ilân edilmiş olmasıdır.

Halbuki, dış memleketlerde de bir piyes filme alınır, radyodan da verilir, fakat bir usul, bir nizam, bir şekle sokulmak suretile.. Bir piyesi filme almak icabederse, bir senaryo hasırlanır, bir piyesi radyofonik hale getirmek icap ediliyorsa, gene bir radyofonik piyesin icap ettirdiği değişiklikleri ihtiva edebilmesi, kısaltılmış olması için gene bir senaryo tanzim edilir. Bütün bunlar yapılmaz, sadece tiyatroda temsil sırasında eseri olduğu gibi banda alıp, radyo için gelişigüzel kısaltırsak feci gürültüler, hışırtılar, patırtılardan başka radyodan bir **şey** aksetmez.

Çünkü, geçen Pazar günü Çayhane'nin kısaltılmış şeklini dinlerken, piyesin hareketleri icabı oyun sırasında kaldırılan dekorların gürültüleri indirilen perdelerin aksi aksi sesleri kulaklarımızı dolduruyordu.

Daha evvelki haftada, ümitle beklediğimiz bu yeni programda umduğumuzu bulamadık. Çünkü, burada biraz musikiye yer verilmiş, bir de bir sarhoşun bir günlük hayatını kısaca anlatan, saçma sapan **bası** tertiplerle radyofonik piyes adı altında dinlettirilen bir skeç oynanmıştır. Bu musikiye musiki demek caiz ise, evet musiki dinlendi, yok eğer hakikaten tertipçileri de bizim fikrimizde ise diyecek bir sözümüz yok!

Bütün bunları kabul etmiyecek birisi olması lâzım gelirdi, o da gene bu porgramların tertipçisi radyo program müdürü Naci Serez'dir. Naci Serez'in bir radyofonik piyesin nasıl radyoya konulacağı, hatta bir piyesin nasıl radyoya alınacağı hususlarını bilmesi lâzımdır.

Neticesi şudur ki, halkın önüne yenilik diye çıkarılan programlar bir eskilerinin bir kötü taklidinden, bir kötü tarzından başka bir şey değildirler. Yeni program denilince akla ilk gelen hiç işitilmedik bir şekil, hiç işitilmedik bir musiki tertibi ve bu tarzın yepyeni şekilde mikrofona getirilmesidir. Yoksa, isim değiştir, al devlet tiyatrosunun bir piyesini şekilsiz bir tarzda mikrofona koy, bunun adı hiç bir zaman bir "yeni program" olmaz. Bu olsa olsa, bazı gazetelerin yaşama tarzı olan "makasçılık" olur.

Ve piyesler

Radyofonik piyeslerin "hali pür melali" ise yürekler acısıdır. Radyoevinin bu piyesleri gözden geçiren - eğer geçirebiliyorsa - bir bürosu vardır, bu büro piyesleri tetkik eder, beğenir veya beğenmez, red eder veya kabul. Neticede radyodan bir kötü **,bir** feci piyesler işitilir, dinlenir Halkın seviyesine göre, radyofonik piyes imâl edildiğini, kabul olunduğunu; radyonun ilgilileri iddia edecek olursa, söylenecek söz vardır. Başta radyonun halkın seviyesine göre hazırlanmak değil, halkın seviyesini yükseltmek ilk mühim prensibi olması gelir ki, maalesef bizimkiler böyle bir prensibi hiç işitmemiş gibi hareket etmektedirler.

Radyofonik piyesler "halkı güldürsün de nasıl güldürürse güldürsün" prensibini ele alarak tetkik edilmekte, tabiatiyle pek çoğu kabul olunup radyodan verilmektedir.

Sonra radyofonik piyeslerin en mühim unsuru - bizde - bazı taklit seslere geniş yer vermesindedir. Laz taklidi, kürt taklidi, Kayserili taklidi bunların başında gelmektedir, bir Tekin Akmansoy - Allah radyoya bağışlasın - bu üç nevi konuşmayı pek güzel becerdiği için her piyesten dışarı çıkmamaktadır.

Piyeslerde iki zıt kutbu kendimize âdet edinmişiz. Ya çok güldürmek, yahut da çok ağlatmak için uğraşır, buna göre bir tasnif yapmağa çabalarız. Mahalli bazı şiveler radyodan güldürmek için verilmektedir, halk ağlasın diye de, bazı aile felâketleri - tıpkı **yeril** filmler gibi - bol bol kendini göstermektedir. Bu memleketin hasret çektiği her şeyin bir "ortası" vardır. Hiç bir işe bunu sokamadık, hiç değilse, bu ortayı radyoda bulalım da, dinleyenlerin **başı** dinlensin.

S P O R

Beşiktaşa, Fener golü
Bülend baka kaldı...

Futbol

Şampiyonluk

Gnlerden Cuma. Bir genç adam Beyoğlu'nun ara sokaklarından birine saptı. Büyük pencerelerinde demir parmaklıklar olan bir binanın yine demirden kapısındaki zül çaldı. Otomatik kapı içirden el değmeden açılıyor. İçiçe salonları ile Galatasaray kulübünün güzel tezyin edilmiş lokalindeyiz. Futbolcular, idareciler hep bir arada. Duvarlar lig lideri takımın tarihi değeri haiz resimleri ve camlı dolapları kıymetli kupalar ve şiltlerle dolu. Takımın antrenörü Gündüz, ağır ağır yerinden kalkıp konuşmaya başlıyor. Bütün gözler ona çevrilmiş. Turgay, Necmi, Tayyar, Necdet, Suat, Küçük ve Büyük Aliler, Kadri, Ergun hepsi ağabeylerini büyük bir dikkatle dinliyorlar:

— Şampiyonluk yolunda 180 dakikamız kaldı. Yarın bunun 90 dakikasını aştıktan sonra haftaya bir okadarını daha tamamlayacak ve şampiyonluğa ulaşacağız. Bu yolda sizlerin azminize güveniyorum. Beni yanıltmayacağınızdan eminim, hepinize Basarılar dilerim.

Galatasaraylılar bu samimi hava içinde çıktıkları Emniyet maçının hemen 35 inci saniyesinde Suat'ın pasını kafa ile tamamlıyan büyük Ali vasıtasiyle ilk golü atarak ağabeylerini yanıltmadılar. Böylece tamamlanan birinci devreden sonra, maçın ikinci yarısında da yine B. Ali'nin attığı golle maçı 2-0 tamamladılar ve averajlarında bir alçaltına yapmadan durumlarım daha da takviye etmiş oldular.

Pazar günü oynanan Beşiktaş - Fenerbahçe maçı da Galatasaray lehine netice vermiş, Fenerliler maçın başlangıcında attıkları golle Beşiktaş'ı şampiyonluk yolunda köstekleyip Galatasaray'ın durumunu takviye etmişlerdir. Beşiktaş mağlûbiyetten maçın son dakikalarında Recep'in attığı golle kurtulmuş, tamamen kaybolacak şampiyonluk ümidini az da olsa muhafaza etmiştir. Fener bu maçı kazansaydı, lig lideri Galatasaray ile ikinci Beşiktaş arasındaki sayı farkı üçe çıkacak, Beşiktaş son maçta lideri yense bile şampiyonluk bir hafta evvelinden Galatasarayın olacaktı. Fakat beraberlik aradaki bir sayılık farkı ikiye çıkarmış, az da olsa Beşiktaş'ın ümitlerinin bir hafta devamını sağlamıştır. Şimdi bu Pazar Beşiktaş'ın Galatasaray'ı muhakkak yenmesi lâzımdır. En az bir beraberlik dahi Galatasaray'ı şampiyonluğa ulaştıracaktır.

Şimdi Beşiktaşlılar ve Galatasaraylılar bir takım rakamlarla uğraşmaktadırlar. Beşiktaşlılar nasıl yenersek, nasıl olur diye kâğıt kalem elde uğraşırlarken Galatasaraylılar daha rahat hesaplaşmaktadırlar. Çünkü Beşiktaş maçından sonra karşılaşacakları bir Beykoz maçları daha vardır ki, bu maçı 2-0 kazandık ları takdirde Beşiktaşlıların bütün hesaplan altüst olacaktır. Şimdiki halde Galatasarayın Beykozu 1-0 yenebileceğini tahmin ederek yapılacak hesaplarda, Galatasaraya karşı Beşiktaşın en az 4-0 lık bir galibiyet elde etmesi icabetmektedir. Ancak dört farklı bir galibiyet Siyah-Beyazlılar için şampiyonluk kapısını açabilir. Galatasaraylılar Beşiktaşa 4-0 yenilseler bile Beykoz karşısında 2-0 veya aynı şekilde 4-0 lık bir galibiyet elde etmeleri Beşiktaşı şampiyonluktan geri çevirecektir.

Bütün bu ihtimaller karşısında Galatasaray'ın şampiyonluğunun daha kuvvetle muhtemel olduğunu kabul etmek icabeder. Beşiktaş için hâlâ mevcut olan ümit, çok az olmakla beraber belki de tahakkuk eder. Fakat çok şey daima azın üstünde bir kıymet ifade ettiğine göre, Sarı-Kırmızılıların dört yıldır kavuşamadıkları profesyonel küme şampiyonluğunu şimdiden kabul etmek kanaatını kuvvetlendirmektedir. Bakalım meşin top bu hafta bir azizlik yapacak mı? — C. S.

Ve maç günü

Mithatpaşa stadının dahili mikrofonu :

" —Dikkat, dikkat; Fenerbahçe Kulübü Başkanı Rize Milletvekili Osman Kavrakoğlunun daveti üzerine sayın Cumhurbaşkanımız Celâl Bayar bu maçı şereflendirecektir.

Haber stadı dolduran binlerce meraklının tezahüratına vesile teşkil etti. Tribünlerde bir dalgalanma *göze* çarpıyordu. Bunu hep bir ağızdan "Celâl Bayar çok yaşa sesleri" takip etti. Sayın Cumhurbaşkanımız şeref tribününden halkı selâmladı. Hadise senenin en kritik maçı olan Beşiktaş Fenerbahçe karşılaşmasında cereyan ediyordu. Osman Kavrakoğlu siyasi sahada olduğu gibi spor sahasında da isminden son zamanlarda sık sık bahsedilen bir zattı. Davet memnuluk uyandırdı. Kavrakoğlu AKİS'in evvelki nüshalarında izah ettiği meselelerden dolayı Fenerbahçe kulübünde takım yapmak selâhiyetini eline almıştı. Maç gününden bir gün evvel İstanbula gelişinin bu hadise ile alâkalı olduğunu gösteriyordu. İstanbul çalkalanıyordu. Maçın şike olacağı dedikodusu ayuka çıkmıştı. Bu şekilde ortaya atılan söylentiler Fenerbahçe kulübünün şerefli mazisine bir leke sürüyordu. Prestij; Galatasaray galibiyeti ile kurtulmuştu. Fakat dedikodulara bir son vermek icabediyordu. Kavrakoğlu bir aksam gazetesine maç hakkında şu beyanatı verdi:

"— Şike maç diye bir şey asla mevzuubahis olamaz. Bizler idareci olarak kulübümüzün şerefli mazisine hiç bir zaman leke sürecek insanlar değiliz. Elimizden geldiği kadar kıymetli ve kuvvetli rakibimizi yenmeğe çalışacağız. Galatasaray kulübüne verilmiş olan sözümüz vardır: Onları, 50 nci yıldönümlerinde şampiyon görmek istiyoruz. Bu söze rağmen; hattâ Burhanın attığı gole rağmen, gene de maçın şike olacağından korkanların sayısı bir hayli kabarıktı. Doğrusu istenirse bu şekilde düşünenlere haddinden) fazla "septik" demek yersiz sayılmaz. Maçın 1-1 berabere nihayetlenmesi Beşiktaşı şampiyonluktan uzaklaştırmış, Galatasaraylıların yüzünü güldürmüştür. Kavrakoğlu ikinci imtihanını da iyi not alarak atlatmıştır. Girdiği "risk" büyüktü. Neticede - siyasi değil - spor sahasında hezimete uğrayabilir-

di. Mamafih medeni cesaret sahibi olduğu ve şanslı bulunduğu kendisine teslim edilmelidir. Puvan cetvelinde şimdiki halde Galatasaray birinci, Beşiktaş ikinci ve Fenerbahçe üçüncü durumdadır. Bu hafta yapılacak olan Galatasaray - Beşiktaş maçı şampiyonluğu sağlamlamış bulunan Galatasaray için gene de büyük bir ehemmiyet taşıyor. — N. S.

Genç takımlar turnuvası

İtalyada yapılan VII. nci Dünya junior takımlar turnuvasında başarısızlığa uğradık. Macaristan, Yugoslavya ve Lüksemburg'un bulunduğu gurubumuzda Yugoslavyaya 1-0, Macaristana 3-0 mağlûp olduktan sonra Pazar günü Lüksemburgu 4-2 yenerek zorla üçüncü olabildik. Bilindiği gibi F.İ.F.A. son defa aldığı bir kararla gençlerin arasına iddia sokmamak için şampiyonluğu ortadan kaldırmıştır. Genç takımımızın aldığı bu neticeden sonra F.İ.F.A. ya teşekkür etmek pek yersiz olmıyacak. Eğer beynelmilel federasyon bu kararı almamış olsaydı takımımızın dünya klâsmanındaki mevkii 17 ncilik olacaktı. Bu netice genç takım davasına lâyık olan kıymetin verilmemiş olduğunu gösterir. Bunda körü körüne federasyonu hatalı bulmak yersizdir. Neticeye tesir eden faktörlerin ne oldukları bilinmektedir. Yalnız gönül isterdi ki illeti teşhis edilmiş olan hastalığa zaman geçirmeden lâyıkolduğu ehemmiyet verilsin. Genç takım davası ikinci bir müsabaka tarihine kadar kış uykusuna bırakılmasın. Bugünden futbol vadisinde bizden ilerde-bulunanların yollarında tevazu ile yürünsün.

İdare

Basın toplantısı

Testi kırıldıktan sonra yol gösteren çok olur.

Bu acaip sözü geçen hafta bölge binasında bir basın toplantısı yapan Futbol Federasyonu Başkam Hasan Polat söylemişti. Sözün acaipliği şuradan . gelir:

Federasyon başkanı maçtan evvel gazeteciler cemiyetinde yaptığı toplantıda basın mensuplarına "sizlerden çok rica ederim maçın yapılacağı tarihe kadar çocukların moralini bozacak tenkidler yapmayınız" demişti. Rica kabul edilmişti. En sert mizaçlı gazeteciler bile maç gününe kadar bir tek satır bile yazmadılar. Polat söz vermişti: Maçtan sonra yapacağım basın toplantısında tenkidlerinizi cevaplandıracağım. Benim için tenkidleriniz bir ikaz olacaktır. Halbuki şimdi! kırılan testiden bahsediyordu. Bu hal garip karşılandı. Federasyon başkanı beraberliğin sebeblerini takımın teşkilinde düşülen hatalardan ziyade rüzgârda, havada, suda buluyordu. Gazeteciler bu arada federasyon başkanını müşkül durumda bırakan pek çok sorular sordular. Fakat bu anda spor sahnesinin yeni kazandığı "Dantonlar" rol icabı ortaya fırladılar. Onlara ne oluyordu. Sual kendilerine değil federasyon başkanına tevcih edilmişti. Bir anda kendilerini neden unutmuşlardı. Bunu izah etmek hakikaten güçtü. Başkan müdahil avukatlardan sıkılmış gözüktü. "Çok rica ederim arkadaşlar birbirinize tariz etmeyin, suallerinizi bana sorun" dedi. Doğrusu bu nokta gönül üzücü idi. İşte bir basın toplantısı böyle nihayet buldu.

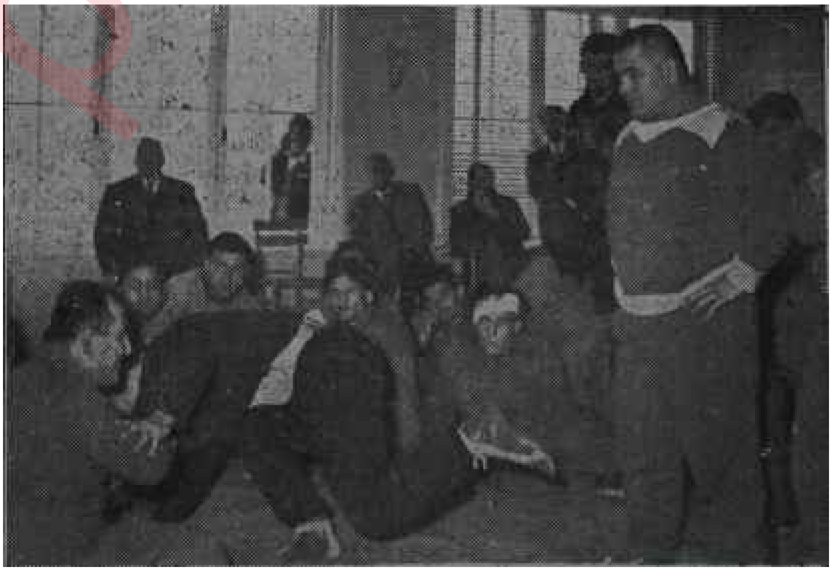
Basındaki dedikodular

Fransa "B" millî takımı ile berabere kalışımızın basındaki akisleri henüz- nihayet bulmuş değil. Sahifelerini cömertçe spora tahsis eden bütün gazetelerde hemen hemen her gün bu mevzu üzerine yazılmış olan pek çok makaleye rastlanmaktadır. Yazılarda daha doğrusu kanaatlarda birleşilmiş olan bir nokta mevcut değildir. Hepsi işi bambaşka zaviyeden tetkik etmektedirler. Bu şekilde hareket edişte bazı sebeplerin mevcut olduğu da gözden kaçmıyor. Karar vermek mevkiinde efkârı umumiyenin bulunması lâzım gelirken ne hikmetse yazarlar kendilerini bu mevzuda selâhiyetli addediyorlar. Gönül isterdi ki bu işle uğraşan insanlar herhangi bir mülâhaza ile hareket etmemiş olsunlar. Ve yazdıkları yazılar şunun bunun şahsını hedef tutan ve yıpratan bir maksat taşımasın. Fakat maalesef demek daha doğru olacak. Geride bırakmış olduğumuz 15 gün içerisinde bu neviden pek çok yazıya rastlamış bulunuyoruz. Hattâ bu polemiğe bazı antrenörlerin de karışmış oldukları görülmektedir. İşte 7 Nisan Perşembe günü bir akşam gazetesinde Ordu takımının antrenörü Vahap Özaltayın beyanatı: "Kanaatlere hürmet etmek hepimizin vazifesidir.

Güreş

Şampiyonluğa doğru

Millî maçlardan sonra şimdi bütün spor efkârının nazarları 20 Nisanda Almanyada yapılacak olan Dünya Greko - Romen güreş şampiyonasına çevrilmiş bulunuyor. Bir müddetten beri Pendikte kampta bulunan güreş milli takımımız çalışmalarını muntazam bir şekilde devam ettiriyor. Zaman zaman, gazetelerde kampın iç hayatında meydana gelen bazı huzursuzluklara rastlanmaktadır. Bu arada sebep olarak bir iki şahsın ismi de zikredilmektedir. Kulağımıza gelen bazı dedikoduları bu sütunlara böyle kritik bir anda geçirmek istemiyoruz. Bunun faydalı değil, zararlı olacağı kanaatindeyiz. Güreş millî takımı geçen hafta Cumartesi akşamı spor ve sergi sarayında yolculuk arefesinde ciddi bir seçme yaptı. Dokuz kişilik jüri heyeti ve kalabalık bir meraklı kütlesi huzurunda yapılan bu müsabakalar peşinen söyliyelim ki ilerisi için ümit verici bir durum arzediyor. Gecenin en mühim karşılaşmasını Mustafa Dağıstanlı ile Yaşar Yılmaz yaptılar. On beş dakika müddetle güreşen gençlerin her ikisinin de nefes durumları iyi idi. Bu arada Yaşar Yılmaz, Mustafa Dağıstanlıyı tuşa getirdi. Neticenin (bir tesadüf olmasından çekinen jüri heyeti Mustafa Dağıstanlıya Çarşamba günü bir daha karşılaşmak şansını vermiştir. Kadro aşağı yukarı tesbit edilmiş durumdadır. 52 kiloda Hüseyin Akbaş, 57 belli değil, 62 de Müzahir Sille, 67 de Burhan Pandül, 73 te Kâzım Ayvaz, 79 da İsmet Atlı, 87 de Haydar Zar fer, ve Ağırda Hamit Kaplana temsil hakkı verilecektir. Millî takımımız 17 Nisan tarihinde uçakla Almanyaya hareket edecektir. — N. S.

Greko - Romen takımı hazırlanıyor
Bütün gözler onlarda

Terakki...

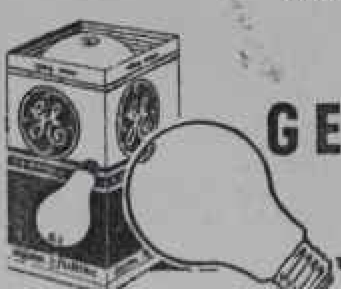
EN MÜHİM MAMULÜMÜZDÜR

Bu sözü vecize olarak kullanan
General Electric Şirketinin gayesi, mamulâtını
daima tekâmül ettirmektir. İşte
böyle bir önder şirketin markasını taşıyan
G-E ampullerini memleketimizin
her tarafında G-E bayilerinde bulabilirsiniz.

Bu memleketin ampulü

GENERAL ELECTRIC

bol ışık verir - fazla dayanır

56-1

Hamileyseniz...... Şunları okuyunuz !

Hem siz hem de çocuğunuz, sadece yemeklerinizde değişiklik yapmakla daha sağlam, daha sıhhatli olabilirsiniz !

Günde 6 defa az yemek 3 defa çok yemekten daha iyidir... midenizi çok doldurmaz ve bozmaz !

«Ve... herhangi bir korkunuz varsa, bunu doktorunuza açın !»

Son senelerin en önemli buluşu şudur : Tecrübeler en uygun beslenme tarzının şu üç harikalı neticeyi yarattığını mükerreren isbat etmiştir :

1. Şu umumî şikâyetlerin azalması : İştahsızlık, sinirlilik, gebelik başlangıcında görülen bulantılar, yüksek tansiyon, aşırı şişmanlama, ayakların ve ayak bileklerinin şişmesi, böbreklerin çalışmasında intizamsızlıklar,

2. Anne ve bebekler arasında vefiyatın çok azalması,

3. Çocuklarda raşitizm ve kemiklerin teşekkül etmemesi gibi hallerin azalması.

Bu hususi beslenme tarzı niçin lâzımdır ? Çünkü doktorlar kadınların çoğunun pek fazla nişastalı maddeler ve tatlılar aldıklarını buna mukabil alınması elzem olan vitaminleri ve proteinleri almadıklarını tesbit etmişlerdir. Bu diyet, hususî maddelerden meydana gelmiş değildir, yukarda gördüğünüz mutad besinlerden ibarettir. Kendinize bu şekilde itina ederek hâmileliğiniz sırasında kuvvet ve neş'enizi daima muhafaza edebilirsiniz. Doktorunuzun yiyecek tavsiyelerini **tam olarak tatbik etmekle** istifade görürsünüz. Ve... herhangi bir korkunuz **olursa**, bunu **doktorunuza** açın.

Hiçbir şeyi merak etmenize lüzum yoktur ! Doktorunuza, gelecek aylarda nelerle karşılaşacağınızı sorun. O zaman **korkunuz kalmayacağı gibi ferahlık duyacaksınız. Doktorlar, hâmileliğiniz sırasında size yardım etmenin çeşitli yollarını bilmektedirler. Yeni usuller doğumunuzu kolaylaştırabilirler.** Bu sebepten **nasihat almak için akraba ve dostlarınıza değil, doktorunuza bakınız. Ona sual sormakta çekinilecek hiçbir şey yoktur.** Herhangi bir kanama, ağrı veya göz ve diş rahatsızlığıyla karşılaşırsanız **doktorunuzu derhal haberdar edin !** Bu çok mühimdir.

● Squibb adını eczane raflarında olduğu gibi, doktorunuzun yazdığı reçetelerde de görürsünüz. Çünkü Squibb, penicillin, streptomycin, vitaminler, anestetikler, hormonlar ile, doktorunuzun hayatınızı kurtarmak ve korumak için yazdığı diğer birçok ilâçları istihsal eden dünyanın en büyük müesseselerinden biridir. 1858 den beri Squibb Araştırma Laboratuarları dünyayı ıztıraptan kurtarmak ve sağlık durumunu yükseltmek maksadı ile ilâçlar bulmakta, ıslâh ve istihsal etmektedir.

SQUIBB

İLÂÇLARI

1858 DENBERİ